T.C.

GİRESUN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANA BİLİM DALI

SOĞUK SAVAŞ SONRASI JAPONYA'NIN REALİST DIŞ POLİTİKAYA DÖNÜŞÜ

JAPAN'S TRANSİTİON TO REALİST FOREİGN POLİCY İN THE POST-COLD WAR ERA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

Alperen TÜRKMEN

DANIŞMAN

Prof. Dr. Betül KARAGÖZ YERDELEN

Giresun-2025

BİLİMSEL ETİK İLKELERE UYGUNLUK/ETİK BEYAN

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Soğuk Savaş Sonrası Japonya’nın Realist Dış Politikaya Dönüşü – Japan's Transition to Realist Foreign Policy in the Post-Cold War Era” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel etik ve geleneklere aykırı düşecek bir kullanıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, yararlandığım kaynaklara uygun yöntemlerle atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Alperen TÜRKMEN

…/.../2025

TEZ ÖZGÜNLÜK BEYANI

Ana Bilim Dalı: Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı

Program Adı: Uluslararası İlişkiler Tezli Yüksek Lisans Programı

Tez Başlığı: Soğuk Savaş Sonrası Japonya'nın Realist Dış Politikaya Dönüşü – Japan's Transition to Realist Foreign Policy in the Post-Cold War Era

Yukarıda başlığı verilen tez çalışmasının Giriş, Ana Bölümler ve Sonuç kısımlarından oluşan (Kapak, Önsöz, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) toplam … sayfalık kısmına ilişkin ../../2025 tarihinde Turnitin benzerlik programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre tezin benzerlik oranı: % 13' dür.

Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından belirlenen azami benzerlik oranına (%30) göre tez çalışmasının herhangi bir intihal içermediğini, aksinin tespit edilmesi durumunda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

../../2025

Danışman	**Öğrenci**
Prof. Dr. Betül KARAGÖZ YERDELEN	Alperen TÜRKMEN
İmza	İmza

KILAVUZA UYGUNLUK BEYANI

"Soğuk Savaş Sonrası Japonya'nın Realist Dış Politikaya Dönüşü – Japan's Transition to Realist Foreign Policy in the Post-Cold War Era" başlıklı Yüksek Lisans Tezi, Giresun Üniversitesi Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak hazırlanmıştır.

Hazırlayan	**Danışman**
Alperen TÜRKMEN	Prof. Dr. Betül KARAGÖZ YERDELEN
İmza	İmza

Uluslararası İlişkiler Anabilim/Anasanat Dalı Başkanı

Prof. Dr. Yalçın SARIKAYA

İmza

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 15/04/2025 tarihli toplantısında jüri, Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Alperen Türkmen'in "Soğuk Savaş Sonrası Japonya'nın Realist Dış Politikaya Dönüşü - Japan's Transition to Realist Foreign Policy in the Post-Cold War Era" başlıklı tezini incelemiş olup, aday 29.04.2025 tarihinde, saat 13:00'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır. Sunulan çalışma, sınav sonucunda oy birliği ile başarılı bulunarak jüri tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmzası
Üye (Başkan)	Prof. Dr. Betül KARAGÖZ YERDELEN	
Üye	Prof. Dr. Bülent ŞENER	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Serdar KESGİN	

ONAY

29/04/2025

Prof. Dr. Oğuz Serdar KESİCİOĞLU

Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Soğuk Savaş Sonrası Japonya'nın Realist Dış Politikaya Dönüşü adlı yüksek lisans tezi, Soğuk Savaş sonrasında Japon dış politikasının değişim sürecini incelemektedir. Pasifist veya şiddet karşıtı olarak nitelendirilen Japon dış politika anlayışının hangi koşullar altında yetersiz kaldığı incelenerek, güvenlik ve dış politikada şiddete başvurmayan dış politika araçlarının pragmatik sınırını tespit etmek amaçlanmıştır. Bu çalışma hem teorik hem de pratik açıdan uluslararası ilişkiler disiplinininde kısıtlı bir alana sahip olan, şiddete başvurmayan dış politika anlayışını Japonya özelinde inceleyerek, alana katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Tezin hazırlanmasında katkısı olan birçok kişi ve kuruma teşekkür borçluyum. Öncelikle, bana bu süreçte rehberlik eden ve her adımda desteğini esirgemeyen değerli danışman hocam sayın Prof. Dr. Betül Karagöz Yerdelen'e minnetarlığımı sunarım. Ardından Japonya özelindeki akademik bilgi ve birikimiyle bana yardımcı olan Dr. Öğr. Üyesi Vuslat Nur ŞAHİN TEMEL ve Dr. Öğr. Üyesi Gökberk DURMAZ'a da teşekkürü borç bilirim.

Aynı zamanda çalışmama katkıda bulunan tüm Karadeniz Teknik Üniversitesi akademisyenlerine ve mesai arkadaşlarım Arş. Gör. Fevzi KIRBAŞOĞLU, Arş. Gör. Abdullah KAYAR ve Arş. Gör. Fevzi ALTINOK'a bana aktardıkları görüş ve deneyimleri için de minnetarım.

Son olarak, bu tezi hazırlarken karşılaştığım zorlukları aşmamda bana motivasyon sağlayan başta ailem ve arkadaşlarıma şükranlarımı sunuyorum. Akademik yolculuğumun bu önemli durağında elde ettiğim deneyimlerin, gelecekteki çalışmalarımda bana rehberlik edeceğine inanıyorum.

Bu tezimin, Uluslararası ilişkiler ve Siyaset Bilimi alanına katkı sağlaması dileğiyle...

Alperen TÜRKMEN

ÖZET

Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı, Uluslararası İlişkiler Yüksek Lisans Programı

Tez Başlığı :Soğuk Savaş Sonrası Japonya'nın Realist Dış Politikaya Dönüşü

Tez Türü :Yüksek Lisans Tezi

Danışman :Prof. Dr. Betül KARAGÖZ YERDELEN

Hazırlayan :Alperen TÜRKMEN

Yıl :2025

Sayfa Sayısı :153

Bu tez, Japon pasifizminin evrimini felsefi, kültürel, tarihsel ve politik-ekonomik boyutları kapsayan çok boyutlu bir bakış açısıyla araştırmaktadır. Japonya'nın şiddeti kullanmayan benzersiz dış politika anlayışının, kültürel normlar, anayasal sınırlamalar ve uluslararası etkinin karışım potasında eritilerek, evrimleşmesini incelemektedir. II. Dünya Savaşı'ndan sonra Japonya, Amerikan işgal politikalarından etkilenen, ancak yalnızca onlar tarafından dikte edilmeyen Anayasası'nın 9. Maddesi aracılığıyla pasifizmi kurumsallaştırmıştır.

İşgal döneminde Başbakan Yoshida Shigeru tarafından ortaya atılan, askeri angajmandan ziyade ekonomik büyümeyi vurgulayan Yoshida Doktrini aracılığıyla Soğuk Savaş boyunca pasifist dış politikasını sürdürmüştür. Soğuk Savaştan sonra da hukuken pasifist kalmasına rağmen, Japon liderler jeopolitik değişimler, ekonomik durgunluk ve özellikle Çin ve Kuzey Kore gibi bölgesel tehditlerden sebebiyle pasifizmin geçerliliğini kaybettiğini öne sürmektedir. Bu sebeple Japonya, kademeli bir şekilde gerçekçi realist politikalara doğru geçiş yapmaktadır.

Japonya'nın BM barışı koruma faaliyetlerine katılımı ve daha sonra Irak ve Afganistan'daki ABD liderliğindeki misyonları, pasifist fikir birliğinin yavaş yavaş aşındığına yönelik ilk işaretler olmuştur. Şahin liderler altında yürütülen yasal reformlar, artan savunma bütçeleri ve 9. Madde'nin yeniden

yorumlanması da bu değişimi açıklamaktadır. Çin'in askeri genişlemesi, Tayvan ve Senkaku Adaları üzerindeki anlaşmazlıklar, çözülmemiş tarihi gerginlikler ile birleşince, Japonya'nın güvenlik duruşunu yeniden değerlendirmesini yoğunlaştırmıştır. Aynı zamanda, Junichiro Koizumi ve Shinzo Abe gibi şahin liderlerin iç siyasette güçlü olması, Japonya'nın stratejik dönüşüm fikrini güçlendirmiştir. Soğuk Savaş'tan sonra, dış politikayı yönlendiren Ulusal Savunma Programı Rehberleri'nin (USPR), sıklıkla yenilenmesi, %1 savunma bütçesi kuralının ortadan kalkması değişimin sadece ufak örneklerindendir.

Bu çalışma, şiddeti dış politikasında araç olarak değerlendirmeyen devletlerin, hangi koşullar ve gelişmeler ışığında şiddet araçlarına yönelmek zorunda kaldığını ve bunu hangi şartlar neticesinde uyguladığını ortaya koyan bir çalışmadır. Çalışma, Japonya'daki pasifizmin derinden yerleşmiş olsa da değişmez olmadığı sonucuna varmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Pasifizm, Japonya, Realizm, Soğuk Savaş Sonrası, Güvenlik

ABSTRACT

Giresun Üniversity, Institue of Social Sciences, International Relations Department, International Relations Master Program

Thesis Title :Japan's Transition to Realist Foreign Policy in the Post-Cold War Era

Thesis Type :Master Thesis

Supervisor :Prof. Dr. Betül KARAGÖZ YERDELEN

Author :Alperen TÜRKMEN

Year :2025

Pages :153

This thesis explores the evolution of Japanese pacifism from a multidimensional perspective encompassing philosophical, cultural, historical, and politico-economic dimensions. It examines how Japan’s unique non-violent foreign policy understanding emerged through the fusion of cultural norms, constitutional limitations, and international influence. After World War II, Japan institutionalized pacifism through Article 9 of its Constitution—an article shaped by American occupation policies but not solely dictated by them. Prime Minister Yoshida Shigeru created the Yoshida Doctrine. His doctrine upheld pacifist foreign policy throughout the Cold War for Japanese governemnts, this understanding particularly prioritized economic growth over military engagement.

Although Japan remained legally pacifist, changing geopolitical dynamics, economic stagnation, and regional threats—especially from China and North Korea—led Japanese leaders to question the validity of pacifism. Gradually, Japan began transitioning toward realist security policies. Japan’s participation in UN peacekeeping missions, followed by U.S.-led operations in Iraq and Afghanistan, marked early signs of erosion in the pacifist consensus. Legal reforms under hawkish leadership, increased defense budgets, and reinterpretations of Article 9 further illustrate this shift.

China’s military expansion, ongoing disputes over Taiwan and the Senkaku Islands, and unresolved historical tensions intensified Japan’s security reassessment. Domestically, the rise of hawkish leaders such as Junichiro Koizumi and Shinzo Abe reinforced support for strategic transformation. The frequent revisions of the National Defense Program Guidelines (NDPG) and the removal of the symbolic 1% defense budget cap are merely surface-level examples of this change.

This study reveals how states that traditionally reject violence in foreign policy may gradually adopt coercive tools under specific conditions and threats. It concludes that, although pacifism is deeply rooted in Japan, it is not immue. Strategic, economic, and geopolitical pressures have pushed Japan to recalibrate its foreign and security policy, transitioning toward a more realist stance.

Keywords: Pacifism, Japan, Realism, post-Cold War, Security

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

ABD :Amerika Birleşik Devletleri

ASEAN :Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği

BM :Birleşmiş Milletler

CNOOC :Çin Ulusal Açık Deniz Petrol Şirketi

ÇHC :Çin Halk Cumhuriyeti

DP :Demokrat Parti

DYY :Doğrudan Yabancı Yatırımı

GSMH :Gayrisafi Milli Hasıla

GSYH :Gayrisafi Yurtiçi Hasıla

HKO :Halkın Kurtuluş Ordusu

JICA :Japonya Uluslararası İş Birliği Ajansı

JCP :Japonya Komünist Partisi

LDP :Liberal Demokrat Parti

MGK :Milli Güvenlik Konseyi

NATO :Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü

OAPEC :Arap Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü

OPEC :Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü

ÖSK :Öz Savunma Kuvvetleri

RK :Resmi Kalkınma Yardımı

SEATO :Güneydoğu Asya Antlaşması Teşkilatı

SSCB :Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği

START :Stratejik Silahların Azaltılması Antlaşması

UDK :Uzak Doğu Komisyonu

UPG :Ulusal Polis Gücü

USPR :Ulusal Savunma Programı Rehberleri

UTSB :Uluslararası Ticaret ve Sanayi Bakanlığı

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: ABD ve Japonya'nın Güney Asya Bölgesine Resmi Kalkınma Yardımı (milyon ABD doları) 61
Tablo 2: Japonya-ASEAN Ekonomik İlişkileri (%) 61
Tablo 3: Japonya'nın Güvenlik ile İlgili Yasaları (1992-2004) 89

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: Japonya'nın Askeri Harcamaları / GSYH (%) (1960-2023) 44

HARİTALAR LİSTESİ

Harita 1: Xiangyang'da Yer Alan Radar Sisteminin Potansiyel Kapsama Alanı 79
Harita 2: Batı Pasifik'te HKO'nun Füze Tehdidi, 1996-2017 80
Harita 3: Kuzey Bölgesi 85

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK İLKELERE UYGUNLUK/ETİK BEYAN II
TEZ ÖZGÜNLÜK BEYANI III
KILAVUZA UYGUNLUK BEYANI IV
ÖN SÖZ VI
ÖZET VII
ABSTRACT IX
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ XI
TABLOLAR LİSTESİ XIII
GRAFİKLER LİSTESİ XIV
HARİTALAR LİSTESİ XV
İÇİNDEKİLER XVI
GİRİŞ 1

BİRİNCİ BÖLÜM
1.PASİFİZM VE PASİFİZMİN JAPON KÜLTÜRÜNDEKİ YERİ
1.1. PASİFİZM KAVRAMI 8
1.2. ULUSLARARASI İLİŞKİLER TEORİSİ OLARAK PASİFİZM 10
1.3. DEVLET, HÜKÜMET VE TOPLUM DÜZEYİNDE PASİFİZM ÖRNEKLERİ 15
1.4. JAPON KÜLTÜRÜNDE PASİFİZM VE ŞİDDET KARŞITI DÜŞÜNCELER 20

İKİNCİ BÖLÜM II.
DÜNYA SAVAŞI SONRASINDA PASİFİZM ETKİSİNDEKİ JAPON DIŞ POLİTİKASI
2.1. İŞGAL YILLARINDA JAPON DIŞ POLİTİKASI (1945-1952) 27
2.2. SAN FRANCİSCO'DAN, SATŌ DÖNEMİNİN SONUNA KADAR JAPON DIŞ POLİTİKASI (1952- 1972) 40
2.3. OKİNAWA'NIN JAPONYA'YA İADESİNDEN, SSCB'NİN DAĞILMASINA KADAR JAPON DIŞ POLİTİKASI (1972-1991) 51

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
JAPONYA'NIN REALİST DIŞ POLİTİKAYA DÖNÜŞ NEDENLERİ İLE SOĞUK SAVAŞ SONRASI JAPON DIŞ POLİTİKASI

3.1. JAPONYA'NIN REALİST POLİTİKAYA DÖNÜŞ NEDENLERİ 67

3.1.1. ABD-Japonya İlişkileri 67

3.1.2. Bölgesel ve Küresel Rakip: Çin Halk Cumhuriyeti'nin Yükselişi 71

3.1.3. Bölgenin Diğer Tehdit Oluşturan Aktörleri 82

3.2. SOĞUK SAVAŞ SONRASINDA JAPON DIŞ POLİTİKASI 86

3.2.1. Değişimin Somutlaşması: Koizumi Dönemi'nden DP İktidarının Sonuna 92

3.2.2 Shinzo Abe Öncülüğünde Realpolitik Japonya 99

3.2.3. Abe Sonrası Japon Dış Politikası..... 110

SONUÇ..... 114

KAYNAKÇA..... 120

GİRİŞ

Soğuk Savaş'ın Amerika Birleşik Devletleri ve ittifakları lehine son bulması, özellikle batı eksenli düşünürler tarafından *Pax Amerikana*'nın başlangıcı ilan edilmiştir. Bu düzende ABD'nin liderliği altında tüm dünyanın liberal ekonomiye uyum sağlaması, birbirleriyle karşılıklı ticari bağlar kurması ve bu bağlar sebebiyle anlaşmazlıkların da diplomasi aracılığıyla çözülmek zorunda kalacağı ifade edilmiştir. Daha da ileri giderek, bunların gerçekleşmemesi halinde, tek kutuplu dünyanın hegemonu ABD'nin, ittifakları aracılığıyla düzeni bozanları cezalandıracağı savunulmuştur. Savaş sonrası küresel siyasette ABD'yi dengeleyecek Sovyetler Birliği veya benzeri bir güç bulunmamaktadır. Uluslararası İlişkiler yazarı Francis Fukuyama ise bu durumdan yola çıkarak, 1989'da yayınladığı makalesinde cesurca liberal dünyanın zaferini tarihin sonu olarak nitelendirmiş, ardından 1992 yılında bu savını genileterek kitap halin getirmiştir. O günden bugüne, ABD kendisinin en güçlü ülke konumunda olduğu liberal düzeni, dünyanın her yerine yaymaya çalışmıştır. ABD, Türkmenistan ve Kuzey Kore gibi birkaç ülke haricinde, ABD kısa bir dönem başarılı olmuştur. Fakat ABD idealinin aksine bu başarı, hegemonluğunun diğer ülkelerce saygı duyulması anlamına hiçbir zaman gelmemiştir. Afganistan, Irak ve Yemen'de gerçekleştirdiği *casus belli*'den yoksun askeri müdahaleleri, Bosna Savaşında Sırplara ve Libya'da Hafter'e karşı takındığı eylemsizlik özellikle gelişen ülkelerde oluşan Amerika karşıtı muhalefetin altyapısını oluşturmuştur. Gelişmiş ülkelerin bile *Pax Amerikana*'ya olan inancının azaldığını gösteren örnekler bulunmaktadır. Fransa başbakanı Macron'un "*NATO'nun beyin*

ölümü gerçekleşiyor" demeci[1] ve tezimizin konusu olan Japonya'nın Uzak Doğu'da ABD harici askeri partnerler arayışı bunlardan sadece birkaçı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çalışmanın çözümlemeye çalıştığı Japonya'nın küresel siyasette yer bulma sorunu tam da burada ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda Japonya'nın geçmişte uygulanan pasifist politikaları nelerdir? Japonya pasifist politikalarına devam etmeli midir? Japonya realist çizgiye yakınlaşıyor mu? Japon dış politikasının realistleştiği niçin iddia ediliyor? Bu sorular ve benzerlerini anlamanın ve anlamlandırmanın, 21. Yüzyılı biçimlendiren uluslararası siyaset adına, gidişatı öngörme bakımından değerli olduğu söylenebilir. Bu konunun değerli olmasının asıl sebebi, kuşkusuz yaşadığımız yüzyılda gerçekleşen jeopolitik değişimlerdir. Uzak Doğu'da iki milyar nüfusa yaklaşan Çin Halk Cumhuriyeti'nin, devasa ekonomik gücünü, askeri ve politik güce dönüştürme çabaları gözden kaçmamaktadır. SSCB'nin halefi Rusya'nın ise Doğu Avrupa ve Orta Doğu'da izlediği proaktif politikaların agresifliği, küresel siyasetin ana başlıklarından olmaktadır. Öte yandan Türkiye, İran, Hindistan gibi ülkelerin, uluslararası arenadaki politik konumlarının güçlenmesi ve Arap Yarımadasındaki petrol zengini ülkelerin uluslararası sistem içerisindeki benzersiz rolü, bu yüzyılın getirdiği değişikliklerden öne çıkanlardır. Tüm bu gelişmeler ışığında ABD merkezli tek kutuplu sistemin sürdürülebilirlik açısından tartışmaya açık olduğu ortadadır.

Konu ekseninde ele alınan çalışmanın ikincil çıktısı ise pasifist anlayışın Japonya örneğindeki geçmişini irdeleyerek, teorinin ne ölçüde uygulandığını ve realist teoriye intikalinde ne tür sorunlarla karşılaşıldığını çözümlemektir. Çünkü

[1] The Economist. "Emmanuel Macron warns Europe: NATO is becoming brain-dead" 7 Kasım 2019. (erişim tarihi 27 Ocak 2024).https://www.economist.com/europe/2019/11/07/emmanuel-macron -warns-europe-nato -is-becoming-brain-dead

uluslararası ilişkiler bir kenara, bilimin her alanında teorinin pratiğe dönüşmesi harfi harfine uygun gerçekleşmemektedir. Bu nedenle çalışmanın birinci bölümünde pasifizmi ve pasifist teoriyi okuyucuya hatırlatmak, pasifizmin Japon kültüründeki yerini saptamak gerekmiştir. Teorinin küresel kamuoyundaki yeri Mohandas K. Gandhi ve takipçileri gibi güçlü bir figür ile toplumsal açıdan, İsviçre örneği ile ise devlet anlayışı açısından değerlendirilmiştir. Son olarak da Japon halkında pasifist zihniyeti tohumlayan Shinto, Budizm, Konfüçyüsçülük gibi kavramlar incelenerek, içeriklerini okuyucuya serimledikten sonra, bu kavramların Japon kültüründeki önemi ve geçerliliği analiz edilmiştir. Çalışmada Japonya'da pasifist düşünceye ve pasifizme bu denli önem atfedilmesinin sebebi üstünde durulmaktadır. Zira pasifist zihniyeti benimsemiş Japon toplumunun, değişimin önünde duran en büyük engellerden biri olduğu ortadadır. Öte yandan popüler medyanın oluşturduğu Japon kültürü algısının, gerçeklik ile paralel olup olmadığı da tartışmaya açılmaktadır. Çalışmanın bu bölümü, II. Dünya Savaşı öncesinde Japonların şiddete sıklıkla başvuran sert toplum olduğu izleniminin gerçekliğini sorgulamaya yönelik bir amaç taşımaktadır.

İkinci bölüme geçtiğimizde Pasifist Japon dış politikasının inşasının derinliklerine inilmektedir. Kronolojik bir şekilde, bölgesel ve küresel çerçevede gerçekleşen gelişmeler ve Japon devletinin izlediği politikalar derlenmiş ve analiz edilmiştir. ABD generali Douglas MacArthur'un yönettiği işgal süreciyle Soğuk Savaş dönemine giren Japonya, MacArthur'un retoriğinde Anayasasını yenilemiştir[2]. İşgal yıllarında MacArthur ve Japonya Başbakanı Shidehara Kijuro'nun ortak çalışması olarak ortaya çıkan Japon Anayasasının 9.maddesi, Pasifist Japon dış

[2] Ralph Braibanti, "The MacArthur Shogunate in Allied Guise", Americans as Proconsuls United States Military Government in Germany and Japan 1944-1952, ed. Robert Wolfe, (Illinois: Southern Illinois University Press, 1984), 82-83.

politikasının çıkış noktası olmuştur[3]. Bu madde Japonya'nın askeri varlığını tamamen bertaraf ederek yeniden inşa etmemesini öngörmüş, ayrıca koşul gözetmeksizin Japonya'nın herhangi bir savaşta yer almasını yasaklamıştır[4]. Hukuki temelini 9. maddeden alan Japon dış politikası, anayasasına uyarak icra edildiği için Pasifist olarak nitelendirilmiştir. Bu doğası sebebiyle uluslararası arenada bir anomali olarak beliren Japon dış politika anlayışı, Soğuk Savaş boyunca birçok teste tabi tutulmuştur.

İşgal güçleri aracılığıyla ABD ile kurulan zorunlu ittifak, Japonya'yı Doğu Bloğu'na karşı kendi insiyatifi dışında rakip haline getirmiştir. Aynı ittifaktan dolayı ABD'nin Asya-Pasifik'teki mücadelelerinin de tarafı olmak zorunda kalan Japonya, Kore Savaşı ve Vietnam Savaşı gibi tarihi olaylarda rol almaya mecbur kılınmıştır. Pasifist sınırlandırmalara uygun bir şekilde hem ABD'yi memnun edecek hem de Japonya'nın ulusal çıkarlarını muhafaza edecek politikalar üretmek, Tokyo yönetimlerini genellikle zorlamıştır. Bu zorluk, bazen ABD ile gerginliklere yol açarken, bazen de uluslararası arenada eşine rastlanılmayan, özgün politikaların ortaya çıkmasına yol açmıştır. Örneğin Vietnam Savaşında, bağlayıcı ittifak koşullarına rağmen Tokyo yönetimi 9.maddeyi ve solcu muhalefeti bahane ederek, ABD'ye asgari seviyede ve sivil kapsamda yardımda bulunmuştur[5]. Washington yönetimi bu durumlarda Tokyo'nun ittifaktaki 'pasifliğini' sıklıkla protesto etmesine rağmen, Japonya'nın özgün politikalarını Soğuk Savaş boyunca kabullenmek zorunda kalmıştır.

---

[3] Bkz. s.33-34.
[4] Prime Minister of Japan and His Cabinet. "The Constitution of Japan" (erişim tarihi 29 Şubat2024).https://japan.kantei.go.jp/constitution_and_government_of_japan_/constitution_e.html#:~:text=Article%209.,means%20of%20settling%20international%20disputes.
[5] Thomas R. Havens, Fire Across the Sea The Vietnam War and Japan 1965-1975, (New Jersey: Princeton University Press, 1987), 140-141.

Üçüncü bölümde ise Japonya'nın Realistleşmesine yönelik sebeplerle birlikte Tokyo yönetimlerinin pratikteki uygulamaları yer almaktadır. Soğuk Savaş'ın sonlanmasıyla beraber özgün politikaların sağladığı marjinal fayda eksiye seyretmiştir. 1970 ile 1980'lerde Japon dış politika anlayışının sağladığı refah, 1990'larda ekonominin durgunlaşmasıyla iç kamuoyunda pasifist anlayışın şahin politikacılar tarafından sorgulanmasına yol açmıştır. Pasifist dış politikanın yeni dünya düzeninde Japonya'yı ileri götüremeyeceğini düşünen siyasi çevreler, yeni yüzyılın sorunlarının ve meydan okumalarının eski yöntemlerle çözülemeyeceğini öne sürmüştür. Siyasi gücü elinde tutan bu çevreler Japonya'nın artık "normal bir devlet"[6] olması gerektiğini savunmuştur. Buradaki normal devlet anlayışı genel anlamda realist rasyonel aktör anlayışı ile uyum sağlamaktadır. Realistlere göre devletler sonuç odaklı aktörlerdir ve uluslararası şartlar uyarınca kendi çıkarlarını aramalıdır[7]. Japonya'nın da normal devlet olması için ulusal şartları değil uluslararası şartları gözetmesi ve bu şartlar uyarınca hareket etmesi gerekmektedir. Başta Junichiro Koizumi ve Shinzo Abe olmak üzere, Tokyo yönetimleri bu zihniyetten yola çıkarak artımsalcı bir şekilde Japon dış politikasını realizme dönüştürmektedir.

Bahsedilen uluslararası şartlardan en önemlisi Çin Halk Cumhuriyeti'nin küresel güç konumuna tırmanması ve bölgede yer alan belli başlı diğer aktörlerin ise Japonya'ya tehdit oluşturmasıdır. Çin Halk Cumhuriyeti'nin en etkili

---

[6] İlk olarak Ichiro Ozawa'nın *Blueprint for a New Japan* kitabında belirtilen kavram, Japonya'nın dünya üzerindeki neredeyse tüm devletlerin başvurabildiği davranışları gerçekleştirememesinden ortaya çıkmıştır. Daha sonra geliştirilen tanıma göre ise normal devlet siyasi ve anayasal kısıtlamalar altında kalmadan uluslararası arenada kapasitesi ile doğru orantılı kararlar alabilen ve bu kapasitesini aynı baskılar altında kalmadan arttırabilen devlettir.
Yoshihide Soeya & Masayuki Tadokoro & David A. Welch, "Introduction: What Is a 'Normal Country'?", Japan as a 'Normal Country'? A Nation in Search of Its Place in the World eds. Yoshihide Soeya and others, (Toronto: University of Toronto Press, 2011), 3-4.

[7] Morghentau, Waltz ve Mearshimer rasyonel realist aktörün tanımı konusunda tam anlamıyla uyuşamamış da olsa genel hatlar bu tanıma ulaşmaktadır.
Brian C. Schmidt ve Colin Wight, "Rationalism and the 'Rational Actor Assumption' in Realist International Relations Theory", Journal of International Political Theory, 19/2 (2024): 161.

siyasetçilerinden Deng Xiaoping, gerçekleştirdiği reform hareketleriyle 1970'lerde dünyaya Çin'i açmıştır. Çift kutuplu sistemden tek kutuplu sisteme geçilmesiyle de Çin yeni dünyanın üretim merkezi haline gelmiştir. Uzun süre ekonomik gücünü arttırmak ile ilgilenen Pekin yönetimleri, Xi Jinping'in güce gelmesiyle ekonomik gücü siyasi ve askeri güce dönüştüren politikalara yönelmiştir. Şüphesiz Japonya'yı en çok endişelendiren konulardan biri de Çin'in yapay adaları olmuştur. 2009 yılında Pekin, Güney Çin Denizinin %90'ını kendi kontrolüne aldıracak bir harita yayınlanmıştır. Harita zamanında Çinli siyasetçiler tarafından gereken ilgiyi görmese de Xinping'in göreve gelmesiyle beraber devlet politikası haline gelmiştir. 2014 yılında mercan kayalıklarını adalaştırmaya başlayan Çin, adaları da silahlandırma yolunda birçok adım atmıştır[8]. Çin'in bölgede artan gücünü kendisine doğal bir tehdit olarak yorumlayan Japonya, Çin ile beraber Kuzey Kore ve Rusya'dan da çekinmektedir. Reaktif ve kendine özgün pasifist politikaların bu sorunlara çözüm sağlamadığını gören Japonya, özellikle Shinzo Abe döneminde proaktif bir zihniyete yönelmiş realist politikalara şans vermiştir.

Halihazırda verilen sebeplere ek olarak Tokyo'nun biricik ittifakı ABD tarafından da Japonya'nın ittifaktaki rolü sorgulanmaya başlamıştır. Sorgulama 1990'ların sonunda öyle bir seviyeye ulaşmıştır ki Japonya-ABD ilişkileri uzmanlarından Chalmers Johnson ittifakın bozulacağını öngörmüş, ünlü gazeteci Yoichi Funabashi ise Japonya ile ABD'nin karşı karşıya geleceğini iddia etmiştir[9]. Johnson ve Funabashi'nin iddiaları gerçekleşmemiş fakat Washington tarafından

[8] Kyle Mizokami, "China Breaks Promise, Start Arming Its Fake 'Islands'", Popular Mechanics, 8 Haziran 2017. (Erişim 15 Mayıs 2024). https://www.popularmechanics.com/ military/weapons/a26824/china-arming-fake-islands/.
[9] Bkz. s.67-69.

Japonya'nın ittifaktaki yetersizliği zaman zaman eleştirilmiş ve gerginlik konusu olarak hep masada kalmıştır.

Sonuç kısmında ise Japonya'nın pasifist dış politikasının tarihsel olarak önemli bir normatif çerçeve sunduğu kabul edilerek, bu duruşun günümüzün çok kutuplu ve rekabetçi ortamına uyarlanması gerektiği ortaya konmaktadır. Pasifizm'in güncel sorunlara karşı yetersiz kaldığı çıktısı öne sürülerek artık ideal bir strateji olmadığına da vurgu yapılmaktadır. Dönüşümün gerekliliklerini bu yetersizlik bağlamında değerlendirerek pasifist anlayışın Japonya'nın dış politikasının geleceğinde alacağı yer hakkında da öngörüler ortaya sürülmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.PASİFİZM VE PASİFİZMİN JAPON KÜLTÜRÜNDEKİ YERİ

Pasifist teorinin günümüz Japon iç ve dış politikasındaki yerini kavramak için öncelikle ana hatlarıyla Pasifizmin, teoriler evrenindeki yerini ve savunularını anlamak gerekmektedir. İlk bölümde pasifizmin ne olduğu üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde, pasifist teorinin uluslararası küresel savunucuları tarafından ortaya konulan tanımlara yer verilmiştir. Ardından geçmişten günümüze öne çıkan devlet/hükümet veya topluluklar düzeyindeki bazı pasifist örnekler incelenmiş, son olarak da pasifizmin Japon kültüründeki yeri saptanmıştır. Akademik çalışmanın ortaya koyduğu savı anlamlandırmak adına bu bölüm değerlidir. Zira bölümün temel amacı pasifizmi ve özelliklerini açıklamak ve Japonya özelinde özümsenmesini sağlamaktır. Bu özümseme sayesinde, II. Dünya Savaşı sonrası Japon politikasının pasifizm bağlamında incelenmesi daha fazla anlam kazanacak ve 21. Yüzyıldaki politika değişiminin yorumlanması kolaylaşacaktır.

1.1. PASİFİZM KAVRAMI

Pasifizm kelimesi, "barış yapma" anlamına gelen "pacific" kelimesinden türemiştir (Latince, *-paci-* "barış" anlamına gelirken *–ficus-* "yapma" anlamına gelmektedir). Modern kullanımı ise 1901'de Émile Artaud'un Fransızca *pacificme* terimini kullanması ile ortaya çıkmıştır[10]. Pasifizm, genellikle filozofi bilimi ile uğraşanlar tarafından altı doldurulan ve sınırları tartışılan bir kavram olmuştur.

[10] Andrew Fiala, "Pacifism", Stanford Encyclopedia of Philosophy, 2023. (Erişim 15 Mayıs 2024). https://plato.stanford.edu/entries/pacifism/.

Devletler arası anlayışta en basit haliyle agresif savaşa topyekün şekilde karşı olmayı savunurken, toplumsal düzlemde ise kişinin kendisini her türlü saldırgan tavırdan sakınmasını öğütlemektedir.

Ünlü akademisyen filozoflardan McMahan'a göre pasifizm, koşulsuz şartsız bireyin kendisini her türlü şiddetten sakınması değildir ve olmamalıdır. Ona göre pasifist bir bireyin sahip olduğu şiddete başvurma sınırı, pasifist olmayan bireylere göre çok daha yüksek olmalıdır. Pasifist bir birey ancak şiddete başvurmadığı koşulda sonuç, şiddete başvurduğundan çok daha kötü bir hal alacaksa şiddete başvurmalıdır.[11] McMahan'ın pasifizm hakkındaki bu görüşü, özünde pasifist düşüncenin iki ana kolundan birini temsil eder. Yaygın pasifist düşünce sistemlerinden olan Koşullu (Minimal) Pasifist[12] düşünce ile fikirleri benzeşirken, karşıt düşünce olan Mutlak (Maksimum) Pasifist[13] düşünce ile ise ters düşmektedir. Mutlak pasifistler, koşul ve sebep farketmeksizin cebir kullanımına ve insanların "çoğunluğun iyiliği" veya "son çare" gibi sebeplerle öldürülmesine karşıdır. Mutlak pasifizminse, koşullu pasifizme kıyasla ortaya koyduğu savın gerçeklikten uzak olması, bu savın pasifistler tarafından 'ideal' olarak nitelendirilmesine sebep olmuştur. Mutlak pasifizmin bazı versiyonları, kişisel meşru müdafaa fikrinden vazgeçecek kadar ileri gitmektedir. Öte yandan diğer mutlak pasifistler, katılıklarını savaşın kişisel olmayan, ama politik olan şiddetine yönlendirirken, kişisel meşru müdafaaya izin verebilmektedirler. Mutlak pasifizmin savunucularından olan Michael Allen Fox, iki yanlışın hiçbir zaman bir doğru etmeyeceğini belirtmiş ve

[11] Jeff McMahan, "Pacifism and Moral Theory", *Diametros,* no. 23 (2010): 44.
[12] Conditional Pacifism
[13] Absolute Pacifism

mutlak olmayan pasifizmin bir dilemma oluşturacağını belirterek mutlak pasifizmi meşru pasifizm olarak nitelendirmiştir[14].

Yukarıda anlatılanlar dışında yer alan pasifizm tiplemeleri de literatürde yer almaktadır. Bunların bazıları Pragmatik Pasifizm, Dini Pasifizm, Liberal Pasifizm ve Militan Pasifizm'dir. Fakat tezde, hem pasifist teorinin bu iki zihniyet üzerinden dallandırılıp genişletilmesi, hem de tezin ana konusunun pasifizm olmaması sebebiyle pasifist teorinin kavramsal detayları üzerinde durulmayacaktır. Pasifizm özü gereği her ne kadar insan doğası ve insanların birbiri ile etkileşimi üzerinde yoğunlaşsa da çoğu uluslararası ilişkiler teorisi gibi, insanı ve devleti birbirinin yansıması olarak değerlendirmiştir. Bunun sonucu olarak da insan davranışlarını anlamlandırmaya, yönlendirmeye ve eleştirmeye çaba harcayan teorisyenler, bunların benzerlerini, hatta olabildiğince aynısını devletler için yapmışlardır.

1.2. ULUSLARARASI İLİŞKİLER TEORİSİ OLARAK PASİFİZM

Pasifizm kavramı, Uluslararası İlişkiler'in teoriler evreninde ana akım teorilere göre her ne kadar geri planda kalmış olsa da özü gereği, eleştirel bir teori olması sebebiyle teorilerin gelişmesine katkıda bulunmuştur. Pasifist teorisyenler tarafından savaş ve barış konseptleri üzerinde yoğunlaşan teori, tarih boyunca siyasi karar alıcılar tarafından nadiren başvurulan bir dış politika anlayışı oluşturmuştur. Bu karar alıcılar tarafından pasifistler, en kibar haliyle naif veya saf olarak nitelendirilmiştir. Ünlü Amerikan başkanlarından Teddy Roosevelt, pasifistleri bu bağlamda "hadımlar" diyerek de aşağılamıştır[15]. Başkan Roosevelt ve benzeri siyasi

[14] Fiala, 'Pacifism'.

[15] Andrew Fiala, "The Pacifist Tradition and Pacifism as Transformative and Critical Theory", The Acorn, 18/1 (2018): 12–13.

figürler ya ilgisizlikten ya da siyasi ajandasından olacaktır ki, pasifist yaklaşımı benimseyenleri siyasi ekosistem içerisinde kabul etmemiştir. Fakat Buda, Mohandas K. Gandhi, Erasmus, Einstein, Martin Luther King Jr. ve Bertrand Russell gibi irili ufaklı üne sahip birçok pasifist[16], sadece insan düşüncesini etkilemekle kalmamış, ayrıca uluslararası siyaseti de derinden etkilemiş ve değiştirmişlerdir. Hıristiyanlık dinin en önemli figürü olan İsa'nın bile, bir pasifist olduğu, pasifistlerin neredeyse tamamı tarafından kabul gören yaklaşımdır.

Bu ünlü kişiliklerin arasından İngiliz yazar ve düşünür Bertrand Russell, siyaset bilimi-uluslararası ilişkiler disiplininde "Faydacı Pasifizm" (*Utilitarian Pacifism*) anlayışının en önemli temsilcileri arasında yer almaktadır. Russell'ın görüşüne göre birbiriyle savaşan iki medeni devlet, kavga eden iki köpeğe benzemektedir. Bu kavgayı iki devletin savaşına benzetmek için, öncelikle köpeklerin entelektüel kapasiteye sahip varlıklar olduğu koşulunu kabul etmek gerekir. Bu koşul altında iki köpekten birinin kendi kokusunun üstün olduğunu karşı tarafa kabul ettirme çabası (Kultur) içinde olduğunu düşünürsek, diğerinin ise kaldırımlarda özgürce gezme hakkını savunması (Demokrasi), işte kavganın çıkmasının başlıca sebebidir. Fakat iki köpek her ne kadar onurlu iddiaları savunduklarını öne sürseler de sokaktaki insanlar, köpeklerin aptalca davrandıklarını ve bir an önce kavga etmeyi bırakmaları gerektiğini düşünürler[17]. Russell'ın anlatmak istediği, devletlerin onurlu sebepler için savaştıklarını iddia etmeleri, onların rasyonel davrandıkları veya davalarında meşru oldukları anlamına gelmemektedir. Sonuç olarak da savaş, eğer hâlihazırda başlamışsa aşaması fark etmeksizin iki tarafında çıkar veya zarar hesabına tutuşmadan sonlandırması gereken

[16] Fiala, "The Pacifist Tradition", 9.

[17] Olivier Esteves, "Bertrand Russell, The Utilitarian Pacifist", Revue Française de Civilisation Britannique, 20/1 (2015):4-5.

bir durumdur. Russell'ın bu düşüncesini, I. Dünya Savaşı sırasında ortaya koyduğunu unutmamak gerekir. II. Dünya Savaşı'nın başlamasının ardından 1940'a kadar bu düşüncesini devam ettiren Russell, Pasifist düşünceyi derinden etkileyecek Hitler örneğinin karşısına çıkmasıyla "Göreceli Pasifizm" (Koşullu Pasifizm) olarak tanımladığı yeni bir pasifizm tarzını benimsemiştir.

Bu bölümün ilk alt bölümünde bahsi geçen koşullu pasifizm ile örtüşen göreceli pasifizmin, savaşa olan bakış açısı Russell'ın söylediği gibidir: *"Ancak (savaşın) savunulabileceği başka bir zemin vardır; bu da yenilgiden doğacak kötülüğün, savaştan doğacak kötülükten daha better olmasıdır."*[18] Göreceli pasifist anlayış, bazı savaşların, gerçekten savaşılması gerektiğini bu şekilde kabul etmiştir. Bu pasifistler savaşların duruma göre değerlendirilmesi gerektiğini öne sürmektedir. Savaşın içeriğinin ne tür ahlaki risklere sahip olduğu, kullanılan savaş yöntemlerinin ahlak çerçevesinde uygulanıp uygulanmadığı gibi sorulara verilen cevaplara göre koşullu pasifistler, savaşları meşru sayabilmektedirler. Sahip oldukları ön koşulların ve prensiplerin Adil Savaş Kuramı ile benzer veya aynı olması sebebiyle pasifistler, "Adil Savaş Pasifistleri" olarak da nitelendirilmişlerdir[19]. Savaşların başlaması veya bitmesi ile alakalı adil savaş teorisyenleri ile benzer düşünceler taşıyan bu teorisyenler, sivil zayiat gibi konularda adil savaş geleneğinden uzaklaşmışlardır. Sivillerin ve askerlerin hangi koşullar altında savaşta ölmesinin veya öldürmesinin, etik dışı olmayacağı üzerinde durmuşlardır. Savaşlarda haksız tarafa yardım eden sivillerin, pasifist anlayışta masum kabul edilemeyeceği, suç işleyen askerlerin bunu emre itaatten ziyade kendi iradeleri ile yaptıkları, McMahan'ın ortaya koyduğu bazı

[18] Bertrand Russell, "The Future of Pacifism", The American Scholar 13/1 (Kış 1943–1944): 8.

[19] Larry May, "Contingent Pacifism and the Moral Risks of Participating in a War," Public Affairs Quarterly 25/2 (2011): 97.

prensiplerdir[20]. Geniş bir açıdan incelediğimizde "Göreceli Pasifizm", bir ideal olarak var olan pasifist düşüncenin işlevselliğini arttırmak adına, prensiplerinin adil savaş anlayışı ile değiştirilmesi olduğunu görebiliriz.

Uluslararası İlişkilerde pasifizmin edindiği yerin çok küçük olması, belki de koşullu pasifistlerin tarihsel pasifist anlayıştan bu denli uzaklaşma çabasında olmalarına anlam katabilir. Zira II. Dünya Savaşı ve sırasında ortaya çıkan "Hitler'i pasifizmle yenemezsin" görüşü pasifist düşüncenin temelini oymuştur. Somutsal olarak pasifizmin uluslararası ilişkiler camiasında değersiz olduğunu bazı örnekler üzerinden görebiliriz. Yapılan bir çalışmada; *American Political Science Review, World Politics, International Studies Quarterly* vb. akademik sıralaması en yüksek 10 uluslararası ilişkiler dergisinde 'pacifism' 'pacifist' 'non-violence' 'non-violent' 'Gandhi' ve 'passive resistance' kelimeleri aratılmıştır. On senelik bir süreçte yayımlanan 3073 makalenin taranması sonucunda, sadece yedi makalede bu anahtar kelimelerin bazılarının geçtiği görülmüştür. Ve bu yedi makaleden de sadece ikisinin gerçek manada pasifizm ile ilgilendiği saptanmıştır[21]. Aynı çalışmada 40'tan fazla uluslararası ilişkiler akademisyenine pasifist olmak ile alakalı düşünceleri sorulmuştur. Barış çalışmaları ve filozofi gibi dallardan gelen akademisyenlerin de bulunduğu grupta, akademisyenlerin çoğunun kamuya açık uluslararası ilişkiler etkinliklerinde, kendilerine pasifist demekten rahatsızlık duydukları görülmüştür[22]. Türk uluslararası ilişkiler camiası da küresel camiadan bu anlamda pek farklı değildir. Örneğin uluslararası ilişkiler teorilerini anlamak adına, öğrenciler için önemli bir kaynak olan Tayyar Arı'nın "Uluslararası İlişkiler Teorileri" kitabında

[20] Larry "Contingent Pacifism and" 98-99.

[21] Richard Jackson, "Pacifism: The Anatomy of a Subjugated Knowledge," Critical Studies on Security, 6/2 (2018): 163.

[22] Jackson "Pacifism: The Anatomy", s.165

Pasifizm ile alakalı bir başlık bulunmamaktadır. Sadece adil savaş ile alakalı birkaç sayfalık bir bölüm bulunmaktadır, adil savaş da her ne kadar koşullu pasifizm ile içerik olarak çok benzer olsalar da aynı kavramlar değildir.

Geçtiğimiz paragraflarda pasifizmin iki ana kolundan, sahip oldukları prensiplerden ve uluslararası ilişkiler camiasındaki yerinden bahsedidi. Son olarak, pasifist anlayışın şiddet içerikli; savaş, bağımsızlık mücadelesi, vb. olaylara karşı nasıl mücadele edilmesi gerektiği düşüncesine bakılmalıdır. Boulding ve Sharp gibi pasifist mücadele üzerine düşünen teorisyenler, güç ile mücadele etmek için önce gücün yapısını anlamamız gerektiğini öne sürmüşlerdir. Boulding bu amaç ile gücü üç parçaya ayırmıştır. Askeri ve hukuki güç olan "tehdit gücü" (threat power), mali olan "ekonomik güç" ve meşruiyet, ikna etme gücü anlamına gelen "bütünleştirici güç" (integrative power). Düşünür, tehdit gücü ile ekonomik gücün, bütünleştirici güç olmadan düzgün çalışamayacağını iddia eder[23]. Gücün bu bölünümüne göre, pasifist ile pasifist olmayan iki tarafın mücadelesinde; pasifist taraf, sadece rakibin bütünleştirici gücünü elinden almayı başarsa bile mücadeleyi kazanabilir. Öte yandan Sharp, pasifizmin yetersiz bir mücadele yöntemi olmadığını kanıtlamak için 198'den fazla mücadele yöntemi tanımlamıştır. Bunlardan bazıları: Öğrenci eylemleri, kamu binalarının istilası, vergi ve kira ödemeyi reddetme, uluslararası ticaret ambargosu ve baskı grupları oluşturmaktır. Sharp ayrıca, mücadele uluslararası arenada ise, rakip ülke içerisindeki azınlık grupları desteklemenin önemli bir mücadele yöntemi olduğunu iddia etmektedir[24]. Görüldüğü üzere pasifist mücadelenin veya daha geniş anlamıyla şiddet içermeyen mücadelenin, elinde birçok karşı koyma yöntemi

[23] Gilberto Carvalho de Oliveira, "Pacifist Approaches to Conflict Resolution: An Overview of Pragmatic Pacifism," JANUS.NET, e-journal of International Relations, 7/1 (2016): 8–9.

[24] Gilberto "Pacifist Approaches to" 10-11.

bulunmaktadır. Bu yöntemleri çalışmanın gelecek bölümlerinde, II. Dünya Savaşı sonrası Japonya'nın davranışları üzerinden daha da çok inceleyeceğiz.

Bu bölümde de görüldüğü gibi ana akım uluslararası ilişkiler teorilerine kıyasla, pasifizm birbirinden radikal olarak bile adlandırılabilecek kadar farklı iki kol ile ayrılmaktadır. Tarihsel bağlamda görülen ve de idealize edilen mutlak pasifizm, savaşın her türlüsüne karşı çıkmakta ve aktif savaşın durumu ne olursa olsun bitirilmesi gerektiğini savunmaktadır. Öte yandan koşullu pasifizm savaşları içerik, savaş yöntemleri ve sebeplere göre sınıflandırarak bazı savaşları meşru veya gerekli görmektedir. Pasifizmin her iki kolu, uluslararası ilişkiler akademik camiasında değersiz bir konumda bulunsalar da; uzak ve yakın geçmişte hatta günümüzde devlet, toplum ve siyasi grupların, pasifist yöntemlere sıkça başvurduğu reddedilemez.

1.3. DEVLET, HÜKÜMET VE TOPLUM DÜZEYİNDE PASİFİZM ÖRNEKLERİ

Pasifizm kavramı kulaklara ilişince, kelimenin anlamını bilen neredeyse herkesin aklına, bu kelime ile özdeşleşmiş tek bir kişi gelir: Mohandas Karamchand Gandhi. Hint yarımadasındaki halklara yaptığı önderliği ve şiddet karşıtı duruşuna olan bağlılığı sayesinde, onu sevenler tarafından "Mahatma" yani büyük ruh sıfatını alan Gandhi, günümüzde şiddete karşı olan herkesin saygı duyduğu bir kişilik olmuştur. Gençlik yılları hariç hayatının neredeyse tamamını, önce Britanya sömürgesine karşı bağımsızlık mücadelesinde, sonra Hint-Müslüman düşmanlığını bitirmeye harcamıştır. 30 Ocak 1948'de Hint milliyetçisi bir radikal tarafından, kendisini sevenlerin arasında vurularak öldürülmüştür. İronik olan ise kendisini vuran suikastçı, şiddete karşı olmalarını öğütlediği takipçileri tarafından, dövülerek

öldürülmeye çalışılmıştır[25]. Ölümü bir kenara dursun, yaşamında Gandhi dünyayı ve pasifist düşünceyi derinden etkilemiştir. Her ne kadar yorgun bir büyük güç de olsa, Büyük Britanya'yı şiddet içermeyen birçok mücadele yöntemi ile yıldırmış ve Hindistan'ı terk etmesini sağlamıştır. Bu mücadele örneklerinden en meşhuru, 1930'ta başlattığı Büyük Tuz Yürüyüşü olmuştur. İngilizlerin Hint halkının sırtına yüklediği ağır tuz vergisini ve Hint halkının tuz satışının yasaklanmasını protesto etmek adına, Hindistan'ın batı kıyılarına 390 kilometrelik bir yürüyüş gerçekleştirmiştir. Protestonun bir parçası olarak, tuz işçilerine çıkardıkları tuzları İngilizlere vermemelerini ve kendilerinin tuzu satmasını öğütlemiştir. Protestolar sonucu 60.000'den fazla Hintli tutuklanmıştır fakat Gandhi başarılı olmuş ve İngiltere'ye Kral V. George ile tanışmak adına davet edilmiştir[26]. Gandhi bu ve benzeri eylemlerini sergilediği, şiddet içermeyen düşünce sistemine bir isim vererek, pasifist hareketini kurumsallaştırmayı bile hedeflemiştir. "*Satyagraha*" yani kabaca "doğrunun gücü" olarak adlandırdığı zihniyet; gerçek kötülüğün doğasının sadece şiddet içermeyen yöntemlerle kavranılacağı ve bu yöntemler sayesinde kötülüğün yenilebileceğini savunmaktadır. Satyagraha ayrıca karşı tarafı hedef alan gizli taktiklere asla başvurulmamasını ve niyetin çözümlenebilmesi için doğrudan belirtilmesi gerektiğini savunmaktadır[27]. Öte yandan günümüzde Gandhi'nin Satyagraha'sı Hindistan'da bile devlet düzeyinde uygulanmamaktadır. Hindistan'ın, gelecekte Satyagraha veya benzeri şiddet içermeyen zihniyetlerden uzaklaşmasından çekinen Gandhi: *"Şiddet içermeyen yollar ile özgürlüğünü kazanan Hindistan, bu*

[25] Brooklyn Daily Eagle, "January 30: ON THIS DAY in 1948, Gandhi Assassinated," 30 Ocak 1948. (Erişim 15 Mayıs 2024). https://brooklyneagle.com/articles/2019/01/30/january-30-on-this-day-in-1948-gandhi-assassinated/.

[26] Sean Fleming, "Who Was Mahatma Gandhi and What Impact Did He Have on India?" World Economic Forum, 2 Eylül 2019. (Erişim 17 Ocak 2024). https://www.weforum.org/agenda/2019/10/mahatma-gandhi-who-what-impact-india/.

[27] Encyclopedia Britannica, The Editors of Encyclopedia, "Satyagraha," Encyclopedia Britannica, 21 Aralık 2023. (Erişim 17 Ocak 2024). https://www.britannica.com/topic/satyagraha-philosophy.

özgürlüğünü dünyanın başka bölgelerinde baskı kurmak için kullanırsa çok üzülürüm" diyerek genç takipçilerini uyarmıştır[28]. Gandhi'nin hayata bakışı, yöntemleri ve aldığı sonuçlardan iki sonuç çıkarabilmek mümkündür. Birincisi pasifist politikaların yeterli devamlılıkta ve uygun koşullar altında, kendisinden kat be kat güçlü devletlere karşı dahi etkili olduğudur. İkincisi ise pasifizmin, "kullan-at" pragmatik politikalardan ziyade, zihniyet haline getirildiğinde anlam kazandığıdır. Fakat bilimin doğası gereği tedbirli yaklaşmak gerekmektedir; çünkü birkaç örneği gerçek kabul etmek, kişileri daha da kötüsü devletleri yanılgıya uğratabilmektedir.

Verilebilecek örnekler arasında, şiddet içermeyen politika anlayışını milli kimliği haline getirmiş bir ülkeden bahsetme gereği doğmuştur. Bu ülke, Avrupa'nın merkezinde yer alan ve bölgede kişi başında düşen milli gelir oranıyla zenginler kulübünde yer alan İsviçre'dir. Uluslararası ilişkilerde İsviçre denilince, genellikle zihinlerde 17. Yüzyılın ortalarından bu yana uyguladıkları tarafsızlık politikası canlanmaktadır. 1515 yılında Fransa'ya karşı aldıkları yenilgiden sonra, kalıcı bir şekilde genişleme politikasından vazgeçen İsviçre, Westfalya Antlaşması ile bağımsızlığını birçok prenslik ile beraber tasdikletmiştir. 1674 Yılında resmi şekilde tarafsızlığını ilan eden ülkenin tarafsızlığı, Napolyon Savaşları dönemi dışında Avrupalı büyük güçler tarafından saygı görmüştür. Westfalya'dan iki yüz yıl sonra, 1848 yılında modern İsviçre'nin temelleri atılmış ve İsviçre'nin milli kimliğinde tarafsızlığın edindiği yer iç ve dış kamuoyunda onaylanmıştır[29]. Savaşa girmekten kaçınmak, özgüvenliğini sağlamak, taraf ülkelere askeri destek sağlamamak, taraf ülkelerin topraklarını kullanmasına izin vermemek, vb. maddelerin bulunduğu 1907

[28] Mohandas K. Gandhi, Non-Violence and Peace & War, cilt II (Ahmedabad: Navajivan Publishing, 1. baskı, 1949), 242.

[29] Veronique Panchaud, "Neutrality of Switzerland: A Brief Introduction," Western Balkans Security Observer – English Edition, Cilt 15 (2009): 109–110.

Lahey Sözleşmesinde kabul edilen Tarafsızlık Kanunu[30]; İsviçre, dış politikasının altın kuralı ilan etmiştir. Halihazırda birçok farklı kültürden oluşan İsviçre konfederasyonunun; 1515'den bu yana kendi iradesiyle hiçbir savaşa dahil olmaması, şiddet içermeyen politikaların ülkenin çıkarları ile tamamen uyuştuğunu da göstermektedir. Belki daha da önemlisi, İsviçre'nin bu dış politika anlayışını çevresindeki büyük güçlere kabul ettirmiş olmasıdır. Orta ve Batı Avrupa her ne kadar günümüzde barışın en kalıcı gözüktüğü bölgeler olarak karşımıza çıksa da, yakın ve uzak geçmişte bu toprakların kan ve şiddet ile sulandığını görmemiz için tarih kitaplarına göz gezdirmek yeterlidir. İsviçre'nin 20. yüzyılda uyguladığı tarafsızlık politikası bir kenara dursun, sorunlara şiddet içermeyen pasifist çözümler aramasıyla da öne çıkmaktadır. İsviçre, Milletler Cemiyeti'nin kurucu üyeleri arasında yer almıştır. Fakat bu uluslararası organizasyon arasında yer alırken hem şiddet içermeyen mücadele yöntemlerini desteklemek adına, hem de Tarafsızlık Kanunu'na olan bağlılığını devam ettirmek adına bazı önlemler almıştır. Yabancı silahlı güçlerin ülkesinden geçemeyeceğini belirten İsviçre devleti, ayrıca hiçbir silahlı güç içerisinde de yer almayacağını belirtmiştir. Buna karşılık olarak ekonomik nitelikli yaptırımlara katılabileceğini öne sürmüştür[31]. İsviçre'nin pasifist yöntemlerle çıkar çatışmalarını çözme anlayışının en önemli örneklerinden biri, 1961 Küba Krizinde aldığı roldür. Küba ile ABD arasında, iki ülkenin daveti ile, arabulucu rolünü oynayan İsviçre[32]; nükleer pasifist anlayışın bu dönemdeki en büyük temsilcilerinden biri olarak gösterilebilmektedir. Soğuk Savaş'ın sona ermesi ile

[30]Eda.admin.ch, "The Neutrality and the Sanctions of Switzerland." (Erişim 21 Ocak 2024). https://www.eda.admin.ch/missions/mission-eu-brussels/en/home/key-issues/neutralitaet-der-schweiz.html#:~:text=Permanent%20neutrality%20is%20a%20principle,in%20a%20war%20between%20states.

[31] Serap Akipek, "İkinci Dünya Savaşında İzlediği Mülteci, Ticaret ve Maliye Politikaları Bakımından İsviçre'nin Tarafsızlığı," Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 50/1 (2001): 13–14.

[32] David Lanz ve Andreas Graf, "Conclusions: Switzerland as a Paradigmatic Case of Small-State Peace Policy?" Swiss Political Science Review 19/ 3 (2013): 414–415.

İsviçre, pasifist olarak nitelendirebileceğimiz politikalarında geçmişe göre proaktif bir yerde konumlanmıştır. 21. yüzyılın başında İsviçre Dışişleri Bakanı Calmy-Rey "aktif tarafsızlık" olarak nitelendirdiği bir politikaya İsviçre'nin evrilmesi gerektiğini söylemiştir. Calmy-Rey birçok konuşmasında "*tarafsızlık dört farklı dilde sessiz kalmak anlamına gelmez*" sloganını dillendirerek değişimin sinyallerini vermiştir[33]. "Barış İnşası" politikası olarak isimlendirdikleri proaktif politika, günümüzde Rusya'ya yapılan ekonomik yaptırımlara katılma ve BM Barış Gücüne dahil olmak gibi radikal hamlelerle kendini göstermektedir. İsviçre hükümetinin kamu ile paylaştığı 2020-23 Dışişleri Bakanlığı vizyon kitapçığında barış inşası, Barış ve Güvenlik bölümü içerisinde en önemli konumda bulunmaktadır. Hükümet, vizyonunun bir parçası olarak, BM'yi İsviçre adına anahtar bir konumda görmektedir. Çünkü BM ve BM üyesi ülkelerin çabası ile birlikte şiddetin ve şiddet içerikli uluslararası sorunların ortadan kalkacağını belirtmiştir[34]. İsviçre'nin 21. Yüzyıl politikasında göze çarpan uluslararası siyaset geleneğinin değişimi, çalışmanın konusu olan Japonya ile benzerlikler taşımaktadır. Zira iki ülkenin de çift kutuplu dünya düzeninin değişmesi ile daha proaktif politik arayışında olması öne çıkmaktadır. İsviçre bahsettiğimiz atılımları Tarafsızlık Kanunu'na uydurmaya çalışırken, Japonya ileride bahsedeceğimiz Japon Anayasası'nın ünlü 9.maddesine uydurmaya çalışmaktadır. İsviçre bu anlamda pasifist politika anlayışının, devlet/hükümet seviyesinde önemli bir örneği olmakla beraber, Japonya'nın küçük ölçekli benzeridir.

[33] Panchaud "Neutrality of Switzerland" 111.

[34] Federal Department of Foreign Affairs, Foreign Policy Strategy 2020–23 (Bern: FDFA, 2020), 31.

1.4. JAPON KÜLTÜRÜNDE PASİFİZM VE ŞİDDET KARŞITI DÜŞÜNCELER

Japon halkının savaştan ve şiddetten tiksinmesinin yegane sebebinin, Hiroshima ve Nagasaki'ye atılan nükleer bombalar olduğu yaygın bir görüştür. Bu görüşün ciddi manada doğru olduğu kabul edilebilir. Lakin tek sebebin II. Dünya Savaşı sonrası Japonya'nın ağır hasarlı durumu olduğunu iddia etmek, Japon halkının kültürel birikimini yok saymaktır. Kültürel özellikleri görmezden gelmek, Japon halkının ve devletinin, pasifizm ile olan ilişkisini bu denli basitleştirmek aynı zamanda bilim açısından da büyük bir hatadır. Şiddet karşıtı düşünce, Japon kültüründe tahmin edilenden çok sık rastlanılan ve dini altyapıdan ortaya çıkmış olan bir zihniyettir.

Japon halkı, Shinto olarak adlandırılan Budizm, Konfüçyüsçülük ve Taoizm gibi dini ve felsefi düşünceler ile şekillenmiş milli bir dine sahiptir. Shinto'nun kelime anlamı tam olarak "*Kami*'nin yolu"dur. Kami kelimesi Japonca'dan Türkçe'ye çevrildiği takdirde tanrı anlamına gelse de, Japon kültürünün tanrı anlayışı semavi dinlerden farklıdır. Kami bu anlamda Japonlar için üstün varlık manasına gelmektedir. Fuji Dağı, büyük okyanuslar, yaşlı ve uzun ağaçlar hatta zaman zaman imparatorlar Japon halkı için Kami olmuştur[35]. Milattan sonra 6. yüzyıla kadar Konfüçyüsçü ve Taocu felsefenin süzgecinden geçen Shinto, Kore yarımadasından Budizm'in ülkeye girmesiyle kalıcı şekilde değişmiştir.[36] Shinto, Budizm ile benzer olarak yaşam kavramına büyük önem vermiştir. Yaşamın fikir ve maddeden oluşan

[35]Masao Abe, "Shinto and Buddhism: The Two Major Religions of Japan," içinde Zen and Comparative Studies, ed. Steven Heine (London: MacMillan Press Ltd., 1997), 225.

[36]Klaus Vollmer, "Buddhism and Killing of Animals in Premodern Japan," in Buddhism and Violence, ed. Michael Zimmermann (Lumbini, Nepal: Lumbini International Research Institute, 2006), 198.

hayati bir güç olduğunu nitelemiş, ölümü ise negatif bir olay olarak yorumlamıştır. Shinto'ya göre ölüm iğrenç ve pistir, bu yüzden arındırılmalıdır[37].

Shinto'nun ortaya koyduğu ölüm tasviri, başlı başına Japonya'da pasifist zihniyetin temel taşlarından biri olacak niteliktedir. Diğer dinler veya kültürler içerisinde ölüm kavramının, özellikle dini bir amaç uğruna kutsal olarak atfedildiğine rastlarız. Örneğin, Shinto gibi antik bir din sayılabilecek Nors Paganlığı'nda, ölen savaşçıların Valhalla denilen savaşçı cennetine gideceğine inanılmaktadır[38]. Japon kültüründe ölümün bir kutsallığa sahip olduğu veya savaşçıların gidecekleri bir cennetin varlığı söylenmez. Bu anlamda Shinto'nun savaşı ve savaşçıyı motive etmekten ziyade, savaştan caydırıcı bir unsur olduğunu söyleyebiliriz. Japon kültürü ve tarihi hakkında bilgi sahibi olan okuyucular, 20.yüzyıldaki Japon askeri kültürünü öne sürerek bu tür bir analizi eleştirebilmektedir. Bu bağlamda Kamikaze intihar saldırılarının da manevi kaynağı olan "İmparator adına ölmek" düşüncesi ileriki paragraflarda Bushido zihniyeti ile beraber incelenecektir.

Budizm ile tarih boyunca gerçekleştirdiği ilişki sebebiyle, Shinto inancının Japonların Budizmi olduğu söylenebilir. Yanagida Kunio ve Hori Ichiro gibi Japon folklör ve din yazarları, Shinto'nun Japon kültürü içerisinde her zaman yer aldığını belirtmektedir. Hori'nin "Shintoluk" olarak tanımladığı kavramın Japon kültürünün altında yatan iradeyi oluşturduğunu bildirmektedir.[39] Masao Abe'ye göre, Shinto ve Japonların ilişkisinin şöyle olduğu söylenebilir: *"Yahudilik ile İbranilerin ilişkisi ve Hinduizm ile Hintlilerin ilişkisi*" diyerek, Shinto'nun Japon etnisitesine özgünlüğünü

[37] Abe "Shinto and Buddhism" 226-227.

[38] Encyclopaedia Britannica, The Editors of Encyclopaedia, "Valhalla," Encyclopedia Britannica, 3 Ocak 2024. (Erişim 25 Ocak 2024). https://www.britannica.com/topic/Valhalla-Norse-mythology.

[39] Kurada Tashio, James C. Dobbins ve Suzanne Gay, "Shinto in the History of Japanese Religion," Journal of Japanese Studies 7/1 (1981): 2.

vurgulamıştır.[40] Shinto'nun, Budizm'in Japon versiyonu olduğu çıkarımını, Budizm'in doğayı yorumlaması örneğini inceleyerek de anlayabiliriz. Budizm, doğadaki dağların, denizlerin ve nehirlerin; Budizm'in en yüksek mertebesi olan Budalık mertebesine ulaşmış olduğunu belirtmektedir[41]. Elbette Japon Shinto inancının büyük etki altında kaldığı Kam /Kami inancının da denizler, dağlar vb. varlıklar ile ilişkili olduğu bilinmektedir. Japon inancının temelinde Budizm, Shinto, Kam ve Budalık gibi benzer kavramlara benzer statüleri atfeden adamışlık yer almıştır.

Karşılaştığımız bilgilerin ışığında, Shinto ile Budizm'in Japon halkında uyandırdığı pasifist düşünceyi aynı parantez içerisinde inceleyebiliriz. Budizm'in 6. yüzyılda Kore yarımadasından Honshu adasına giriş yapmasından itibaren, hızlı bir şekilde halk tabakasına kadar yayılmış ve seçkin tabaka üzerinde nüfuz etmiştir. Ülkedeki seçkinler tarafından kapsamlı bir şekilde kabul edilen Budizm, yöneticilerin insiyatifi ile uygulatılmaya çabalanmıştır. Budist düşüncenin altın kuralı olan, insan ve hayvan hayatının kutsal sayılması, Japonya'da da kendini göstermiştir. Bu noktada Budist düşüncenin kültürel olarak Pasifist düşünceyi desteklediğini, aynı zamanda Asya kıtasında şiddet karşıtı kültürün dini temelini oluşturduğunu söyleyebiliriz. Budizmi başarılı bir şekilde kendi kültürüne entegre eden Japonya; İmparatoriçe Gensho'nun 721'de yayınladığı ferman ile hayvan hayatını dahi, Budizmin kuralları gereği kraliyet korumasına almıştır. Fermanda İmparatoriçe Gensho: "*Diyarı yöneten hükümdar olarak, Bizim hayırseverliğimiz tüm hayvanları ve bitkileri kapsamaktadır, merhametimiz av hayvanlarına ve kuşlara kadar bile uzamaktadır. Konfüçyüs'ün talimatlarına göre, hayırseverlik birincidir, Buda ve*

[40] Abe "Zen and Comparative" 222.
[41] Abe "Zen and Comparative" 228.

Lao-tsu öğretileri ise yaşayan tüm canlıları öldürmeyi yasaklamaktadır."[42] Kraliyetin bu ve benzeri fermanları düzenli olarak ilan edilerek, Budist düşünceyi ülke içinde kuralına uygun bir şekilde yerleştirmek ve yaşatmak için yayınlanmıştır. Hayvanların öldürülmesi ile ilgili hükümler ise, genellikle halk tarafından uygulanmamıştır.[43] 13. Yüzyılda Japon bir keşişin tüketilmek ve Buda'ya adamak için öldürülen hayvanların, hayatın getireceği acılardan arınarak Buda'nın yoluna girdiğini ortaya atması ile Japon Budizminin hayvan hayatına bakışı değişmiştir[44]. Öte yandan insan hayatının değeri de, din içerisindeki yerini müdafaa etmiştir.

Tarihî örnekler ve dini alıntılardan görüleceği üzere, Budizm içerisinde barış kavramı ve şiddete başvurmamak altın kurallardır. Budizmde barış, Japon halkının kültürel kodu içerisinde işlenmiş bir şekilde, bireyden topluma doğru uzanan bir döngüselliktedir. Budist öğretiye göre, bireyin şiddetten uzak durması ve iç barışını sağlaması, önce ailesine sonra mahallesine en son da ülkesine ve komşularına uzanır. Eğer şiddet, bireyin hayatında bir yöntem olarak ortaya çıkarsa, yaşadığı devletin politikalarında da var olacak, savaş ve terörün önünü açacaktır.[45] Şu da gerçektir ki, Budizm tamamen ölüme ve savaşa kapılarını kapatmamıştır. Topraklarını, onurunu ve vasallarını korumak için şiddet içerikli mücadelelere girilebileceğini söyleyen Budist düşünce, sadece bunu yapan ordunun Budist törelere uygun hareket etmesi gerektiğini belirtir.[46] Fakat savaş içerisinde bulunan devlet yöneticisinin, savaşa

[42] Vollmer, "Buddhism and Killing", 199.
[43] Vollmer, "Buddhism and Killing", 200.
[44] Vollmer, "Buddhism and Killing", 205.
[45] Sallie B. King, Being Benevolence: The Social Ethics of Engaged Buddhism (Honolulu: University of Hawai'i Press, 2009), 166.
[46] King "Being Benevolence" s.189.

sebep olan kararlardan ve komşularıyla kötü geçinecek kararların alınmasından sorumlu olduğu belirtilir.[47]

Budist kaynaklardan ve Japonya'daki eşdeğeri Shinto'da da görüldüğü üzere, şiddet ve savaş bu dinin takipçileri için hor görülen bir olgudur. Her ne kadar çeşitli durumlarda savaş kabul edilebilir olsa bile, savaş yöntemleri ve savaşın sonuçları Budistler için ölümden sonra azap anlamına gelebilir. Bu anlamda Budizm veya Shinto'ya mensup Japonların pasifizme, özellikle koşullu pasifizme yönelmesi, küresel etkisi olsa dahi bir savaşın sonucu ile açıklanamaz. Budist düşüncenin savaş ile alakalı yargılarının koşullu pasifistlerin bolca yararlandığı Adil Savaş teorisi ile uyuşması, göz ardı edilmemesi gereken önemli bir detaydır. Adil Savaş teorisine göre savaş, ulusal çıkar gibi bahanelerin arkasına saklanamaz. Savunma savaşları dışında ise sadece barışın sağlanması gibi bir amaç uğruna saldırıya geçilebileceği belirtilir. Ayrıca sivil dokunulmazlığın altı çizilir ve savaşta hedefler arasında ayrım yapmanın, savaşın haklılığına zarar verdiği belirtilir[48]. Bütün bu bilgilerin ışığında, Japon kültüründe hâlihazırda pasifist düşünceye karşı bir eğilim olduğunu söyleyebiliriz. Dini sebeplerden dolayı ortaya çıkan bu eğilimin, günümüz Japon halkındaki savaş karşıtı hassaslığın ana sebeplerinden biri olduğunu söylemek yanlış bir tespit olmayacaktır.

Bölümü bitirmeden önce son olarak Japon kültürünün temeli olduğu iddia edilen "*Bushido*"dan bahsetmek gereklidir. Japonların en önemli popüler kültür öğelerinden olan samuraylar ile özdeşleşmiş olan Bushido, Japon halkı için aslında sanıldığından çok daha az anlam ifade etmektedir. Öncelikle Bushido ile alakalı

[47]Stephen Jenkins, "On the Auspiciousness of Compassionate Violence," Journal of the International Association of Buddhist Studies 3/1–2 (2011): 324.

[48] Fulya A. Ereker, "İlkçağlardan Günümüze Haklı Savaş Kavramı," Uluslararası İlişkiler Dergisi 1/3 (Güz 2004): 3.

birçok eserin *Pax Tokugawa* döneminde, yani 1603 ile 1868 arasındaki dönemde yazıldığını bilmemiz gerekir.[49] Bu bağlamda Shinto, Budizm, Konfüçyüsçülük, hatta Hristiyanlık Japonya'da Bushido'dan daha önce topluma nüfuz etmiştir. Ayrıca Bushido, Budizm ve Shinto gibi bir din değildir. Çeşitli dinlerin buyruklarının, etik davranışların, ölüm kavramının ve en önemlisi Japon emperyalizminin askeri kuralları ve askeri yeterliliğinin önemi gibi konularla sarılıp sarmalandığı bir filozofidir.[50] Bu sebeple Bushido'nun halktan ziyade yönetici ve asker sınıfına hitap ettiğini söylemek yanlış bir çıkarım olmayacaktır. Ayrıca bahsi geçen "İmparator adına ölmek" zihniyetinin, halka yönelik bir ideal olamayacağı çıkarımını yapmak da kolay olacaktır. Çünkü halk tabakasından bir pirinç çiftçisinin, imparator adına ölmesini gerektiren bir durum büyük ihtimalle karşısına hiç çıkmayacaktır. Öte yandan Bushido içeriğinde, pasifist düşünce ile örtüşen duyarlılıklara da sahiptir. Bushido'ya göre sadece adalet ve barışın sağlanması için askeri güce başvurulabilir, o güç de kontrollü kullanılmalıdır.[51] Bushido aynı zamanda en iyi zaferin kan dökülmeyen zafer olduğunu belirtmektedir.[52]

Buraya kadar ana bölüm ve bu alt bölüm içerisinde ele alınan konuların akılda iki soru oluşturduğu açıktır. Birinci soru bu denli şiddet karşıtı dinî ve felsefî kaynaklara sahip olan Japonya'nın, neden 20.yüzyılın ilk yarısında akla dahi gelmeyecek savaş suçlarını işleyerek, Uzak Doğu'ya felaket saçtığıdır. Japon zihniyetinin nasıl bu kadar agresifleştiğinin, doğal olarak kesin bir cevabını vermek zordur. Japon şiddetinin beslendiği 3 kaynaktan birincisi olan Bushido'ya, 20.

[49] Chris Goto-Jones, "Bushido and Philosophy: Parting the Clouds, Seeking the Way," in The Oxford Handbook of Japanese Philosophy, ed. Bret W. Davis (New York: Oxford University Press, 2020), 313.

[50] Jones "Bushido and Philosophy" 312.

[51] Robert Kisala, Prophets of Peace (Honolulu: University of Hawai'i Press, 1999), 20.

[52] Kisala "Prophets of Peace" 35.

Yüzyılda hayat veren Nitabe Inazo'nun, "Bushido" kelimesini kendisinin bulduğunu düşünecek kadar, konu hakkında bilgisiz olması bu noktada oldukça ilginçtir.[53] İkincisi, 1937'de yayınlanan "*Yaşamak ve ölmek bizim Bushido'muz olan Sadakat Yolunda birdir (İmparator adına)*" sloganını savunan "*Kokutai no hongi*"nin okullarda zorunlu okutulması[54] da aynı şekilde Japon şiddetinin kaynağı olarak görülebilir. Ama asıl olarak 20. yüzyılın ilk yarısında, emperyalizmin egemen olmasının Japon şiddetinin başlıca kaynağını oluşturduğunu öne sürmek gerekir. Birinci soru, bu tezin konusu dışında kalması sebebiyle etraflıca çözümlenmemiştir. İkinci soru ise, Japonya'nın şiddet karşıtı zihniyet ile öne geçip, II. Dünya Savaşı'ndan sonra nasıl politikalar izlediği ve 21. yüzyılda pasifist zihniyetten uzaklaşıp uzaklaşmadığıdır. Bu konu üzerinde de, tezin kalan bölümlerinde durulmaya çalışılmıştır. Japonya'nın emperyalizmle ilişkisi ise tez boyunca incelenmiştir.

[53] G. Cameron Hurst III, "Death, Honor, Disloyalty: The Bushido Ideal," Philosophy East and West 40/ 4 (1990): 511–512.

[54] Jones "Bushido and Philosophy" 318.

İKİNCİ BÖLÜM II.

DÜNYA SAVAŞI SONRASINDA PASİFİZM ETKİSİNDEKİ JAPON DIŞ POLİTİKASI

İşgal döneminin, Japonya'nın dış politika anlayışında temel yaklaşımı oluşturduğunu ifade etmek uygundur. Zira ABD çıkarları ile uyumlu politikalar yürütmek, birkaç örnek dışında, Japon dış politikasının ana ilkesi olmuştur. 1971'de ABD başkanı Nixon'ın Çin Halk Cumhuriyeti ile yakınlaşmaya başlamasına kadar, Japonya'nın ÇHC ile diplomatik temaslarda bulunmaması bunun bir örneğidir. Bu siyasi davranışı, Japon hükümetine "ABD'nin köpeği" eleştirisini dahi getirmiştir[55]. Bir başka örneği de Kuomintang Tayvan'ı ile Japonya'nın diplomatik ilişkiler kurmasının, ABD insiyatifi ile gerçekleşmesi durumudur. Bu bağlamda tezin bu bölümünde işgal dönemindeki Japon politikalarının ardından 1955 Sistemi, 1960 Güvenlik Anlaşması ve benzeri kritik dönüm noktalarının yaşandığı 1952-70 arası dönem, son olarak da pasifist politikanın zirve çağı olan 1970'lerden Sovyetlerin dağılmasına kadar olan süreç incelenecektir.

2.1. İŞGAL YILLARINDA JAPON DIŞ POLİTİKASI (1945-1952)

Tarihler 15 Ağustos 1945'i gösterdiğinde, Japon ulusunun en yüce karakteri ve tartışılmaz lideri sayılan İmparator Hirohito, tüm dünyaya Japon ulusunun

[55] Roger W. Bowen, "Japan's Foreign Policy," PS: Political Science and Politics 25/1 (Mart 1992): 62.

teslimiyetini duyurmuştur. İttifak güçlerinin ilerlemesine karşı konulamaması ve ABD tarafından Hiroshima ile Nagasaki şehirlerinin haritadan silinmesinin geç fakat doğal bir sonucunu imparatorun teslimiyeti oluşturmuştur.

Teslimiyetin ilan edilmesiyle ise Japonya'nın bağımsız politika üretme yetisi elinden alınmıştır. 2 Eylül'de yayınlanan Teslimiyet Enstrümanı, Japon hükümetinin ve imparatorun yönetme hakkını, ittifak gücünün başkomutanına devredildiğini söylemektedir. İttifak güçleri arasında uzlaşma sağlanamaması durumunda da söz hakkının ABD'de olduğunun altı açıkça çizilmiştir.[56] Teslimiyet Enstrümanı'nda ortaya konulan ABD tekelliğini benimsemeyen başta Sovyetler Birliği olmak üzere diğer ittifak devletleri de yeni Japonya'nın şekillenmesinde söz sahibi olmak istemişlerdir. Ancak Komünistlerin Japonya üzerinde nüfuz oluşturmasına izin vermek istemeyen ABD Generali ve işgal güçlerinin başkumandanı Douglas MacArthur, kızılları yeni düzenin dışında tutmak istemiştir. ABD, kendi dışındaki tüm ittifak güçlerini ve Moskova'yı, sembolik temsiliyet işlevi haricinde, tesiri zayıf bir kurum olan Uzak Doğu Danışmanlık Komisyonu'na (*Far Eastern Advisory Commission*) sıkıştırmıştır. Generalissimo Joseph Stalin kurumun işlevsizliğini fark ederek, Sovyetleri kurumun bünyesinden çıkarmıştır. Stalin, Japonya'da yeni bir komisyon oluşturulmasını ve bu komisyonun da Romanya'daki komisyona benzemesi gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca Stalin, MacArthur'un yeni oluşturulacak komisyonda son karar hakkını koruyabileceğini belirtmiştir[57]. Yeni Japonya üzerinde, dünya devletlerinin konumunun tartışıldığı bu dönemde, Kore Savaşı'nın henüz cereyan etmemiş olması önemli bir faktör olmuştur. Washington,

[56] Hugh Borton, "American Occupation Policies in Japan," Proceedings of the Academy of Political Science 22/4 (1948): 38.

[57] George H. Blakeslee, "The Establishment of the Far Eastern Commission," International Organization 5/3 (Ağustos 1951): 502.

Moskova'nın şikayetlerini değerlendirerek yeni bir komisyon oluşturulmasına karar vermiştir. Birçok karşılıklı görüşmenin ardından, Moskova'ya veto hakkı verilen yeni bir komisyon kurulmuştur. Kurulan Uzak Doğu Komisyonu (*Far Eastern Commission*), Tokyo'da MacArthur'u destekleme ve konsolide etme amacıyla ihya edilmiştir.[58] Birleşik Krallık, Çin Cumhuriyeti ve Hindistan gibi ülkelerin yer aldığı komisyon, ABD seviyesinde olmasa da yeni Japonya'nın oluşmasında etkili olmuştur. Japon Anayasası ve silahsızlanma süreci gibi konularda katkı payı bulunan kurum, MacArthur'un etkisi ve Soğuk Savaş'ın tırmanmaya başlamasıyla etkisini giderek yitirmiştir.

ABD, Uzak Doğu Komisyonu ve yeni kurulan Shidehara hükümeti üçgeninde yeni Japonya var olmaya başlamıştır. Japon kültürünün sahip olduğu şiddet karşıtı ve pasifist duyarlılıktan önde bahsedilmiştir. Bu dönemde ABD ve Uzak Doğu Komisyonu realist düşünceler ile hareket ederek, faşist Japonya'nın dirilme tehlikesinin önüne geçmek istemiştir. Fakat Shidehara hükümeti ve onu takip eden Yoshida hükümetleri için, pasifist politikalara evrilmenin nedenleri farklıdır. Halk ve hükümet için, II. Dünya Savaşı'nın getirdiği yıkım, kıtlık ve aşağılanma olduğunu söyleyebiliriz. Örneğin savaş sonrası oluşan işçi sendikalarından birçoğunun ideali, Japon kültüründe ve devletinde şiddete yer olmadığını dillendirmek olmuştur. Sendikalardan birinde yer alan eski bir imparatorluk pilotu "*milletim için savaşma aşkımı, milletim için ülkemi yeniden inşa etmeye adadım*" diyerek, milliyetçiliğe şiddet içermeyen farklı bir bakış açısı getirmiştir. Başka bir sendika üyesi işçi ise "*Savaşı kaybettiğimiz için savaşları kınamıyoruz, askeri militarizmi nefret unsuru*

[58]Blakeslee "The Establishment of the" 513.

olarak gördüğümüz için savaşları kınıyoruz" demiştir.[59] Öte yandan nükleer bomba Hiroshima'yı vurduğunda 6 yaşında bir çocuk olan ve bütün ailesini orada kaybeden, Keiji Nakazawa'nın kült eseri "Yalın Ayak Gen"de Japonların savaşa bakış açısı ortaya konmuştur. Genç nesilde savaşın, Japon militarizminin ve imparatora koşulsuz tapınmanın halkı ölüm, açlık ve sefalete sürüklediği fikri oluşmuştur[60].

Bu ve benzeri birçok halk tabanından ortaya çıkan örnekler, pasifist politikaların Japonya özelinde nasıl belirdiğini anlamak için kritik önem taşımaktadır. Pasifist politikaların cebir yoluyla ittifak ülkeleri tarafından Japonya'ya uygulatıldığı, veyahut da hükümet yoluyla tepeden inme olduğu algısını kırmak, Japonya'yı algılamamız adına değerlidir. Barış hareketleri işçi sendikaları ile sınırlı kalmamış, Japon akademisinden birçok değerli akademisyenin katılım sağladığı, 1948'de kurulan Barış Problemleri Sempozyumu (*Heiwa Mondai Danwakai*) yıllık olarak toplanmıştır. Özellikle Kore Savaşı'nın başlamasının ardından popülaritesi artan toplululuğun, Aralık 1950'deki beyanı büyük ilgi çekmiştir. Beyanda akademisyenlerin savaşa karşı kesin duruşu ortaya konurken, ABD ve SSCB eleştirilmiştir. Beyanın altını çizdiği konu ise Japonya'nın dış politikasının tek ajandasının ekonomik bağımsızlığı elde etmek olması gerektiğidir[61]. Akademisyenlerin beyanının Japon dış politikası adına bir dönüm noktası yarattığını söylemek mümkündür. Bu açıklama Japonya için yeni bir diplomasi anlayışı geliştirilmesine ön ayak olmuştur. "Ekonomik diplomasi" olarak nitelendirilen bu diplomasi anlayışının temeli atılarak, Japonya'nın efsane başbakanlarından Yoshida

---

[59] Mari Yamamoto, Grassroots Pacifism in Post-War Japan (New York: Routledge, 2004), 33–34.

[60] Keiji Nakazawa, 6. Kitap Yalın Ayak Gen – Gerçeği Yenmek (İzmir: Tudem Yayın Grubu, 2018), 21–22.

[61] Andrew Gordon, *Postwar Japan as History* (Berkeley: University of California Press, 1993), 9–10.

Shigeru'yu ve onun oluşturacağı hükümetleri derinden etkilemiştir. İşgal sonrası dönemlerde çok daha fazla dillendirilen ekonomik diplomasi, pasifist politika gütmenin dış politika nezdindeki önemini arttıran önemli unsurlardan biri olmuştur.

Japonya'daki işgal dönemini anlatan eserler incelendiğinde, eserlerin genellikle Japonya'yı anlatmasına rağmen, MacArthur ve ABD ağırlıklı olduğu dikkatlere çarpabilmektedir. Bunun en doğal nedeni, söz konusu eserlerin genellikle Batılı akademisyenler tarafından ortaya konulmasından kaynaklanmaktadır. Fakat bu durum Shidehara Kujiro ve Yoshida Shigeru gibi Japonya'nın çehresini yüzseksen derece değiştiren liderlerin, olması gerektiğinden daha az bahsedildiği gerçeğini değiştirmemektedir. Çalışmada bu gerçeği göz önüne alarak, işgal dönemi Japon hükümetlerinin ve MacArthur'un politikalarından bahsedilmiştir. Japonya'nın işgal süreci üç farklı bölüme ayrılabilir: 1945-1947 arasındaki demokratikleşme ve silahsızlanma dönemi, 1947-1950 arasında ekonomik toparlanma dönemi ve 1950-1952 yılları arasındaki yeniden silahlanma dönemi[62].

Japon hükümetinin özerk etkisinin en minimal olduğu 1945-1947 arasındaki dönem, demokratizasyon ve silahsızlanma dönemi olarak nitelendirilmektedir. Potsdam Deklarasyonu'nun sonucu olarak Honshu, Hokkaido, Kyushu ve Shikoku adaları ile coğrafî olarak kısıtlanan Japonya, siyasi olarak da MacArthur tarafından kısıtlanmıştır. Aslında Japonya, ittifak güçleri tarafından işgal edildiğinde MacArthur'un zihninde siyasi olarak Japonya'yı kısıtlamak bir yana dursun, Almanya'dakine benzer bir işgal gücü oluşturarak yönetimi topyekün devralmak yatıyordu. Fakat Shigemitsu ve Yokohoma gibi nüfuzlu siyasetçiler, MacArthur'u "emirlerin sorgulanmadan uygulanacağı bir hükümet" ihya edilmesi gerektiği

[62]Samreen Fatima, "American Occupation of Japan (1945–1952): A Politico-Economic Perspective," Asia Pacific Research Journal of Far East & South Asia 23 (2005): 141.

konusunda ikna etmişlerdir.[63] Japon siyasetçilerin ve MacArthur'un böyle bir sağduyu göstermesi, işgal döneminde oluşacak Japon devlet kurumlarının ve hükümetlerin sembolik de olsa meşru olacağı manasına gelmektedir. Feodal ve barbar olarak nitelendirilen faşizmin yerini pasifizme bırakması, reformları gerçekleştirenlerin ABD yerine Japon devleti olması sebebiyle çok daha pürüzsüz gerçekleşmiştir. Zira Japon halkı dünyada belki de eşi benzeri olmayan bir devletçilik anlayışına sahiptir. Devlet, imparatoru temsil etmektedir ve imparator halk için kutsal olarak görülmektedir. Öte yandan imparator, halkı sakinleştirmek ve hükümete güven aşılamak adına Japonya'nın pasifist olmasının değerli olduğunu belirtecek açıklamalarda bulunmuştur. Shidehara'nın imparator adına New York Times'ın sorularını cevapladığı bir resmi görüşmede, Shidehara imparator adına konuşarak, Japonya'nın yeni dünyadaki yerini soran bir soruyu cevaplamıştır. "*Majesteleri zamanı gelince Japonya'nın uluslararası camiadaki haklı yerini elde edeceğini düşünüyor. Bu yerin de silahlı güç ile değil, uygarlık ve kültürlere yapılacak barışçıl katkı ile kazanılacağına inanıyor."*demiştir.[64] Shidehara'nın imparatorun ağzından yaptığı açıklama ile bizzat kendisinin ortaya koyduğu yorumlar, yeni Japon Anayasası'nın 9.maddesine zemin oluşturmuştur.

İşgal döneminde kuşkusuz Japonya'nın geleceğini ve dış politikasını etkileyen birçok olay gerçekleşmiş, envai çeşitte karar alınmıştır. Bu unsurlar içinde Japonya'nın dış politikasının pasifist ideoloji ile özdeşleşmesini en derinden etkileyen unsur, yeni Anayasaya eklenen 9. maddedir.

9. Madde'de "*adalet ve düzene dayalı bir uluslararası barışı içtenlikle arzulayan Japon halkı, savaşı ulusun egemenlik hakkı olarak görmekten ve*

[63] Klaus Schlichtmann, Shidehara Kujiro, Pacifism and the Abolition of War, cilt II (Lanham: Lexington Books, 2009), 181.

[64] Schlichtmann "Shidehara Kujiro" 182.

uluslararası anlaşmazlıkları çözme aracı olarak güç kullanma tehdidinden veya güç kullanımından sonsuza dek vazgeçer. Önceki paragrafın amacını gerçekleştirmek için kara, deniz ve hava kuvvetleri ile diğer savaş potansiyelleri hiçbir zaman muhafaza edilmeyecektir. Devletin savaşçılık hakkı tanınmayacaktır" denmektedir[65].

Anayasanın bu maddesine göre, Japonya kendini savunmak veya saldırmak amacıyla savaş başlatamayacaktır. Ayrıca hiçbir zaman kara, deniz ve hava ordusuna sahip olamayacaktır. Mutlak Pasifizmin teorik öğretilerinin ortaya çıkardığı bu maddeye, pratik anlamda ancak Kore Savaşı'na kadar bağlı kalınabilmiştir. Bu bağlamda yedi senelik işgal süreci sona dahi ermeden, Japonya asgari düzeyde de olsa yeniden silahlanabilmiştir. Oysa özünde hem Washington'ın hem de MacArthur'un tasarısı, Japonya'yı sonsuza kadar silahsızlandırmaktır. Öte yandan Amerika Birleşik Devletleri, Soğuk Savaş gerçekliğini ön görmesiyle birlikte, Uzak Doğu'da bir kale istemiştir. MacArthur ise Japonya'yı doğunun İsviçre'si haline getirmeyi arzulamıştır.[66] 9. Madde'nin fikri belki de beklenmedik bir şekilde Japon hükümeti içerisinden, hatta kalbinden başbakan Shidehara'dan gelmiştir.

"*Başbakanlık görevini devraldığımda birdenbire bu düşünce aklıma geldi. Ben de çağrıya uymaya ve bir şekilde ofisimi halkın iradesini yerine getirmek için kullanmaya karar verdim. Savaşın sonsuza kadar imkânsız hale gelmesi için, siyasetin gidişatını baştan sona değiştirmeye ve bunu anayasaya yazmaya karar verdim. Yani savaştan vazgeçmek, silahlanmayı tamamen kaldırmak. Bu hedeflerin demokrasi koşullarında gerçekleşmesi gerekiyor. Benim açımdan bu, daha önce de*

[65]Prime Minister of Japan and His Cabinet, "The Constitution of Japan." (Erişim 29 Şubat 2024).https://japan.kantei.go.jp/constitution_and_government_of_japan/constitution_e.html#:~:text=Article%209.,means%20of%20ettling%20international%20disputes.

[66] Schlichtmann "Shidehara Kujiro" s.269.

(birçok kez) bahsettiğim mutlak bir kanaattir. Bu düşünce bir büyü gibi kafama hâkim oldu. . .[67]"

Shidehara'nın düşünceleri belki de 1899'dan 1951'e kadar ABD ordusunda aktif görev alan General MacArthur'u dahi etkilemiştir. Zira 5 Nisan 1946'da İttifak Konseyine yaptığı konuşmada, yeni Anayasanın 9.maddesini şu sözlerle övmüştür: "*Bu nedenle Japonya'nın savaştan vazgeçme önerisini tüm dünya halklarının düşüncesine arz ediyorum. (Bu fikir) yolu göstermektedir - tek yolu."*[68]. MacArthur'un tüm dünyayı savaştan vazgeçmeye çağıran sözlerinin samimiyeti sorgulanmaya açık olsa da, Shidehara'nın MacArthur'u Japonya özelinde ikna ettiği ortadadır. Shidehara'nın büyük etkisi olan Japon Anayasası 3 Kasım 1946'da, imparator Meiji'nin doğum gününde ilan edilmiştir. Başkan Shidehara, savaş sonrası ilk seçim ile yerini "Yoshida Doktrini"nin de kaynağı olan Shigeru Yoshida'ya bırakmıştır.

Başkan Yoshida dönemi, her ne kadar sosyalist Tetsu Katayama ve demokrat Hitoshi Ashida dönemi ile 1,5 yıllığına kesintiye uğramış olsa da; birinci Yoshida dönemi ile diğer Yoshida dönemlerini beraber değerlendirmek doğru tercih olacaktır. Çünkü işgalin bölümdönemi olan ekonomik kalkınma dönemi ile üçüncü dönemi olan yeniden silahlanma döneminde, aslan payı Yoshida ve hükümetlerinde olmuştur. Ziyadesiyle Shidehara'nın etkisine tanık olduğumuz ilk dönem olan, silahsızlandırma ve demokratikleşme dönemi, 1947'de MacArthur'un sözleri ile resmen kapanmıştır.

"*Geçmişin yasalarını, standartlarını, ideallerini değiştirdik. . . Demokrasi denen şeyin başarıldığını söylemek istemiyorum. . . Ancak çerçeveyi oluşturabil-*

[67] Schlichtmann "Shidehara Kujiro" s.185.
[68] Schlichtmann "Shidehara Kujiro" s.194.

diğiniz sürece bu zaten başarılmıştır. (Artık) İzlemek, kontrol etmek ve rehberlik etmekten başka (yapacak) pek birşey yok.[69]".

Başkan Yoshida, Shidehara döneminde Dışişleri Bakanı iken de Japonya'nın ulusal yasama organı olan *Kokkai* içerisinde aktif rol oynamıştır. MacArthur ve UDK'nin aksine, Meiji Anayasasını demokratik ve yeterli gören Yoshida ve destekçileri, yeni bir anayasayı gerekli görmemişler, mevcut Anayasanın revize edilmiş hali olan "Matsumoto Taslağı"nı MacArthur'a sunmuşlardır. Ancak bu taslak kabul görmemiştir[70]. Kokkai söz konusu reddin arkasından, yeni anayasanın demokrasi ve pasifizme bağlı olmasını desteklediklerini, fakat feodal olarak adlandırılan eski düzenden yenisine geçişin zorluklarına dikkat çekilmesi gerektiğini belirtmiştir[71].

Başkan Yoshida işgal döneminde ürettiği politikaları "iyi kaybedenler olmak" düşüncesi ile şekillendirmiştir. Onun tasarısına göre, Müttefik Kuvvetler Başkomutanlığı'nın dayatmaları işgal sonrası dönemde geri çevrilebilirdi.[72] Bu yaklaşımın Pasifist düşünceyi kapsamadığını, devlet düzeyinde koşullu pasifizmin Yoshida Doktrini ile özdeşleşmiş olmasından çıkartabiliriz. Yoshida göreve geldiği ilk dönemden itibaren, Japonya'nın ekonomik koşullarını değiştirmek adına politika üretmeye yönelmiştir. Japonya'da savaş vaktinde başlayan gıda kıtlığı, 1947 yılında doruk noktasına ulaşmıştır. Tahvil ile gıda dağıtımında 1943'de kişi başına 1400-

[69] John W. Masland, "Post-War Government and Politics of Japan," The Journal of Politics 9/4 (1947): 565.

[70] John W. Dower, Empire and Aftermath: Yoshida Shigeru and the Japanese Experience, 1878–1954 (London: Harvard University Press, 1979), 318–319.

[71] Dower, "Yoshida Shigeru" s.321-322.

[72] Dower, "Yoshida Shigeru" 313.

1600 kcal düşerken, 1947'de bu miktar 577 kcal'a kadar düşmüştür.[73] Savaş sonrasında bir yandan savaş tazminatlarını karşılamaya çalışan, öteki taraftan halkını ayağa kaldırmaya çaba harcayan Japon devleti, ekonomik bağlamda tam anlamıyla bir çöküntü halindeydi. Yoshida bu sebeple "Japonya'nın var olan birçok sorunundan en elzemini ekonomik sorun" olarak nitelendirmiştir.

Chalmers Johnson'ın gelecekte "Gelişimsel Kapitalist Ülke" olarak adlandıracağı modeli, Yoshida ve hükümetlerinin ekonomik sorunlar ile mücadele etme çabasının ortaya çıkardığı öne sürülebilir. Johnson'ın da dikkat çektiği üzere, kapitalist ülkelerin dört elemente sahip olması gerektiğini belirtmiştir. Öncelikle kapitalist bir devletin, en yeteneklilerden oluşan ve ortaya çıkacak şirketlerin sektörlerini belirleyecek, aynı zamanda onları gözetecek seçkin (elit) devlet bürokrasisine ihtiyaç bulunmaktadır.[74] Japonya özelinde bu seçkinler bürokrasisi *zaibatsu* tarafından oluşturulmuştur. Kısaca *zaibatsu* "aile *konzernleri*" olarak tanımlanmakta olup, tekelleri ailelerin oluşturduğu ve ülke ekonomisi ile iç içe geçmiş kesimdir. *Zaibatsular,*[75] savaş öncesi dönemde de Japon savaş makinesinin belkemiğini oluşturmuştur. Savaş sonrası dönemde ise MacArthur her ne kadar *zaibatsu*'yu tasfiye etmek için çabalasa da Mitsubishi, Mitsui ve Sumitomo gibi başat aile şirketleri hayatta kalmıştır. Savaş sonrasında bu aile şirketleri, Japonya'nın barışçıl ulus mottosuna uyarak, militarist ve kolonyal perspektifini modern kapitalist

[73]Katarzyna Cwiertka, "Beyond the Black Market: Neighborhood Associations and Food Rationing in Postwar Japan," in Japan Since 1945: From Post-War to Post-Bubble, ed. Timothy S. George and Christopher Gerteis (London: Bloomsbury, 2013), 91.

[74]Lonny E. Carlile, "The Postindustrialization of the Developmental State," in Japan Since 1945: From Post-War to Post-Bubble, ed. Timothy S. George and Christopher Gerteis (London: Bloomsbury, 2013), 147.

[75]Kazuo Shibagaki, "The Early History of the Zaibatsu," The Developing Economies 4/4 (1966): 535–536.

anlayışla değiştirmiştir.[76] Bu durumda yeni *zaibatsunun*, Johson'ın birinci maddesini karşıladığını söylemek sakıncalı olmayacaktır.

İkinci ve üçüncü unsur ise yasama ve yargının seçkinler bürokrasisinin önünü tıkamamasına, ayrıca ekonomiye yapılacak devlet müdahalesinin marketi bozmaması gerektiğine dikkat çekmektedir.[77] Yargı, yeni Japonya'da yasamanın, yani Yoshida'nın etki alanının dışında yer almaktadır. Yasama organında ise henüz "1955 Sistemi" ile LDP kurulmadığı için, Yoshida ve partisi ezici bir güce sahip değildir. Üçüncü unsurun hangi ölçüde gerçekleştiğini söylemek çalışmanın konusu gereği güçtür. Zira markete yapılan müdahalenin zarar veya yarar oluşturduğunu analiz etmek, birçok değişikliğe değinmeyi gerektirmektedir.

Son unsura gelince; Chalmers, üretilecek ekonomik politikaların doğduğu ve büyüdüğü, ayrıca planlama, enerji, uluslararası ticaret ve finansın birleştiği kurumların önemini belirtmiştir.[78] 1949'da ihya edilen Uluslararası Ticaret ve Sanayi Bakanlığı,[79] dördüncü elementi karşılayan kurum olmuştur. Zamanla Japonya'nın en güçlü bakanlıklarından biri haline gelen UTEB, Japonya'nın endüstri politikaları ile finans politikalarını yöneten bakanlık olmuştur. Ünlü Yoshida Doktrini'nin ekonomik ayağı, yukarıda bahsedilen dört unsura dayalı ortaya çıkan anlayışın bir sonucu olarak var olmuştur. Bu aşamada uluslararası siyaset ayağını da Kore Savaşı ve San Francisco Barış Antlaşması gölgesinde incelemek, halkayı tamamlamayı sağlayacaktır.

---

[76]Mürsel Doğrul ve Cem Korkut, "Transformation of the Institutional Political Economy of Japan: From Rice Field Property Reform to the Zaibatsu," Ege Akademik Bakış 23/1 (Ocak 2023): 95.

[77]Carlile "The Postindustrialization" s.147-148.

[78] Carlile, "The Postindustrialization" s.147-148.

[79] Ministry of Trade and Industry (MITI)

Soğuk Savaş'ın ilk sıcak çatışması olarak adlandırılan Kore Savaşı, 25 Haziran 1950'de Kuzey Kore'nin Güneyi işgale başlamasıyla patlak vermiştir. Savaşı BM aracılığı ile kınayarak harekete geçen Washington ve müttefikleri, Japonya'nın işgal süreci ile ilgilenen Douglas MacArthur'u eş zamanlı olarak Kore'de de görevlendirmiştir. Barış Problemleri Sempozyumu'nun Aralık 1950 tarihli beyanı bu aşamada önemlidir. Beyanın Japon kamuoyunda popüler olmasının da başlıca sebebi, Japon halkının ve hükümetinin fiziksel olarak savaşta taraf olmak istemediğini belirtmesinden kaynaklanmaktadır. Halk nezdinde şiddet karşıtı zihniyetin, savaş sonrası dönemde canlanması ve savaş sonrası ekonomik sıkıntılar bu tarafsızlıkta çok etkili olmuştur. Başkan Yoshida'ya göre ise 1902-1922 arasındaki Anglo-Japon ittifakı ile işgal dönemindeki Washington-Tokyo işbirliği arasında fark bulunmamaktadır.[80] Anglo-Japon ittifakı Japonları Ruslardan korumayı, fakat aynı zamanda Japonya'nın, Kore ve Çin üzerinde genişlemesini engellemeyi hedeflemekteydi. Bu sebeple Japonların, İngiliz çıkarlarını korumak gibi bir amaca sahip olduklarını söyleyemeyiz. Yoshida'nın aklında, Kore Savaşı için de benzer bir durumun var olduğu öne sürülebilir. Savaşta Japonların aktif rol almama talebi kabul görmüştür. Fakat Washington Asya-Pasifik'te yer alan SSCB-ÇHC-Kuzey Kore ittifakının gücünden çekinen Yoshida, MacArthur'a süratle Japonya'nın yeniden silahlanması gerektiğini bildirmiştir.

Savaşın başladığı 1950 yılında, 75.000 personelden ibaret "Ulusal Polis Rezervi/Gücü" adında hafif silahlı askeri bir güç oluşturulmuştur. Anayasanın etkiye girmesinden üç sene sonra oluşturulan silahlı güç, fiili olarak dokuzuncu maddeyi çiğnemiştir. UPG, yıllar içerisinde isim ve kapsam değiştirerek günümüzün

[80] John W. Dower, "Occupied Japan as History and Occupation History as Politics," The Journal of Asian Studies 34/2 (1975): 489.

"Japonya Öz Savunma Kuvvetleri[81]"ni oluşturmuştur[82]. Eski başkan Shidehara'nın hayalini kurduğu, mutlak pasifist ve dünyaya örnek bir Japonya hayali de UPG'nin var edilmesiyle son bulmuştur. Kore Savaşı boyunca rol almayan UPG'nin asli amacının, savaşın yayılması ihtimaline karşı Tayvan ve Okinawa'da konuşlanan ABD güçlerine desteklemek olduğu söylenebilir. ABD ve müttefik güçlere Kore Savaşı'nda askeri manada katkısı bulunmayan Japonya, savaşın getirdiği çeşitli mal ihtiyaçlarını ücreti karşılığında satarak büyük kâr elde etmiştir. 1951'de Kore Savaşı sebebiyle Japon ekonomisi çok canlanmıştır.[83] Bu canlanma başkan Yoshida'nın uluslararası siyasette aldığı konumun, gelecek hükümetlere örnek teşkil etmesi açısından çok değerli olmuştur.

Kore'deki ABD güçlerini ve aynı zamanda Japonya'daki işgali yöneten MacArthur'un, Washington'un emirlerine itaatsizlik etmesi sonucunda, başkan Truman tarafından yıldırım hızıyla emekliliği istenmiştir.[84] MacArthur'un ülkesine dönmesiyle Washington, Japonya ile kesinkes bir barış antlaşması imzalayarak işgali sonlandırma planını gerçekleştirmek için tarafları San Fransisco'ya davet etmiştir. Ryukyu ve çevresinin ABD kontrolüne bırakıldığı antlaşmada, Sovyetlerin yer almaması sebebiyle Kuril Adaları hakkında bir yargıda bulunulmamıştır. Antlaşmada, Japonya'nın BM'ye ihtiyaç duyduğu durumlarda yardımda bulunacağını belirtmiş olması, antlaşmanın Japon Anayasasının 9. maddesi ile çelişmesine yol açtığı savunulmaktadır.[85] Barış antlaşması ile eş zamanlı olarak

[81] Japanese Self Defense Force

[82] Kazumi Kuzuhara, "The Korean War and the National Police Force of Japan: Impact of the US Army's Far East Command on Japan's Defense Capability," NIDS Journal of Defense and Security, no. 7 (2006): 96.

[83] Dower "Occupied Japan" , 343.

[84] Schlichtmann "Shidehara Kujiro" , 272.

[85] United Nations - Treaty Series, No. 1832 Treaty of Peace with Japan, 48–52. (Erişim 2 Mart 2024). https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%20136/volume-136-I-1832-English.pdf.

imzalanan "ABD-Japonya Güvenlik Anlaşması" Japon dış güvenlik anlayışında kalıtsal bir konum oluşturmuş ve pasifist politikanın devamlılığını sağlamıştır. Ancak söz konusu güvenlik anlaşmasının, bir sonraki bölümde detaylandırılması kronolojik olarak daha uygun olacaktır.

2.2. SAN FRANCİSCO'DAN, SATŌ DÖNEMİNİN SONUNA KADAR JAPON DIŞ POLİTİKASI (1952- 1972)

İttifak güçlerinin Japonya'yı işgalini resmi olarak sonlandırmak ve Tokyo'nun batı bloğuna dahlini kesinleştirmek amacıyla, II. Dünya Savaşında rol almış birçok ülkenin temsilcisi San Francisco'da toplanmıştır. Barış antlaşmasının imzalanması ile eş zamanlı olarak, ABD'nin arzusu dâhilinde Japonya'yı batı bloğuna katmak için, ABD-Japonya Güvenlik Anlaşması imzalanmıştır. Karşılıklı güvenlikten ziyade, ABD güçlerinin ülkedeki yetki ve kapasitesinden bahseden anlaşma, Japonya'nın bir saldırı durumunda ABD tarafından korunacağına dair herhangi bir madde içermemektedir.[86] Japonya'da birçok kesim tarafından tepkiyle karşılanan anlaşmanın, böyle ağır bir tepki görmesinin asıl sebebi karşılıklı güvenlik maddesi içermemesi değil, Japonya'yı Soğuk Savaş'ta resmi olarak taraf haline getirmiş olmasıdır. Pasifist politikanın, tarafsızlık ilkesi altında en iyi şekilde ihraç edileceğine inanan bu kesimin, güvenlik anlaşmasına karşı konumlanması doğal bir sonuç olarak görülebilir. Diğer yandan ülke içerisinde JCP (Japonya Komünist Partisi) aracılığı ile ses bulan kızıl nüfuzun anti-Amerikan ajandasının, tepkiyi körüklemiş olması da muhtemeldir. Dönemin başbakanı Yoshida pasifist düşünce ile

[86] The World and Japan, "Security Treaty Between Japan and the United States of America." (Erişim 14 Mart 2024). https://worldjpn.net/documents/texts/docs/19510908.T2E.html.

tarafsızlığın birbirinden ayrı olduğunu iddia ederek, kalıcı tarafsızlığı "*bir uyurgezerin safsatası, korkakça bir davranış ve zayıfın fırsatçılığı*" olarak tanımlamıştır.[87]

1950 ile 1970 yılları arasında, tüm dünyada uluslararası ilişkilerin askeri güç üzerinden okunduğunu söylemek yanlış bir çıkarım olmayacaktır. Kore Savaşı, Güneydoğu Asya Antlaşması Teşkilatı'nın (SEATO) kuruluşu, Bağdat Paktı, Küba Krizi ve Vietnam Savaşı; bu yirmi yıllık döneme damga vuran köklü gelişmelerden öne çıkanları olmuştur. Bu sebeple Yoshida'nın ve ondan sonra gelecek başbakanların dış politika kararlarında, dönemin askeri çerçevesinin etkisini görmek mümkündür. Örneğin eski başbakanlardan Hitoshi Ashida "*Japonya günümüzde hangi taraftan olduğunu belirtmelidir*" demiştir;[88] kötü şöhretli Kishi Nobusuke de istifa dahil herşeyi göze alarak 1960'da, güvenlik anlaşmasının, Japonya'nın çift meclisli ulusal yasama organı olan "Ulusal Diyet' (*Kokai*)[89] tarafından yenilenmesini sağlamıştır. ABD ile işgal yıllarında zorunlu olarak kurulan bağın devamı, Japon devletinin de çıkarlarına uygun olmuştur. Japon siyasî seçkinleri, işgal yıllarının son bulması ve Soğuk Savaş'ın "ısınması" sonucu, genel hatlarıyla koşullu pasifist anlayışa uygun hareket etmeyi Japonya adına ideal olarak görmüşlerdir.

Washington'ın Kore Savaşı ile başlayan Japonya üzerindeki yeniden silahlanma baskısı, işgal sonrasında da etkisini devam ettirmiştir. Japonya, Ulusal Polis Gücü'nü, 1952'de Ulusal Güvenlik Gücü'ne dönüştürerek, personel sayısını 110 bine çıkarmıştır. 1954'de Ulusal Güvenlik Gücü de kapsam ve isim değiştirerek, "Japon Öz Savunma Kuvvetleri" kurulmuştur. Japonya, aslında Öz Savunma

[87] Dower, "Occupied Japan", 371.

[88] Akira Iriye, Japan and the Wider World: From the Mid-Nineteenth Century to the Present (Oxon: Routledge, 2014), 102.

[89] The National Diet, Japonya'nın ulusal yasama organıdır.

Kuvvetleri'ni kurarak, hukuki biçimde olmasa da fiili açıdan anayasanın 9. maddesini çiğnemiştir. 9. Maddenin ortaya koyduğu hukuki bağlayıcılığın aksine hava, kara ve deniz gücünü oluşturan Japonya, nicel anlamda kıt fakat nitel anlamda zengin bir ordu kurmak istemiştir. Bu amaçla 1957'de "Ulusal Savunma için Temel Politika" (*Basic Policy on National Defense*) tasarısı Ulusal Diyet'te kabul edilmiştir.

(1) Birleşmiş Milletlerin faaliyetlerini desteklemek, uluslararası işbirliğini teşvik etmek ve bu sayede dünya barışının gerçekleşmesine yönelik taahhütte bulunmak. (2) Halkın geçimini istikrara kavuşturmak, vatanseverliği teşvik etmek ve böylece ulusal güvenlik için gerekli temeli oluşturmak. (3) Milli kuvvet ve duruma uygun olarak meşru müdafaa için gerekli olan sınırlar dâhilinde adımlarla rasyonel savunma yeteneklerinin geliştirilmesini sağlamak. (4) Birleşmiş Milletler, gelecekte bu tür saldırıları etkili bir şekilde durdurma işlevini yerine getirinceye kadar, ABD ile yapılan güvenlik düzenlemeleri temelinde dış saldırganlıkla mücadele etmek.[90]

Bu dört madde 20 yıl boyunca Japon milli savunma anlayışının temelini oluşturmakla kalmayarak, 21. yüzyılda da etkisini sürdürmüştür. I. ve II. madde ortaya koyduğu hedefler ile II. Dünya Savaşı'nın, Japon halkında oluşturduğu asker karşıtı psikoljiyi tedavi etmeyi amaçlarken aynı zamanda, askeri gücünü BM'nin istek ve arzusu dâhilinde kullanacağını beyan etmiştir. 3. maddede, askeri kapasite oluşturmanın 9. madde ile çelişmediğini ispat etmek amacıyla, kapasitenin "meşru müdafaa için gerekli olan sınırlar dâhilinde" artırılacağı belirtilmiştir. Son madde ise Birleşmiş Milletler'e duyulan güvene dikkat çekmekten ziyade, ABD ile yapılacak işbirliğinin daim olacağına vurgu yapmıştır. Zira ABD ile ittifakın sonlandırılması için BM'nin tüm savaşları engelleme kapasitesine erişmesi gerekmektedir. BM'nin

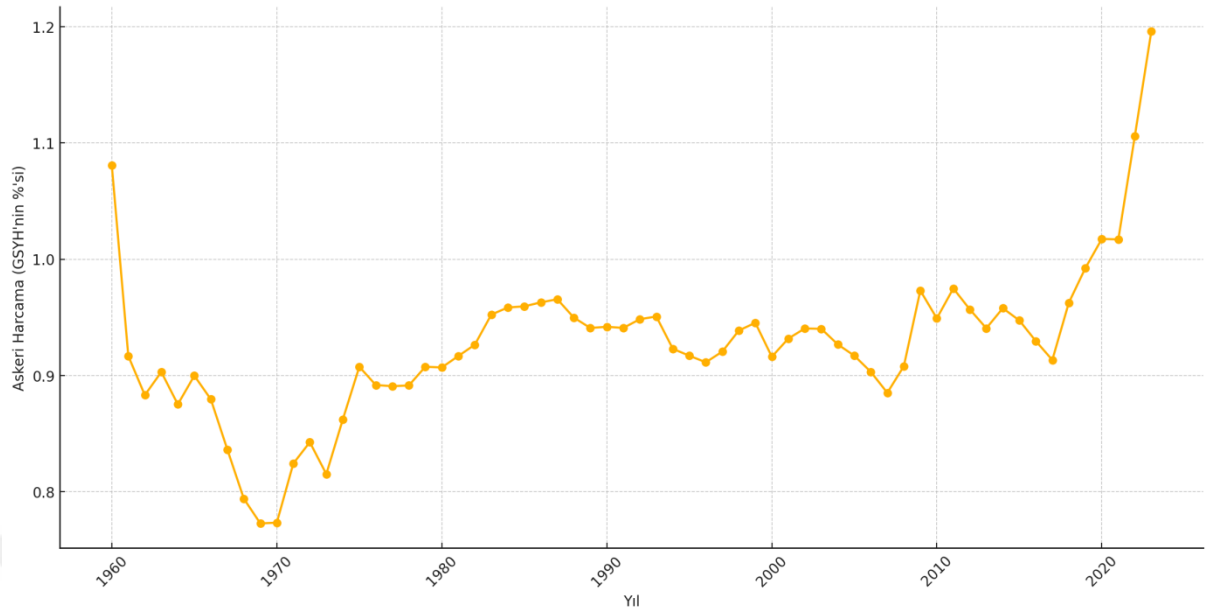
[90] Ministry of Defense, "Overview and Fundamentals of National Defense." (Erişim 18 Mart 2024). https://www.mod.go.jp/en/d_act/d_policy/index.html.

bu denli bir güce sahip olması o günün şartlarında mümkün gözükmediği gibi, gerçekte bugün de mümkün gözükmemektedir.

1957'de kararın kabul edilmesinden itibaren beşer senelik planlar dâhilinde Japonya Öz Savunma Kuvvetleri kurulup kurumsallaştırılmış, aynı zamanda geliştirilmiştir. Hayato Ikeda'nın başbakan olmasıyla 1960'larda Japonya'nın "Gayri Safi Milli Hasılanın Yüzde Biri" politikası ortaya çıkmış ve kalıtsallaşmıştır. GSMH'nin yüzde biri politikası, Japon savunma harcamalarının yıllık harcamadaki yüzdesini belirleyen bir politika olmuştur ve hâlen Japonya'da devlet bütçesinin belirlenmesinde kullanılan bir referanstır. Japonya'nın savunma harcamaları için ayırdığı bütçe, 1960 yılında 156 milyar Japon yeni iken, 1970'e varıldığında bu miktar 570 milyar Japon yenine ulaşmıştır. Fakat Japon ekonomisi bu dönemde yaklaşık beş kat büyüdüğü için yüzdelik oran %1'in altında kalmıştır.[91] Yoshida Doktrini'nin Japon iç ve dış siyasetinde milat oluşturmasına benzer olarak bu politika da bir referans noktası gibi görülmüştür.

[91] Iriye, **"**Japan and the Wider World" 115.

Grafik 1: Japonya'nın Askeri Harcamaları / GSYH (%) (1960-2023)

Kaynak: The World Bank, "Military Expenditure (% of GDP) - Japan." (Erişim 19 Mart 2024). https://data.worldbank.org/indicator/MS.MIL.XPND.GD.ZS?end=2022&locations=JP&start=1960&view=chart

1960'ta kabul edilen ve Japonya'nın milli savunma anlayışında milat haline gelen bir diğer başlıksa "Üç Nükleersizlik Prensibi"dir (*Hikaku San Gensoku)*. Bu prensiplere göre Japonya nükleer silah üretmeyecek, istiflemeyecek ve Japon topraklarına girişine izin vermeyecektir. Kanun olarak kabul edilmemesine rağmen, Japon milli savunma anlayışında norm haline gelen üç prensip, nükleer çoğalmanın hız kazandığı bir dönemde nükleer pasifizmin popülarite kazanmasına büyük katkıda bulunmuştur. 1972 yılına kadar Japon toprakları içerisinde ikâmet eden nükleer silahlar sadece ABD işgali altındaki Okinawa'da bırakılmıştır. Okinawa'nın 1972'de Japonya'ya iadesi ile bölgedeki nükleer balistik füzeler de ABD'ye teslim edilmiştir. Japonya'nın nükleer pasifizme yaklaşımının 1967'de imzalanan "Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi Antlaşması"nı etkilediğini iddia etmek yanlış bir çıkarım

olmayacaktır. Üç Nükleersizlik Prensibi ve akabinde yarattığı etki, Japonya'yı nükleer pasifist görüşün en önemli temsilcilerinden biri haline getirmiştir.

Askeri güç ve yeterliliğin öne çıktığı 1950'ler ve 1960'larda Japonya, askeri kapasitesini asgari seviyede geliştirmiş, işgal sonrasında konvansiyonel silahlar yerine ekonomik silahlar elde etme arayışına girmiştir. Bu ideali gerçekleştirmek amacıyla sanayi ve hizmet sektörlerinin gelişimine önem adayan Tokyo, tarımdaki iş gücünü bu kollara yönlendirmiştir. 1950'lerin başında iş gücünün yaklaşık yüzde 50'si tarım sektöründeyken, 1950'lerin sonunda bu oran yüzde 33'lere düşmüştür. Eş zamanlı olarak halkın ortak refah seviyesi yükselmiş, aynı yıllarda halkın yüzde 70'i kendisini 'orta sınıf' olarak hissettiğini belirtmiştir.[92] Ezra Vogel'in "Three Imperial Treasures" olarak tanımladığı, zenginliğin belirtisi olan üç nesne yıllar içerisinde değişiklik göstermiştir. 1950'lerde bu nesneler buzdolabı, çamaşır makinesi ve siyah beyaz televizyon iken, 1960'larda araba, klima ve renkli televizyon, 1970'lerde ise denizaşırı tatil, mücevherat ve ev olmuştur[93].

Japonya'nın "ekonomik mucize" olarak adlandırılan kalkınma hareketinin asli aktörleri: Uluslararası Ticaret ve Sanayi Bakanlığı, *Keiratsu* ve LDP olmuştur. Uluslararası Ticaret ve Sanayi Bakanlığı yeri doldurulamaz biçimde öne geçmiştir. Japonya'nın neo-merkantilist politikalarının üretim havuzu olan UTSB, sanayinin dış ticaret ile uyumlu bir biçimde organize edilmesi sorumluluğunu üstlenmiş ve Japon diplomasi anlayışının ekonomik çıkarlar üzerine kurulmasını sağlamıştır. *Keiretsu* ise *Zaibatsu* olarak bahsedilen sosyal kurumu yenilenmiş. Bugün liberal ekonomiye entegre edilmiş hali olarak nitelendirilmektedir. Japon ekonomisinde piyasadaki

[92] Elise Tipton, Modern Japan: A Social and Political History, 2nd ed. (Oxon: Routledge, 2008), 178–180.

[93] Ezra Vogel, Japan's New Middle Class, 2nd ed. (London: University of California Press, 1971), aktaran Elise Tipton, Modern Japan: A Social and Political History, 2nd ed. (Oxon: Routledge, 2008), 193.

hareketliliklerin hem sosyal hem de kültürel yapısını düzenleyen, aynı zamanda piyasayı derinleştiren *Keiretsular,* görünmeyen sosyal piyasa kurumları olmuşlardır. Bu kurumlar geleneksel değerler ile çağın teknolojisini aynı potada eriterek Japonya'nın "*can ağı*" haline gelmişlerdir.[94] Günümüzde yer alan birçok Japon devi firmanın var olmasına *Keiretsular* önayak olmuşlardır. Son ana aktör ise işgal sonrası Japonya'nın açık ara en baskın partisi olan LDP'dir (*Jimintō*). 15 Kasım 1955'de demokratlar ve liberaller resmi bir şekilde birleşerek Liberal Demokratik Parti'yi kurmuşlardır. Parti, Soğuk Savaş'ın etkisi ile güçlenen sosyalist ve komünist siyasi güce karşı, güçlü ve birleştirici bir alternatif olarak ortaya çıkmıştır.[95] LDP'nin ortaya koyduğu süreklilik içeren ABD yanlısı politika ile dış politikada ekonomik kaygıların öne çıkması, ekonomik mucizenin gerçekleşmesini sağlayan ana etkenler arasında yer almaktadır.

Japon ekonomisinde "Parlak Hayat (*Akarui Seikatsu)*" ideali, 1960 yılında yaşanan Anpo eylemleri sonucu, Kishi'den boşalan koltuğun Ikeda tarafından devralınması ile gerçekliğe kavuşmuştur. Shinzo Abe'nin dedesi olan Nobusuke Kishi'nin iç politikadaki davranışları, aynı zamanda ABD ile olan güvenlik antlaşmasını demokratik olmayan bir şekilde yenileme çabaları Anpo eylemleri ile sonuçlanmıştır. Kishi de başkanlık döneminde torunu gibi, Japon Anayasasının 9. maddesini değiştirmek adına çaba harcamıştır. Anpo eylemlerinin Japonya'daki pasifist kültürel anlayış ile realist Kishi kabinesinin çarpışması olduğunu, uluslararası ilişkiler profesörü Kazuhiko Togo'nun gençlik anısından çıkarabiliriz:

---

[94] Zekai Özdemir, "Japon Kalkınması ve Piyasa Özgürlüğünün Sonu," Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi 20/1 (2005): 101.

[95] Raymond Christensen, "Liberal-Democratic Party of Japan," Encyclopedia Britannica. (Erişim 24 Mart 2024). https://www.britannica.com/topic/Liberal-Democratic-Party-of-Japan.

"*Güvenlik Anlaşmasının revizyonu sorununa ilişkin polemikler okulda, özellikle de 'Sosyal Bilgiler' dersinde sıcak bir konuydu. Özellikle o günlerde pasifist görüşlere güçlü bir eğilim gösteren birçok lise öğretmeni vardı. Kishi'nin tehlikesi biraz konuşulmuştu, ama bizi asıl heyecanlandıran güvenlik meselesiydi. Görüşlerin çoğunluğu anlaşmanın Japonya'nın güvenliğine yönelik artan tehdit ve tehlikeler getireceği inancına yöneldi. Babam Fumihiko Togo'nun*[96] *okulda dile getirilen bazı konuları açıklamaya çalıştığımda nasıl kızdığını ve evden getirdiğim realizme dayanarak kendi görüşlerimi sunmaya çalıştığımda ise okulda nasıl yalnızlaştığımı çok iyi hatırlıyorum.*"[97]

Anpo eylemleri sürecinde birçok dramatik gelişme vuku bulmuştur. Kishi anlaşmayı Ulusal Diyet'ten zor yoluyla geçirme adına, muhalefeti fiziksel müdahale ile Diyet'ten çıkartmıştır. Bu sırada ABD diplomatlarını içeren bir araç, eylemciler tarafından esir alınmıştır. Diyet binasında polis ile eylemcilerin kanlı arbedesi sonucu genç bir kız öğrenci hayatını kaybetmiştir.[98] Anpo eylemleri sonucunda Kishi ve kabinesi istifa etmiş, fakat antlaşmayı Diyet'ten geçirmeyi başarmışlardır. Kishi'nin yerini alan Hayato Ikeda tarafından, politize olmuş Japon halkının ilgisini dış politikadan uzaklaştırmak ve iş yerine barışı getirmek adına, Japon ekonomisine odaklanmış olan "Ikeda'nın, Geliri İkiye Katlama Planı" devreye alınmıştır.[99]

Japon ekonomik mucizesinin babası olarak adlandırılan Osamu Shimomura'nın tezi, basit haliyle "son tahlilde büyüme oranın, GSYH'e oranla özel

[96] Nobusuke Kishi döneminde Japonya Dışişleri Bakanlığı Güvenlik Büro Müdürlüğü yapan Fumihiko Togo. 1960 yılında Japonya-ABD Güvenlik Anlaşmasını yenilemek için yapılan müzakerelerde önemli bir rol oynadı, ayrıca 1969'da Okinawa'nın Japon kontrolüne geri verilmesi konusunda ABD ile yapılan görüşmelerde başmüzakereci oldu.

[97] Kazuhiko Togo, Japan's Foreign Policy, 1945–2003: The Quest for a Proactive Policy, 2nd ed. (Leiden: Brill, 2005), 62.

[98] Nick Kapur, "Japan's Streets of Rage: The 1960 US-Japan Security Treaty Uprising and the Origins of Contemporary Japan," The Asia Pacific Journal: Japan Focus 18/11(3) (2020): 1.

[99] Tipton, "Modern Japan", 188.

sektörde sabit yatırım yüzdesi ile paralel orantılı olacağını" öne sürmüştür.[100] Bu tezi temel alan Ikeda'nın planı, yıllık ortalama 7.2 büyümeyi hedefleyerek on sene içerisinde GSYH'i ikiye katlamayı amaçlamıştır. Plan, üstün bir başarı sergileyerek ilk yılda yüzde 10 büyüme oranına ulaşarak,[101] yedi sene içerisinde amacına ulaşmıştır. 1970 yılında Japonya, Fransa ve Birleşik Krallık'ı geride bırakarak, ABD ve SSCB'den sonra dünyanın en büyük 3. ekonomisi olmuştur.

Japonya 1952 ile 1972 arasında ekonomik kalkınmaya odaklı olmuş, dış politikasında ise radikal kararların gerçekleşmediği, gerçekleştiği takdirde geri adım atıldığı öngörülebilir yolları tercih etmiştir. 1950'ler ve 1960'larda Japon dış politikasında, kültürel anlamda Japonya'nın militarist geçmişini yok etmek başlıca amaçlardan biri olmuştur. Çay seremonileri ve çiçek sanatları öne çıkarılarak, Japonya'nın barış yanlısı bir ülke olduğu tüm dünyaya gösterilmeye çalışılmıştır. 1960'ların sonunda ve 1970'lerin başlarında ise Japonya, teknolojik olarak gelişmiş bir ülke olduğunu ve aynı zamanda ürünlerinin de kaliteli olduğunu kanıtlama arayışına girmiştir[102].

Ekonomik kalkınma odaklı, kültürel etkileşimi öne çıkarma amacı taşıyan, barışçıl dış politika anlayışı, Japonya'nın Soğuk Savaş'ın bloklar arası etkileşime geçit vermeyen durumu içerisinde, esnek davranabilmesini sağlamıştır. Başkan Hatoyama'nın döneminde ÇHC ve SSCB ile Japonya arasındaki ilişkiler yumuşamıştır. Stalin'in ölmesinin ardından başlayan yeni dönemde, iki ülke arasında barışı engelleyen en büyük sorun olan Kuril Adaları'nın akıbetini çözmek adına,

---

[100]Tessa Morris-Suzuki, A History of Japanese Economic Thought (London: Routledge, 2005), 118.

[101]International Monetary Fund Research Department, "Appraisal of Japan's Plan to Double Income," IMF Staff Papers 10, no. 1 (1963): 150.

[102] Kazuo Ogoura, "Japan's Postwar Cultural Diplomacy," CAS Working Paper no. 1 (2008): 2.

Moskova yönetimi adım atmıştır. Bölgedeki dört büyük adadan ikisi Tokyo yönetimine teklif edilmiş, fakat Japonya bu teklifi dört adayı da kendi toprağı olarak gördüğü için reddetmiştir. Adalar sorununda anlaşma sağlanamamasına rağmen ve 1956'da SSCB ile Japonya arasındaki ticaret neredeyse sıfır iken, 1960'larda Japonya SSCB'nin en büyük ticari partnerlerinden biri haline gelmiştir.[103] ABD ile olan güvenlik anlaşması, Japonya'nın dış politika sınırlarını belirleyerek iki tarafın asgari seviyede yakınlaşmasına olanak sağlamıştır. Anlaşmanın Japon dış politikasındaki sarsılmaz konumu sebebiyle siyasi yakınlaşmanın aktörlerinden başkan Hatoyama ve kabinesi istifa etmek zorunda kalmıştır.[104] Soğuk Savaş'ın iki kutuplu sistemi ve ABD'nin SSCB'yi çevreleme politikası, Japon dış politikasını Moskova ile ilişkiler konusunda büyük ölçüde sınırlandırmıştır.

Çin Halk Cumhuriyeti nezdinde, Japonya ile ÇHC arasındaki ikili ilişkiler, SSCB'ye kıyasla inişli çıkışlı hareket etmiştir. Nixon'ın, Pekin'i ziyaretine kadar resmi bir şekilde Çin ile diplomatik ilişki kurmayan Japonya, gayri resmi anlamda ilişkileri birey seviyesinde ihya etmiştir. Çin Halk Cumhuriyeti, nüfusu ve potansiyeli ile Japon firmaları cezbetmiştir. ÇHC, ABD karşıtı ve SSCB karşıtı politikalar güttüğü 1960'larda ticari anlamda Japonya ile yakınlaşmış; ithalat ihtiyaçlarını Japonya'dan karşılamıştır.[105] ÇHC yönetimi, Japon Sosyalist Parti üyeleri ile birey seviyesinde ilişkiler kurmuştur. Geçmiş parti başkanlarından Inejiro Asanuma 1959'da Pekin'i ziyaret etmiş, ABD'yi "Çin ve Japonya'nın ortak düşmanı" olarak nitelendirmiştir.[106] Nobusuke Kishi'nin ABD yanlısı ajandası zaman

---

[103] Togo, "Japan's Foreign Policy", s.235-237.
[104] Iriye, "Japan and the Wider World", s.118.
[105] Iriye, "Japan and the Wider World", s.134-135.
[106] Kanki Takahara, "The Time a Politician Was Assassinated with a Samurai Sword on TV," Medium, 7 Temmuz 2020. (Erişim 28 Mart 2024). https://ktakahara.medium.com/the-time-a-politician-was-assassinated-with-a-samurai-sword-on-tv-786e4cc31339.

zaman ÇHC ile ilişkileri germiş, Çin Cumhuriyeti lideri Chang Kai Shek'in baskısı politik yakınlaşmanın önüne geçen sebeplerden biri olmuştur. Mao Zedong'un Çin anakarasında tekrar gücü ele geçirmesiyle Kültürel Devrim başlamış, ÇHC uluslararası toplumdan bu dönemde kendini soyutlamıştır. Pekin yönetimi bu soyutlanma sebebi ile Temmuz 1967'de Tokyo'ya nota vererek "Amerikan emperyalizminin, Sovyet revizyonistler ile Sato kabinesinin Japon halkı ve Çin'in düşmanı" olduğunu belirterek, Tokyo ile ilişkilerini kesmiştir.[107] 21. Yüzyılda Japonya'nın silahlanma arayışına girmesine ve pasifist dış politika anlayışının zayıflamasına sebebiyet verecek olan, Çin Halk Cumhuriyeti ile ilişkiler Nixon'ın ülkeyi ziyaretine kadar düşük debide ilerlemiştir.

İşgalin bitmesi ile Eisaku Satō hükümetine kadar geçen sürede Japon dış politika anlayışının temel güdüsünün ekonomik kaygılar ve çıkarlar olduğu ortaya konmuştur. Ekonomik mucizeyi gerçekleştirme amacıyla iç ve dış politikasını şekillendiren LDP'nin; güvenlik alanında en öncelikli konu başlığı, ABD ile imzalanan güvenlik anlaşmasını devam ettirmek olmuştur. Bu anlaşmayı 1960'da revize edilerek yürürlüğe koyduran Tokyo, güvenlik görevlerini başta Okinawa olmak üzere diğer şehirlerde kurulan ABD üslerine devretmiştir. Dış politikasında bölge ülkeleri ile kültürel olarak da barışmak isteyen Japonya, yine bu dönemde kısıtlı olsa bile, Japon kültürünü tanıtma amaçlı politikalar üretmiştir. Bu dönemde gerçekleşen birçok dış politika hareketinin mimarı olan Eisaku Satō, Üç Nükleersizlik Prensibi'ni imzaladığı ve bölgede şiddet karşıtı politikaları desteklediği için Nobel Barış Ödülü'ne layık görülmüştür. Bununla beraber ileriki bölümlerde bahsedilecek olan ve realist teorisyenlerin kafasını karıştıran "Japonya'nın ekonomik gücünü askeri güce yansıtmama" anomalisinin temeli, bu 20 yıllık dönemde kendini

[107] Togo, "Japan's Foreign Policy", s.123.

göstermeye başlamıştır. Ikeda'nın ekonomik politikaları ile ciddi bir ekonomik güç haline gelen Japonya, Sato ile beraber birçok Japonya başbakanı tarafından siyasi ve askeri güce çevrilmemiş veya çevrilememiştir.

2.3. OKİNAWA'NIN JAPONYA'YA İADESİNDEN, SSCB'NİN DAĞILMASINA KADAR JAPON DIŞ POLİTİKASI (1972-1991)

1972 ile 1991 yılları arasında kalan dönem, dünyanın birçok bölgesi ile beraber Asya-Pasifik bölgesi için de kritik gelişmelere sahne olmuştur. Soğuk Savaş'ın sıkı iki kutuplu sisteminin gevşediği ve kutuplar arası etkileşimin arttığı bir dönem olarak nitelendirilen 19 yıllık süreç, Soğuk Savaş sonrası dönemin dinamiklerini belirlemek adına büyük öneme sahiptir. Okinawa'nın Japonya'ya iadesi, Nixon'un Pekin ziyareti, 1973 Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü (OPEC) Krizi, Tiananmen Olayları ve SSCB'nin dağılması; Japon dış politikasını sınayan ve dönüştüren başlıca etkenler olmuşlardır. Dönüşümün en önemli çıktısı, Mutlak Pasifist dış politika anlayışının ve ünlü 9. Maddenin, fiili olarak açık bir şekilde üstünün çizildiği "Ulusal Savunma Programı Rehberleri (USPR)'nin"[108] ilk olarak bu dönemde (1977) yayınlanması olmuştur. Her ne kadar realist dış politika yaklaşımı, Japon dış politikasına nüfuz etmeye başlasa da, Japonya'nın ekonomik gücünü ödül ve teşvik mekanizması sayesinde, dış politikada bir güç haline getirmesi, aynı zamanda Pasifist dış politika yaklaşımının sahip olduğu gücü ortaya koymuştur.

17 Haziran 1971 yılında, Tokyo ile Washington arasında imzalanan "Amerika Birleşik Devletleri ile Japonya Arasında Ryukyu Adaları ve Daito Adalarına İlişkin

[108] National Defense Program Guidelines (NDPG)

Anlaşma,"[109] 1952'den 1972'ye kadar ABD işgalinde olan Okinawa adasının Japonya'ya iadesini kesinleştiren adım olmuştur. Anlaşmaya göre ABD resmi olarak Daito ve Ryukyu Adalarını Tokyo kontrolüne devretmiş, fakat adalardaki askeri üs ve tesisleri "Karşılıklı İşbirliği ve Güvenlik Antlaşması" çerçevesinde ABD kontrolünde bırakmıştır.[110] 15 Mayıs 1972'de, yirmi yedi yıllık ABD yönetiminin ardından Okinawa adaları Japonya sınırlarının parçası olmuştur.[111] İşgal sonrasında Japon tarihi için kıymetli bir kilometre taşı olan Okinawa'nın iadesi, bir yandan da ABD yanlısı pasifist Japon dış politikasının kazanımı olarak yorumlanabilir. Çünkü dünya tarihinde net bir bedel ödenmeden, bir ülkenin başka bir ülkeye toprak vermesi nadir rastlanan bir durumdur.

ABD Başkanı Nixon, Japonya'ya karşı gösterdiği bonkörlüğü 1972 yılında gerçekleşen Nixon Şokları ile Tokyo'ya unutturmuştur. Nixon, Çin Halk Cumhuriyeti'ni ziyaret ederek, Pekin yönetimi ile Batı dünyası arasındaki bariyerleri sonuna kadar açmıştır. ABD başkanlık koltuğunu Nixon'ın devralması ve Henry Kissinger'ı fiili olarak Batı bloğunun dış politika aklı yapması, İttifakın politika anlayışında köklü değişikliklere yol açmıştır. George Kennan'ın SSCB'yi Çevreleme politikasına hız kazandırmanın yollarını arayan Nixon-Kissinger yönetimi, ÇHC ile dostane ilişkiler kurmanın atılacak en doğru adım olduğuna karar vermiştir. ABD'nin bu hamlesi siyasi anlamda SSCB'yi çevreleme politikasına güç kazandırmak olsa da, ekonomik açıdan Japonya'nın etkinliğini azaltmayı hedeflemiştir. Japonya'ya, Pekin'e olan ziyaretin gerçekleşmesinden bir gün önce haber verilmesi ve Tokyo'nun

[109] Agreement Between the United States of America and Japan Concerning the Ryukyu Islands and the Daito Islands

[110] Ryukyu-Okinawa, Agreement Between the United States of America and Japan Concerning the Ryukyu Islands and the Daito Islands. (Erişim 25 Temmuz 2024). http://ryukyu-okinawa.net/pages/archive/rev71.html.

[111] Postwar Okinawa, Rebirth of Okinawa Prefecture. (Erişim 25 Temmuz 2024). http://rca.open.ed.jp/web_e/history/story/epoch5/shinsei_1.html.

fikrinin danışılmaması, iç ve dış kamuoyunda Japonya'yı yaralamıştır. Nixon'ın açık bir şekilde bu hamle ile ekonomik açıdan "*Japonlara gününü göstermeyi*"[112] hedeflediklerini belirtmesi de son darbe olmuştur. Üstüne üstlük Pekin'de yapılan resmi görüşmede, ABD tarafı Çinlilere "ABD-Japonya ittifakı sayesinde" Japonya'nın kontrol altında tutulduğunu belirtmiştir.[113] Washington tarafından hor görülen ve fikri danışılmayan Tokyo yönetimi, çok kısa bir süre sonra patlak veren bir kriz ile ABD'ye karşılık verme fırsatını ele geçirmiştir.

Japon dış politikasının iç yüzünü gözler önüne seren, ayrıca ABD ile olan ilişkilerini bir kere daha sınayan 1973 OPEC Krizi, yaşanan şoklardan yaklaşık bir yıl sonra gerçekleşmiştir. Ekim 1973'te Arap Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü (OAPEC), Yom Kippur Savaşı'nın herhangi bir noktasında İsrail'i destekleyen ülkelere karşı petrol ambargosu uygulayacağını duyurmuştur. OAPEC'in öncelikli olarak hedef aldığı ülkeler Kanada, Hollanda, Birleşik Krallık, ABD ve Japonya olmuştur. ABD ile olan yakın ilişkileri nedeniyle kendisini hedef tahtasında bulan Japonya, yüksek ölçekli petrol ihtiyacı sebebiyle Arap yanlısı politikalar gütmek zorunda kalmıştır. Dönemin Japon Dışişleri Bakanı Shinsaku Hogen, ülkenin Amerikan yanlısı bir politika izlemesi gerektiğini öne sürmüş ve ittifakın önemine vurgu yapmıştır. Uluslararası Ticaret ve Sanayi Bakanlığı (UTSB) ise Japonya'ya Ortadoğu'dan gelen petrolün kesilmesi sonucunda, yıllık büyümesinin %10.7'den %5 seviyesinin altına düşeceğini belirtmiştir.[114] UTSB kabine içerisinde ayrışmaya yol açarak Japonya'nın Arap yanlısı politika takip etmesi gerektiğini dile

[112] "Stick it to the Japanese"

[113] Michael Schaller, Working Paper No. 2: The Nixon 'Shocks' and U.S.–Japan Strategic Relations, 1969–74 (The University of Arizona). (Erişim 25 Temmuz 2024). https://nsarchive2.gwu.edu/japan/schaller.htm.

[114] Yamakoshi Atsushi, A Study on Japan's Reaction to the 1973 Oil Crisis (Yüksek lisans tezi, University of British Columbia, 1986), 20–22.

getirmiştir.[115] Tüm bu savlar üzerine ekonomik çıkarların Japon dış politika anlayışında ne kadar önemli olduğu bir daha ortaya çıkmış, Japon kabinesi İsrail'i kınayan ve Filistin'i destekleyen bir karar almıştır. Karara göre, İsrail'in askeri güç ile toprak ilhakı meşru sayılmamış, 1967'de ele geçirilen tüm topraklardan İsrail'in çekilmesi gerektiği öne sürülmüş ve barışın sağlanması gerektiği belirtilmiştir.[116] Öte yandan İsrail devletinin var olma statüsünün hedef alınmasından ziyade barışın getirilmesine vurgu yapılması, pasifist dış politika anlayışının bu kararın alınmasında etkili olduğuna işaret edebilir. OPEC krizi, Japon dış politikası adına iki önemli çıktıyı ortaya koymuştur. Birincisi UTSB'nin Japonya'daki en güçlü bakanlık olduğudur. İkincisi ise Japonya'nın ekonomik çıkarlar söz konusu olduğunda tek ittifakı ABD ile bile zıt politikalar güdebileceğidir. Resmi bir karar alınmadan önce 15 Kasım'da, Japonya Başbakanı Tanaka ile Kissinger kriz hakkında görüşmüştür. İlişkilerin zarar göreceğine dair uyarılmasına rağmen Tanaka, Arap yanlısı politikalar izleyeceğini belirtmiştir.[117] İşgalin başladığı 1945 yılından 1973 yılına kadar net bir şekilde ABD'nin politikaları ile çakışan hamlelere başvurmayan Tokyo, OPEC Krizi'nde açıkça farklı bir rota izlemiştir.

ABD - Japonya ilişkileri, Soğuk Savaşın sonuna kadar Nixon Krizi ve OPEC Krizi dışında karşılıklı güveni zedeleyecek olaylara gebe olmamıştır. Karşılıklı stratejik ve siyasi ilişkiler her geçen yıl bir öncekinden daha da derinleşmiştir. 1978'de ilki yayınlanan Ulusal Savunma Programı Rehberi, Japonya'nın ABD ile sahip olduğu organik bağın içeriğini ortaya koymuştur. Askeri kapasite ve operasyon sınırlarından bahseden rehber, Japonya'ya saldırı girişiminde bulunacak güçlere

[115]Atsushi, "A Study on Japan's Reaction", s.21

[116]Nihon Keizai Shinbun, evening edition, 22 Kasım 1973, aktaran Yamakoshi Atsushi, A Study on Japan's Reaction to the 1973 Oil Crisis (Yüksek lisans tezi, University of British Columbia, 1986), 23.

[117]Atsushi, "A Study on Japan's Reaction", s.22.

karşı, ÖSK'nın "ABD güçleri ulaşana kadar" karşılık vereceğini öngörmüştür.[118] Bağımsız bir ülkenin milli savunmasını diğer bir ülkeye devretmesi, iki ülke arasındaki bağın neredeyse hamilik seviyesinde olduğuna işaret etmektedir. Bu anlayışın, Japon anayasasının 9. maddesi ve pasifist dış politika kültürü sebebiyle var olduğunu öne sürmek, yanlış bir çıkarım olacaktır. Çünkü aynı belgede Japonya, milli savunmasından bahsederken "*mobilizasyon*" ve "*güçler*"[119] gibi kelimelere yer vererek, mutlak pasifist anlayışı ve 9. maddeyi ihlal etmiştir.[120] 1978 USPR'si içeriği, hedefi ve devamlılığı sebebiyle realist dış politikaya dönüşümün, belirli Tokyo hükümetlerinden ziyade, devlet politikası haline getirilmeye çalışıldığının kanıtıdır.

Amerika Birleşik Devletleri başkanı Richard Nixon'ın Çin ziyareti ve normalleşme süreci, Soğuk Savaş içerisinde yeni bir perdenin açılmasına sebep olmuştur. 1972 yılında "Dünya'yı değiştiren hafta"[121] olarak nitelendirilen ziyaret, Japon dış politikasını da günümüze kadar köklü bir biçimde değiştirmiştir. ABD ile eş zamanlı olarak Çin Halk Cumhuriyeti'yle de diplomatik ilişkilerin resmi bir şekilde yeniden tesis edilmesi, Japonya-Çin ilişkilerinin en önemli kilometre taşlarındandır. Bu bölüm özelinde Çin Halk Cumhuriyeti ile Japonya'nın ilişkilerine daha yüksek bir önem atfedilmesi zaruri olmuştur. 1972 ile 2000 yılları arasında yaşanan gelişmeler Tokyo hükümetlerinin silahlanma arayışına, doğal olarak da realist politikalar takip etmesine öncülük etmiştir. Önde bahsedildiği üzere, Pekin yönetimi ile Tokyo'nun karşılıklı ilişkisi çoğunlukla düşmancıl, kısıtlı ve gayri-resmi

---

[118] The World and Japan, National Defense Program Outline. (Erişim 10 Ağustos 2024). https://worldjpn.net/documents/texts/docs/19761029.O1E.html.

[119] forces; belge içerisinde kelime askeri, sivil ve benzeri güçleri tanımlamak için kullanılmıştır.

[120] The World and Japan, "National Defense Program Outline".

[121] Asia Society, "Nixon in China and the Week That Changed the World." (Erişim 25 Temmuz 2024). https://asiasociety.org/northern-california/nixon-china-and-week-changed-world.

biçimde gerçekleşmiştir. Nixon'ın normalleşme hareketi, Japonya'da "Çin Ateşi"ni[122] başlatmıştır.[123] Bu ateş Japonya için tehditkâr olsa da, aynı zamanda potansiyel işbirliğine yönelik yansımaları ortaya çıkarmıştır.

Japon diplomatlardan Katayama Karuyuki'ye göre, 1972 ile 1989 Tiananmen Olayları arasındaki dönem "*keiwa yoku*" (barış ve arkadaşlık) dönemi olarak adlandırılmaktadır.[124] Adından çıkarım yapılabileceği üzere, dönemin baskın özelliği karşılıklı uzlaşma olmuş ve ilişkilerin dostane bir düzleme çekilmesi gerçekleşmiştir. Başbakan Tanaka, Dışişleri Bakanı Ohira ve Baş Kabine Sekreteri Nikaido eşliğinde; ÇHC Başbakanı Zhou Enlai'nin daveti üzerine, 25-30 Eylül 1972'de Çin'i ziyaret etmiştir. Her iki hükümet 29 Eylül'de Ortak Bildiri yayınlayarak resmi ilişkilerin normalleştirilmesi konusunda anlaşmaya varmışlardır.[125] Japonya'nın Çin anakarasında yaptığı tarihî kırılmaya atıf yaparak, Japon tarafı geçmiş davranışlarını sert bir dille eleştirmiş ve Çin halkına daha önce verdiği ağır zararlardan dolayı sorumluluk üstlenmiştir. Çin devletinin temsili açısından ise ÇHC hükümeti, Japon hükümeti tarafından Çin'in tek meşru hükümeti olarak tanınmıştır.[126] Pekin yönetiminin Çin'in meşru temsilcisi ilan edilmesi Çin-Japonya ilişkileri açısından bir kırılma noktası olarak nitelendirilmiştir. Geçmişe sünger çekerek ÇHC ile iyi ilişkiler kurmayı arzulayan Tokyo, bu amaç doğrultusunda Tayvan yönetimi ile siyasi olarak bağları koparmayı dahi göze almıştır.

---

[122] China Fever

[123] Chalmers Johnson, "The Patterns of Japanese Relations with China, 1952–1982," Pacific Affairs 59/3 (1986): 410–411.

[124] Karuyuki Katayama, "Development of Japan-China Relations since 1972," International Journal of China Studies 2/3 (2011): 651.

[125] Katayama, "Development of Japan-China", 649.

[126] Ministry of Foreign Affairs of Japan (MOFA), Joint Communique of the Government of Japan and the Government of the People's Republic of China. (Erişim 25 Temmuz 2024). https://www.mofa.go.jp/region/asia-paci/china/joint72.html.

Çin'in sahip olduğu değerli materyaller ve ekonomik işbirliği fırsatları, Japonya'nın dış politika anlayışı ile yüksek uyumluluk göstermiştir. Çin'in başlıca siyasi, Japonya'nın ise ekonomik pencereden baktığı ilişki, 1978'de imzalanan "Barış ve Dostluk Antlaşması"na[127] bu özelliğini yansıtmıştır. Anlaşma kapsamında Japonya ve ÇHC, 1978-1990 yılları arasında, 60 milyar ABD dolarına ulaşacak ticaret yapmayı kabul etmiştir; fakat karşılığında Japonya'nın Asya-Pasifik'te hegemonya kurma ihtimalini masadan kaldırmıştır.[128] Anlaşma imzalandıktan yaklaşık bir sene sonra, Çin-Vietnam Savaşı'nın başlaması ile Japonya'nın anlaşma dahilinde Çin anakarasındaki tüm projeleri durdurulmuştur. Ocak 1981'de ise Pekin'in mali darboğaza girmesi sebebiyle yaklaşık 300 milyar Japon yenine denk gelen tüm projeler, tek taraflı olarak iptal edilmiştir. Bu gelişmenin üzerine Japon devleti, Çin'e 300 milyar yenlik nakit akışını sağlayarak projeleri devam ettirmiştir.[129] ÇHC'nin verdiği sözleri yerine getirme konusunda ortaya koyduğu isteksiz tavır, ilişkilerin samimi bir düzleme çekilmesinin önüne geçse de ÇHC-Japonya ilişkisi genel anlamıyla Tiananmen Olayları'na kadar pozitif ilerlemiştir. Tiananmen Olayları'nın doğrudan bir sonucu olarak, birçok Batı İttifakı ülkelerinde Deng Xiaoping kabinesinin siyasi meşruiyeti yok olmuştur. Benzer şekilde Japon kamuoyunda da eylemlerin güç kullanılarak bastırılmasına tepki gösterilmiştir. Öte yandan başbakan Toshiki Kaifu, ekonomik çıkarlar nedeniyle siyasi ilişkinin soğumaması arzusu ve izole olmasını engellemek amacı taşıyarak 1991 yılında Çin'i ziyaret etmiştir. 1992 yılında ise Japon İmparatoru ve ailesi II. Dünya Savaşından sonra ilk kez Çin anakarasını ziyarete gitmiştir.[130] Japonya'nın Çin'in izole olmasını

[127] Treaty of Peace and Friendship
[128] Johnson, "The Patterns of Japanese", 414-416.
[129] Johnson, "The Patterns of Japanese",419.
[130] Katayama, "Development of Japan-China", 652.

engellemek adına harcadığı çaba başarılı olsa da, Çin'in Asya-Pasifik'te güçlenmesi Japonya'daki Çin korkusunu sürekli olarak arttırmıştır.

Japonya'nın 1970'li yıllarda ekonomik diplomasi ve kaynak diplomasisi gibi kavramlar altında şiddet karşıtı dış politika anlayışı tavan yapmıştır. Daha önce bahsedilen ekonomik diplomasi anlayışı, 1970'li yıllardan itibaren Japon dış politikasına birçok ödül ve teşvik mekanizması kazandırmıştır. "Doğrudan Yabancı Yatırımı" (DYY /FDI-*Foreign Direct Investment*) ve "Resmi Kalkınma Yardımı" (RKY /ODA-*Official Development Assistance*)[131] aracılığıyla, başta Asya-Pasifik ülkeleri olmakla beraber dünyanın birçok ülkesinde dış politika çıkarlarını ilerletmiştir. Japon hükümetine göre ekonomik diplomasi anlayışının üç ana hedefi bulunmaktadır: Birincisi uluslararası kural yapımı ve yönetimi sürecinde rol alarak, özgür ve açık ekonomik sistemi tüm dünyada teşvik etmek; ikincisi Japon firmaların deniz aşırı partnerliklerini güçlendirerek uluslararası rekabet güçlerini arttırmak; üçüncüsü ise kaynak diplomasisine başvurarak kaynak zengini ülkelerin doğal kaynaklara erişimini kolaylaştırmak ve turizm sektörünü güçlendirmektir.[132] Nadir mineraller ve enerji kaynakları açısından fakir olarak nitelendirilebilecek Japonya'nın, tüm Asya kıtasına örnek olacak ekonomik refahı üretmesinin başlıca aktörlerinden biri, Tokyo'nun bu politikaya bağlılığı olmuştur.

21. yüzyıla kadar "pasif" Japon dış politikasının en "aktif" dış politika araç seti olan DYY ve RKY, Japonya adına özellikle gelişmekte olan ülkelerde kaynak diplomasisi için büyük katkı sağlama rolünü işlenmiştir. Bu amaç doğrultusunda 1974 yılında, Hindistan'dan Brezilya'ya birçok ülkeye destek veren "Japonya

[131] Foreign Direct Investment (FDI) ve Official Development Assistance (ODA)

[132] Ministry of Foreign Affairs of Japan (MOFA), Economic Diplomacy, 8 Nisan 2021. (Erişim 25 Temmuz 2024). https://www.mofa.go.jp/policy/economy/index.html.

Uluslararası İşbirliği Ajansı" (JICA)[133] kurulmuştur. Japonya'nın şiddete başvurmayan dış politika araçları içinde özellikle ekonomik araçlara başvurması süreklilik gösteren bir anlayış olmuştur. Japonya'nın ekonomik gücü, 1972 ile 1989 yılları arasında dünya meselelerinde önemli bir rol oynamasına neden olmuştur. Japonya bu dönemde G-7'nin başlıca güçlerinden biri haline gelmiş ve Üçüncü Dünya'ya en fazla dış yardım sağlayan ülke olmuştur.[134] Buna ek olarak II. Dünya Savaşı süresinde, bölgede sorun yaşadığı birçok ülke ile karşılıklı iyi ilişkiler kurması büyük oranda kolaylaşmıştır.

Japonya'nın ekonomik çıkarlarını ilerletme ve siyasi işbirliği sağlama amacıyla bu dönemde yakınlaştığı Güneydoğu Asya Ülkeleri. Birliği (ASEAN), ABD'den bağımsızlaşmaya ve dış politikasını çok yönlü hale getirmeye çalışan Japonya için kritik bir öneme sahip olmuştur. 1977 yılında Başbakan Fukuda tarafından açıklanan doktrin, günümüze kadar Japonya-ASEAN ilişkilerinin metodunu ortaya koymuştur. Fukuda Doktrini olarak adlandırılan bu metod doğrultusunda Japonya politik, ekonomik ve kültürel ilişkiler temelinde ASEAN ile işbirliğine girmeye hazır olduğunu belirtmiştir.[135] Aynı dönemde Çin'in dünyaya açılması ile Uzak Doğu'daki iki kutuplu sistem çok kutup hâle evrilmiştir. Uygulanan bu doktrin doğrultusunda Japonya hem Hindiçin bölgesiyle hem de ASEAN ile iyi ilişkiler yürütmeyi başarmıştır.[136] ASEAN ülkeleri ise doğal olarak Japon teknik ve sermaye desteğini büyük bir memnuniyet ile karşılamıştır. Dönemin Singapur başbakanlarından Lee "*Japonya'yı, ASEAN'a daha fazla yardım*

[133] Japan International Cooperation Agency (JICA)

[134] Anthony Best, International History of the Twentieth Century and Beyond (Oxon: Routledge, 2004), 346.

[135] Sudo Sueo, The Fukuda Doctrine and ASEAN, New Dimensions in Japanese Foreign Policy, Singapur: Institute of South Asian Studies, 1992, 77.

[136] Sueo, "The Fukuda Doctrine", 184.

sağlayarak, önerilen endüstriyel projelerine de yardımcı olarak, kesin bir bağlılık ifade etmeye çağırmıştır."[137] 1970'lerin başlarında özellikle ekonomik alanda yavaş bir başlangıç yapan Japonya, on yılın sonunda neredeyse her sene ABD'yi geçmeyi başarmıştır. Tablo 1'de görüleceği üzere sadece ASEAN bölgesinde değil, tüm dünyada ABD'nin RKY düşerken, Japonya'da hızlı bir yükselişe geçmiştir. Tablo 2'de ise üçer senelik aralıklar ile Japonya'nın, ASEAN ülkeleri içerisinde ekonomik alanda ne kadar etkili olduğu gözler önüne serilmektedir. RKY açısından, tüm ASEAN ülkelerinin yarısının veya daha fazlasının Japonya tarafından karşılandığı görünmektedir. Tablo 1 ile Tablo 2'yi eş zamanlı okursak, RKY[138] bakımından bölge ülkeleri arasında, Japonya'nın iki taraf için de ne kadar değerli olduğu ortaya çıkmaktadır.

[137] *FEER,* The decision to invite Fukuda to the second Summit was made at the special Meeting of the ASEAN Foreign Ministers in February 1977, 18 Şubat 1977, s.34. Aktaran: Sueo, "The Fukuda Doctrine", 104

[138] RKY; Resmi Kalkınma Yardımı

Tablo 1: ABD ve Japonya'nın Güney Asya Bölgesine Resmi Kalkınma Yardımı (milyon ABD doları)

Yıl	ABD Toplam	ABD ASEAN	Japonya Toplam	Japonya ASEAN
1971	804	294	221	176
1972	864	231	296	241
1973	831	249	412	321
1974	1,061	150	480	361
1975	383	139	426	380
1976	204	203	426	359
1977	203	194	308	269
1978	223	221	582	450
1979	243	243	792	572
1980	184	184	361	703

Kaynak: Sueo, "The Fukuda Doctrine", 82.

Tablo 2: Japonya-ASEAN Ekonomik İlişkileri (%)

RKY'de Japonya'nın Toplam Payı	Özel Sektöre Yatırımda Japonya'nın Toplam Payı	Dış Ticarette Japonya'nın Toplam Payı

Ülkeler	1974	1975	1976	1974	1975	1976	1974	1975	1976
Endonezya	41.0	37.6	27.5	38.3	43.0	39.4	38.5	38.6	35.5
Malezya	57.6	70.4	59.4	21.3	21.4	19.7	17.0	17.1	21.2
Filipinler	55.2	44.0	46.5	11.5	14.5	20.3	26.3	26.6	20.0
Singapur	65.5	76.6	42.0	15.4	13.6	13.5	13.5	13.3	13.6
Tayland	27.5	56.1	61.0	41.2	35.7	35.7	28.6	26.0	27.1

ASEAN	49.3	57.0	52.6	26.2	26.7	27.3	22.6	26.2	25.1

Kaynak: Sueo, "The Fukuda Doctrine", 103.

Pasifist dış politika anlayışı ile kol kola örülmüş olan Fukuda Doktrini, pasifist dış politika anlayışının geri plana atıldığı veya tamamen yok sayıldığı dönemler hariç Tokyo yönetiminin odağında yer almıştır. 1981 yılında seçilen yeni Japon başbakanının ilk ziyaretini beş ASEAN ülkesine düzenlemesi, ASEAN-Japon ilişkilerinin kalıtsallaşmasının devlet politikası haline geldiğinin en iyi örneklerindendir. Başkan Suzuki ayrıca bu etkinlikte Japonya'nın askeri arenada rol almayacağını söyleyerek, ASEAN ülkelerinde hâkim olan Japon emperyalizmi korkusunu da kırmayı hedeflemiştir.[139] Bölge ülkelerinden pozitif dönüşler alan Suzuki'nin iktidarı kısa olmuş ve yerine "şahin"[140] bir politikacı olarak nitelendirilen Yasuhiro Nakasone gelmiştir. İleriki bölümde daha detaylı anlatılacak olan Japonya'nın şahin politikacıları, özetle Japonya'nın askeri gücünü arttırmayı hedefleyen politikacılardır. Japonya'nın milli savunma harcamalarında gelenek haline gelmiş %1 barajını ilk aşan başkan ünvanına da sahip olan Nakasone, Japonya'nın realist politikaya dönüşüm arayışında önemli bir yere sahiptir. Yeni başkan, bu sebeple ASEAN ülkelerinde Japon emperyalizmi korkusunu yeniden alevlendirmiş ve karşılıklı güven sorunları yaşanmıştır.[141] Nakasone'nin yarattığı olumsuz intibaya rağmen, ASEAN-Japonya ilişkileri genellikle olumlu *status quo*'sunu korumuş, ayrıca Japonya'nın şiddet karşıtı dış politikasının başarılı örneklerinden biri olduğu da birçok kez nitelendirilmiştir.

[139] Sueo, "The Fukuda Doctrine", 207.
[140] hawkish
[141] Sueo, "The Fukuda Doctrine", 208.

Çin Halk Cumhuriyeti'nin dünyaya açılması sonucunda Asya'nın çok kutuplu bir düzene geçtiği gibi, SSCB'nin parçalanması sonucunda da dünya, tek kutup altında birçok gücün sahneye çıktığı bir düzene adım atmıştır. Yeni düzende devasa ekonomik gücü sebebiyle Japonya, küresel güç olarak nitelendirilebilme potansiyaline sahip yegâne büyük devletlerden biri olarak öne çıkmıştır. Dünya tarihinde her zaman büyük devletlerin ortaya çıkardığı güç boşlukları, başka devletler tarafından doldurulmuştur. Japon devletinin de bu anlamda Sovyetlerden sonra ortaya çıkan boşluğu doldurma arayışı bu aşamada yersiz değildir. Fakat siyasi ve askeri dayanağa sahip olmayan bir ekonomik gücün, küresel bir güç haline gelmesi mümkün olamazdı. Savaşın sona erdiği 1945 yılından 1991 yılına kadar, 45 seneden daha fazla bir süre geçmiştir. Savaşın yıkım ve dehşetine tanık olanların birçoğu hayatını kaybetmiş, hayatta kalanların da siyasi çerçevedeki pasifist etkisi her geçen sene giderek azalmış, hatta sona ermiştir. Dünyanın, Japonya'nın siyasi çerçevesinin ve kamuoyu önceliklerinin değişmesi, Japonya'yı pasifist dış politikadan yeni bir anlayışa evrilmeye zorlamıştır. Gücün bir tehdit ve pazarlık unsuru olarak ortaya çıktığı, silahlanmanın kritik bir önem arz ettiği ve şiddetin sıklıkla başvurulduğu bir politikaya, kısaca realist politikaya dönme arzusu, Japon devlet kültüründe kendine siyaset üstü kalıcı bir konum edinmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

JAPONYA'NIN REALİST DIŞ POLİTİKAYA DÖNÜŞ NEDENLERİ İLE SOĞUK SAVAŞ SONRASI JAPON DIŞ POLİTİKASI

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin dağılmasıyla dünya uluslararası sistemsel bir değişim yaşamıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nin uluslararası sistemin açık ara en güçlü aktörü konumuna yükselmesi, yeni bir dünya düzeninin oluşmasına yol açmıştır. Almanya, Birleşik Krallık ve Japonya gibi uluslararası sistemin önemli aktörlerini de safında bulunduran Washington, *Pax Amerikana* adı altında barışın garantörü olma ve kolektif bir silahsızlanma fırsatını elde etmiştir. 1986'da SSCB Genel Sekreteri Gorbaçev ve ABD Başkanı Reagan tarafından gerçekleştirilen Reykjavik Zirvesi, silahsızlanma konusunda sahip olunan potansiyelin henüz savaş sonlanmadan bir göstergesi olmuştur. Nükleer silahların imha edilmesinin dahi tartışıldığı zirvede, karşılıklı olarak balistik füzelerin envanterlerden tamamen kaldırılması masaya yatırılmıştır. Görüşmelerde kayda değer mesafe katedilse de anlaşma sağlanamamıştır[142]. Reykjavik asli amacına ulaşamasa da, SSCB dağıldıktan sonra ABD merkezli dünya düzeninin silahsızlanma açısından potansiyelini ortaya koymuştur. Reykjavik'ten sonra Rusya ile ABD arasında yürütülen Stratejik Silahların Azaltılması Antlaşması (START)[143] ve New START[144] görüşmeleri, zirvede başlayan silahsızlanma hareketinin yeni yüzyılda devamlılığını sağlamışlardır. Şiddet içermeyen dış politikayı benimsemiş Japonya için de dünyanın askeri gücü en yüksek iki devletinin silahsızlanma girişimine girmesi büyük umutlar vadetmiştir. Belki de Japon dış politikasının Realist anlayışı

---

[142] James E. Goodby, "Looking Back: The 1986 Reykjavik Summit," Arms Control Today 36/ 7 (2006): 50.
[143] Stratejik Silahların Azaltılması Anlaşması (Strategic Arms Reduction Treaty)
[144] Yeni Stratejik Silahların Azaltılması Anlaşması (New Strategic Arms Reduction Treaty)

tamamen rafa kaldırmasına yol açacak yeni düzen, başarıya ulaşmamıştır. 1991 ile 2000 arasında, silahsızlanma hedefi ile paralel olarak, ABD'nin askeri harcamaları yüzdesel olarak düzenli bir şekilde azalmış ama bu durum kalıcı olmamıştır. 9 Eylül saldırıları, ABD'nin sorunların çözümü adına tekrar silaha sarılması ve Japonya'nın umutlarının yok olmasıyla sonuçlanmıştır. Saldırılar sonrası ABD'nin karşısında yer alacak herhangi bir büyük güç olmamasına rağmen, Washington askeri harcamalarını katlayarak arttırmıştır. 1991 ile 2000 yılları arasında 300 milyar ABD dolarında seyreden askeri harcamalar 2010 yılında 740 milyar ABD dolarına ulaşmıştır, artış günümüzde hala devam etmektedir[145]. Kalıtsallaşmış Pasifizm ile uluslararası sistemdeki statüsünü koruyan ana akım Realizm arasında sıkışan Japon dış politikası, ABD'nin küresel silahsızlanma hareketini rafa kaldırmasıyla da Realist anlayışa doğru hareket etmiştir.

Sovyetlerin dağılmasıyla dünya siyasi, ekonomik ve kültürel anlamda da yeni bir çağa geçiş yapmıştır Çünkü SSCB'nin dağılması ile oluşan güç boşluğu, birçok bölgesel gücün küresel güç haline gelme ihtimalini arttırmıştır. Japonya ve Almanya, yeni çağda, bu doğrultuda öne çıkan en büyük iki aktör haline gelmiştir. Saygıdeğer Japonya akademisyenlerinden Chalmers Johnson, "*Soğuk Savaş bitti ve Japonya kazandı*"[146] diyerek Japonya'yı savaşın kazananlarında ABD'nin önüne koymuştur. Genel seyri itibarıyla ekonomik gücünü Soğuk Savaş'ın sonuna kadar düzenli bir

[145] Macrotrends, U.S. Military Spending/Defense Budget 1960–2025. (Erişim 23 Ocak 2025). https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/usa/united-states/military-spending-defense-budget.

[146] Peter Tasker, "Japan Could Benefit from a 'Cold War 2.0'," Nikkei Asia, 12 Haziran 2019. (Erişim 4 Eylül 2024). https://asia.nikkei.com/Opinion/Japan-could-benefit-from-a-cold-war-2.0.

şekilde artıran Japonya; savaşın bittiği 1991 tarihinde dünya kürenin GSYH'sinin %15,4'ünü karşılamaktadır[147].

Japonya'nın sahip olduğu ekonomik güç her ne kadar devasa olsa da uluslararası arenadaki karşılığı eşit olmamıştır. Uluslararası sistemin başlıca denetim mekanizması olarak adlandırılabilecek BM Güvenlik Konseyi'nin dışında kalması sebebiyle; siyasi nüfuz kullanımında Fransa, Birleşik Krallık ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin gerisinde kalmıştır. Bu dönemde Japon siyasetinde Japonya'nın siyasi gücünü arttırmayı hedefleyen çevreler çoğalmıştır. Uluslararası arenada Japonya'nın önünde olan tüm ülkelerin askeri varlığına dikkat çeken bu siyasi gruplar, Japonya'nın güçlenmesi için askeri kapasitesinin artması gerektiğini öne sürmüşlerdir. Bu düşünceyi destekleyen ve gerçekleştirmek isteyen siyasetçiler "şahin"[148] politikacılar olarak nitelendirilmiştir[149]. Soğuk Savaş sırasında seyrek bir şekilde Japon siyasetinde yer alan şahin politikacılar, özellikle 21. yüzyılda Japon siyasetinin ana akımı haline gelmişlerdir. Japonya başbakanlarından Junichiro Koizumi ve Shinzo Abe akımım en önde gelen şahin politikacılardan olmuşlardır. 1990'larda baş gösteren "normal ülke" anlayışı da bu akımı desteklemektedir. Japonya'nın uluslararası arenadaki başka hiçbir devlete benzememesini eleştiren anlayış pasifist normların buna yol açtığını öne sürmektedir.

---

[147] Karşılaştırma amacıyla örnek vermek gerekirse, 1991 yılında Avrupa Birliği'nin tamamının GSYİH'si %25'e tekabül etmektedir.

Marcus Lu, "Ranked: The Top 6 Economies by Share of Global GDP (1980–2024)," Visual Capitalist, 14 Mayıs 2024. (Erişim 4 Eylül 2024). https://www.visualcapitalist.com/ranked-the-top-6-economies-by-share-of-global-gdp-1980-2024/.

[148] hawkish

[149] Merriam-Webster, "Hawkish." (Erişim 4 Eylül 2024). https://www.merriam-webster.com/dictionary/hawkish#:~:text=%3A%20having%20a%20militant%20attitude%20(as,war%20councils%20of%20the%20Administration.

3.1. JAPONYA'NIN REALİST POLİTİKAYA DÖNÜŞ NEDENLERİ

Japon dış politikası birçok farklı sebepten etkilenerek düzenli olarak pasifist çizgiden uzaklaşmaktadır. Yukarıda bahsedilenler ise Japon dış politikasının temelinin değişme nedenleri adına çeşitli fikirler ortaya atmaktadır. Bu fikirler süreçte katalizör olarak etkili olsa da değişimin asli nedeni Japonya'nın bölgesel ve küresel güvenlik kaygılarıdır.

3.1.1. ABD-Japonya İlişkileri

Japonya'nın askeri gücü dış politika aracı olarak kullanamaması birçok akademisyen tarafından ABD'nin baskısının bir sonucu olarak yorumlanabilmektedir. Öte yandan bu bölüme kadar çalışmada derlenen bulguların analizleri; ABD'nin Soğuk Savaşın her döneminde, Japonya'nın silahlanmasını arzu ettiğini göstermektedir. Japonya'nın ABD güvenliğinden yararlanarak kendini ekonomik bir dev halinde getirmesi ise ittifakın eleştirilmesine sebep olmuştur. Japon akademisyenlerden Sadako Ogata; Japonya'yı ittifakta pasif kalmak ile suçlamış ve realist bir anlayış ile rolünü arttırması gerektiğini belirtmiştir[150]. Barry Buzan da Soğuk Savaş'ta Asya Pasifikteki Sovyet varlığının zayıf olmasının Japonya'yı rahatlattığını ve sırtını ABD'ye dayadığını belirtmiştir[151]. Japonya'nın ittifak içerisinde bu statü ile değerlendirilmesi, "bedavacı devlet"[152] olarak nitelendirilmesine yol açmıştır[153]. Soğuk Savaşın bitmesiyle ABD'nin Batı ittifakı adına üstlendiği şemsiyelik görevi sonlanmış, Japonya'nın "bedavacılık" sayesinde

[150] Sadako Ogata, "Some Japanese Views on United States–Japan Relations in the 1980s," Asian Survey 20/ 7 (1980): 702.

[151] Barry Buzan, "Japan's Defence Problematique," The Pacific Review 8/1 (1995): 29–30.

[152] free-riding state

[153] Woondo, Choi. "Persistence and Change in Japan–China Relationship." Journal of International and Area Studies 10/1 (2003): 89.

elde ettiği ekonomik güç ABD'yi rahatsız etmeye başlamıştır. Buzan daha da ileri giderek, Sovyet tehlikesinin ortadan kalkması sebebiyle, ABD'nin olası bir savaş durumunda Japonya'yı koruyacağının kesin bir garantisi olmadığını dillendirmiştir[154].

Japonya'nın neo-merkantilist politikalar ile ABD'ye karşı elde ettiği ekonomik fark her geçen yıl artarak devam etmiştir. ABD ve Japonya'nın karşılıklı ticaretinde, 1991 yılında Japonya lehine 39 milyar ABD doları olan ikili ticaret dengesi[155]; 2000 senesinde 70 milyar ABD dolarına ulaşmıştır[156]. ABD'nin Japonya'ya olan borcu ise, 2000 yılında yaklaşık 600 milyar dolar iken, 2010 yılına gelindiğinde yaklaşık 1.1 trilyon ABD doları seviyesine ulaşmıştır[157]. İstatistiki verilerden de çıkarım yapılabileceği üzere, Japonya ile ABD arasındaki ekonomik denge farkı düzenli olarak açılmıştır. Ayrıca ABD menşeli otomotiv üreticileri ile Japon otomotiv şirketlerinin piyasa rekabeti gibi durumlar; ABD'nin otomotiv firmalarını küçülmeye zorlayacak sonuçlar doğurmuştur. Bu sonuçların Detroit kentindeki alt tabakanın fakirleşmesine yol açacak kadar, çetrefilli yansımaları olmuştur[158]. ABD, üreticisini korumak adına 25 yaş altı Japon araçları ülkesinde yasaklamak gibi önlemlere başvurmuştur[159], fakat küresel piyasada üreticisinin

---

[154] Buzan, "Japan's Defence Problematique", 33.

[155] WITS, Trade Summary for Japan 1991. (Erişim 9 Eylül 2024). https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/JPN/Year/1991/Summarytext#void.

[156] WITS, Trade Summary for Japan 2000. (Erişim 9 Eylül 2024). https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/JPN/Year/2000/Summarytext.

[157] USAFacts, "Which Countries Own the Most US Debt?" 1 Ağustos 2024. (Erişim 9 Eylül 2024). https://usafacts.org/articles/which-countries-own-the-most-us-debt/.

[158] Robert E. Cole ve Donald R. Deskins Jr., "Racial Factors in Site Location and Employment Patterns of Japanese Auto Firms in America," California Management Review 31/1 (1988): 9–22, aktaran Chalmers Johnson, "Japan in Search of a Normal Role," Daedalus 121/4 (Şubat 1992): 11.

[159] USA Customs Clearance, "How to Import Cars From Japan to USA: A Step-by-Step Guide," 16 Ağustos 2021. (Erişim 12 Eylül 2024). https://usacustomsclearance.com/process/how-to-import-cars-from-japan-tousa/#:~:text=Similar%20to%20the%20EPA%2C%20cars,EPA's%2021%20production%20year%20exclusion.

rekabet gücünü koruyamamıştır. Japonya'nın küresel arenadaki ekonomik nüfuzu ve Japonya ile ABD arasındaki ekonomik dengenin Tokyo lehine süregelmesi, Washington'ın gözünde Japonya'yı zaman zaman tehdit unsuru haline getirmiştir.

Ekonomik kaygılar 1990'lar ile erken 2000'lerde devlet insanları ve entelektüeller açısından, ABD'nin karşısına biçilen yeni rakibin Japonya olarak öne sürülmesine neden olmuştur. Ödüllü Japon yazarlardan Yoichi Funabashi, Soğuk Savaşın sonlanması ile beş farklı alanda Japonya'nın ABD ile karşı karşıya geleceğini iddia etmiştir. Bunlardan birincisi statüdür; Funabashi 2000'lerin başında Japonya'nın, ekonomik sıralamada ABD'nin önüne geçeceğini iddia etmiştir. İkincisi; kapitalizme ideolojik bakış açısıdır. Üçüncüsü; küresel arenada Japonya'nın güç açlığının artması ile, ABD'den rol çalma arayışıdır. Dördüncüsü; bölgesel nüfuz alanlarının birbiri ile çakışmasıdır. Beşincisi ise; ABD'nin eski SSCB ülkelerine bakış açısı ile Japonya'nın uyuşmamasıdır[160]. Günümüze geldiğimizde Funabashi'nin öngörülerinin gerçekleşmediği görülmektedir. Fakat Funabashi'nin konu başlıkları altında, ABD'nin yeni küresel rakibinin Japonya olacağı görüşü, özellikle 2010 yılına kadar uluslararası arenada sıkça tartışılan bir konu olmuştur. Konunun uzmanlarından Chalmers Johnson dahi ABD-Japonya ilişkilerine dair olumsuz bir senaryo çizmiştir. Japonya'nın güçlenmesi nedeniyle ABD'nin bölgeden ve Japonya'dan çekileceğini ifade eden Johnson, ittifakın ise bozulma tehlikesi ile karşı karşıya geleceğini öne sürmüştür[161]. Halk tabanında da ABD ile yapılan ittifakın, Anpo Eylemlerinden itibaren hoşnutsuz karşılanması bir kenara dursun; 1995 Eylül'ünde üç ABD askerinin bir Japon kızına tecavüz etmesi ile ittifak karşıtı

[160]Yoichi Funabashi, "Japan and America: Global Partners," Foreign Policy 86 (Bahar 1992): 24–39, aktaran Chalmers Johnson, "Japan in Search of a Normal Role," Daedalus 121/ 4 (Şubat 1992): 5.

[161]Chalmers Johnson, "Japan in Search of a Normal Role," Daedalus 121/4 (Şubat 1992): 6.

görüş canlanmış ve ülke çapında eylemler gerçekleştirilmiştir[162]. Benzer bir dönemde, Japon yazar Kobayashi Yoshinori'nin anti-Amerikan manga eseri Japonya'da milyonlarca satış yapmıştır[163].

1990'larda ve erken 2000'lerde ABD ile Japonya arasındaki ilişki karşılıklı gerilimlere gebe olması, Japon dış politika anlayışının ABD ile olan ittifaka karşı güvensizleşmesine sebep olmuştur. Güvensizlik ortamının çıktılarından biri olarak da Japonya, ittifakın yanı sıra dış politikasında "çok yönlü diplomasi" anlayışını öne çıkarmıştır[164]. Fakat ABD ile Japonya arasındaki ittifak tüm sektelere rağmen varlığını korumuştur. Bush dönemi ABD Dışişleri Bakan Yardımcısı Richard Armitage Japon-ABD ilişkisinin öneminin altını çizerek, Japonya'nın ABD için ne kadar değerli olduğunu şu sözlerle ifade etmiştir: "*Yaklaşık 20 yıldır Japonya'nın tekrar büyük bir ülke olabilmesi için çabalıyorum ve bence o bunu başarıyor... Dünyanın öbür ucundaki Büyük Britanya ile sürdürdüğümüz ilişkinin aynısını Japonya ile de geliştirmeye çalışıyoruz.*[165]". Washington bu anlamda Tokyo'yu Uzak Doğu'daki lider statüsünü devam ettirmek amacı ile kritik bir konuma yerleştirmiştir; Japonya'da daha fazla otonomi elde etmek amacıyla dünyanın en güçlü ülkesi ile olan askeri işbirliğini sonlandırmak istememiştir[166]. Öte yandan 21.yüzyılda Japonya'nın bölgesel rakibi ve tarihsel düşmanı Çin Halk Cumhuriyeti'nin durdurulamaz yükselişi, ABD ve Japonya'nın "saflarını sıklaştırmasına" sebep olmuştur.

---

[162] Michael J. Green, "Balance of Power," içinde U.S.-Japan Relations in a Changing World, ed. Steven Vogel (Washington, D.C.: Brookings Institution Press, 2002), 27.

[163] Richard Tanter, "With Eyes Wide Shut: Japan, Heisei Militarization and the Bush Doctrine," in Confronting the Bush Doctrine: Critical Views from the Asia-Pacific, ed. Mel Gurtov and Peter Van Ness (London: Routledge Curzon, 2005), 168.

[164] Green, "Balance of Power", 26.

[165] Tanter, "With Eyes Wide Shut", 162.

[166] Green, "Balance of Power", s.29.

3.1.2. Bölgesel ve Küresel Rakip: Çin Halk Cumhuriyeti'nin Yükselişi

Tarih 1972 yılını gösterdiğinde, ABD Başkanı Richard Nixon eşliğinde Çin Halk Cumhuriyeti'nin başta ekonomik olmak üzere, birçok alanda dünyaya açıldığına değinilmiştir. Dünyayı değiştiren bu bir haftalık ziyaret, eş zamanlı olarak Japon dış politikasının yapısının, gelecek yıllarda köklü bir şekilde değişmesine neden olmuştur. 1972 yılından önce dahi şüphesiz bölgenin en güçlü üç ülkesinden biri olan Çin Halk Cumhuriyeti; yaklaşık elli yılın ardından Asya-Pasifik'in *de facto* en güçlü ülkesi olarak nitelendirilebilir. Günümüzde Japonya ile benzer bir şekilde, ekonomik gücünü siyasi ve askeri güce çevirmek adına enerji sarf eden Pekin; bölgesellikten de çıkarak küresel bir güç haline gelmiştir. Japonya ile halihazırda tarihsel, ekonomik ve bölgesel çatışmalara sahip olan ÇHC; ABD ile sürdürdüğü ittifak sebebiyle de Japonya'ya tehdit gözüyle yaklaşmaktadır. Öte yandan Japonya, Çin'in sahip olduğu ekonomik vasıfların Japonya'yı dünya sahnesinde güçlendireceğine de inanmaktadır. Karşılıklı görüş ve amaç değişimi 2008'de imzalanan dostluk anlaşmasının yürürlüğe konulmasının da önüne geçmiştir. Sonuç olarak karşılıklı oluşan işbirlik-rekabet ilişkisi "sıcak ekonomik, soğuk politik" ilişkilere yol açmıştır[167]. Japonya ile Çin'in politik olarak "soğuk" ilişkiler sürdürmesine yol açan, aynı zamanda Japon dış politika mimarlarını endişeye sürükleyen konu başlıkları Paul J. Smith'e göre beş başlığa ayrılabilir: Bölgesel anlaşmazlıklar ve kaynak paylaşımı, milliyetçilik ve karşılıklı antipati, Tayvan'ın siyasi durumu, Çin'in hızlı askeri yükselişi ve ABD-Japonya Güvenlik Anlaşması[168]. Smith'in başlıklarının kapsayıcılığı, ayrıca sorunların bu başlıklar altında süreklilik

[167] Chien-Peng Chung, "China–Japan Relations in the Post-Koizumi Era: A Brightening Half Decade?" Asia Pacific Review 19/1 (2012): 88–89.

[168] Paul J. Smith, "China–Japan Relations and the Future Geopolitics of East Asia," Asian Affairs: An American Review 35, no. 4 (2009): 230.

arz etmesi çalışmanın bu bölümü için yol göstericidir. Bu sebeple Tayvan'ın siyasi durumu diğer konu başlıklarında eritilerek, bölümün bu başlıklar üzerinden anlatılması tutarlı olacaktır.

Japonya ile Doğu Çin Denizi üzerinden kıyıdaşlığa sahip olan ÇHC, kıyıdaş oldukları bu denizi jeostratejik açıdan oldukça değerli atfetmektedir. Çin için denizin jeostratejik anlamda önemli olmasının iki ana sebebi bulunmaktadır. Birincisi Çin anakarasının doğusunu kucaklayan bu büyük su kütlesinin Çin'in askeri güvenliği için elzem bir konumda yer alması; ikincisi bölgede var olan doğal kaynakların Çin ekonomisine katkı sağlayacağına inanılmasıdır.

İlk sebepten yola çıkmak gerekirse Doğu Çin Denizi'nde, Çin Halk Cumhuriyeti'ne askeri manada önem arz eden iki önemli coğrafi bölge bulunmaktadır. Bunlardan tartışmalı olarak en önemlisi Tayvan adası ve çevresidir. Doğu Çin Denizi'nde hem stratejik hem de ideolojik açıdan ÇHC'nin yumuşak karnı olan Tayvan, 1954'de, 1958'de, 1995'de son olarak da 2022'de dört benzer içerikte fakat topyekün savaşa ulaşabilecek kadar farklı ölçeklerde krizlere ev sahibi olmuştur[169]. Tayvan; Güney Kore ve Japonya ile beraber, batı merkezli dünya anlayışı doğrultusunda ABD'nin yanında yer almaktadır. Tayvan sebebiyle bölgede gerçekleşebilecek silahlı agresyonlar, ABD ile beraber Japonya'yı olası bir savaş senaryosunun içine hapsedeceği öngörülmektedir. Öte yandan Tayvan, tarihi ve kültürel açıdan Çin'e yakın olduğu ölçüde Japonya'ya da yakındır. Paul Smith'e göre Çin-Japon Savaşı'nın(1894-95) sonundan, II. Dünya Savaşı'nın sonuna kadar Tokyo'ya bağlı olan Tayvan'da, Japon kültürü ve zihniyeti Çin'e göre daha

[169] Office of the Historian, "The Taiwan Strait Crises: 1954–55 and 1958." (Erişim 19 Eylül 2024).https://history.state.gov/milestones/1953-1960/taiwan-strait-crises#:~:text=Tensions%20between%20the%20People%27s%20Republic,islands%20controlled%20by%20the%20ROC.

baskındır[170].Tayvan'ın Çin'in geleceğinde alacağı rolü değerlendiren akademisyenlerden Baohui Zhang ise, Tayvan'ın ABD ile Çin arasındaki olası savaşın başlangıç konumu olacağına dikkat çekmiştir[171]. ABD'nin bir ittifakı olarak Japonya'da bu savaşın içerisinde yer almak zorunda kalacaktır. Tüm bu bilgilerin ışığında Tokyo, hem Japonya ile Çin'in karşı karşıya gelmemesi adına, hem de savaşa sürüklenmemek adına, bölgede *status quo*'nun devamlılığını arzu etmektedir[172].

İlişkilerin soğuklaşmasına hatta sertleşmesine sebep olan diğer bölge ise Tayvan adasına da yakın olan Senkaku/ Diaoyu adalarıdır. Çinliler tarafından Diaoyu, Japonlar tarafından da Senkaku olarak adlandırılan adalar günümüzde uluslararası hukuka göre Japon toprağı sayılmaktadır. Pekin yönetimi ise Japonya'nın adaların haklı sahibi olmadığını, işgalci bir güç olarak nitelendirilmesi gerektiğini savunmaktadır[173]. 5 adet volkanik kaya parçası ve 3 adet de verimsiz kaya parçası olmak üzere toplamda 8 adadan oluşan Senkaku/Diaoyu, toplamda 6.3 kilometrekare genişliğindedir. Adalardan Japonya'ya en yakın olan Ishigaki adası, Japonya'dan 170 km uzaklıkta, Çin'e en yakın olan ada ise 330 km uzaklıktadır[174]. Bu adalar istatiksel verilere bakıldığında küçük ve değersiz gibi gözükse bile, Güney Çin Denizi'nde Çin'in yapay adalar oluşturduğu gibi Doğu Çin Denizi'ni kontrol altına alma amacı doğrultusunda önem kazanmaktadır. Ayrıca Senkaku/Diaoyu

---

[170] Smith, "China–Japan Relations", 237.

[171] Baohui Zhang, "The Taiwan Strait and the Future of China's No First-Use Nuclear Policy," Comparative Strategy 27/ 2 (2008): 178, aktaran Paul J. Smith, "China–Japan Relations and the Future Geopolitics of East Asia," Asian Affairs: An American Review 35/ 4 (2009): 239.

[172] Chung, "China–Japan Relations", 94.

[173] Shaw Han-yi, The Diaoyutai/Senkaku Islands Dispute: Its History and an Analysis of the Ownership Claims of the P.R.C., R.O.C., and Japan (Baltimore: University of Maryland School of Law, 1999), 37–38.

[174] Gisela Grieger, "Sino-Japanese Controversy over the Senkaku/Diaoyu/Diaoyutai Islands: An Imminent Flashpoint in the Indo-Pacific?" EPRS | European Parliamentary Research Service, Temmuz 2021, 2.

adalarından Çin anakarasına en yakın ada olan Uotsuri adası, aynı zamanda Tayvan yönetimi üzerinde baskı kurmak, veya adayı ele geçirmek için önemli bir konumda bulunmaktadır.

Adaların Çin için bu kadar önemli olmasının asıl sebebi ekonomik özelliklerinde yer almaktadır. Günümüzde denizlerin devletler için kritik seviyede önemli olmasının günümüzde temel bir dayanağı vardır: Denizlerin sahip olduğu doğal kaynaklar. Çin için de Doğu Çin Denizi'nin bu raddede önemli olmasını etkileyen ekonomik faktör, bölgede var olan hidrokarbon rezervleri ve hidrokarbon potansiyelidir. Çin, üretime dayalı ekonomik modelini sorunsuz bir şekilde devam ettirmek için, devasa seviyelerde hidrokarbon ağırlıklı enerji kaynaklarına ihtiyaç duymaktadır. Kendi sınırları içerisinde yer alan enerji kaynaklarının yetersiz kalması sonucu, bu ihtiyacı karşılamak amacıyla öncelikle Rusya ve Körfez ülkelerinden petrol ve doğalgaz ithal eden Çin'in, enerji bakımından dışa bağımlı olduğunu söylemek doğru bir saptama olur. 2014'de yapılan araştırmaya göre kanıtlanmış 200 milyon varillik petrol rezervine sahip olan Doğu Çin Denizi, Pekin hükümetinin hesaplamalarına göre henüz keşfedilmemiş 70 ila 160 milyar varillik petrol rezervi potansiyeline sahiptir[175]. Pekin'in savı baz alınarak, maksimum tahmin olan 160 milyar varillik rezervler çıkarılırsa, Dünya petrol rezervinin yaklaşık %10'una denk petrol varili Doğu Çin Denizi'nden çıkarılacaktır[176]. Ortaya çıkarılan bulgulara göre rezervlerin çoğu, Çin münhasır ekonomik bölgesi ile Japonya münhasır ekonomik

[175] U.S. Energy Information Administration, "East China Sea," 17 Eylül 2014, 2. (Erişim 19 Eylül 2024). https://www.eia.gov/international/content/analysis/regions_of_interest/East_China_Sea/east_china_sea.pdf.

[176] Worldometers, "World Oil Statistics." (Erişim 19 Eylül 2024). https://www.worldometers.info/oil/.
Erişilen tarihte belirtilen varil rezervi üzerinden hesaplanmıştır.

bölgesinin kesiştiği 40 bin kilometrekarelik alanda ve çevresinde yer almaktadır[177]. Çin devletine bağlı Sinopec, Çin Ulusal Açık Deniz Petrol Şirketi (CNOOC) gibi şirketlerin çoğunluk hissesine sahip olduğu[178]; Chunxiao, Pinghu, Tianwaitan ve Longjing petrol rafinerileri bu bölgedeki petrol kaynaklarını keşfedip rafinelerini inşa etmiştir[179]. Fakat üstünde anlaşılamayan 40 bin kilometrekarelik alanı hukuki olarak kullanamayan Çin, bu bölgede özgürce hidrokarbon rafinerilerini inşa etmek istiyorsa, ya Tokyo hükümeti ile karşılıklı anlaşmalı ya da Senkaku/Diaoyu adalarına sahip olmalıdır. Çünkü 1982'de Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Kongresinin aldığı kararda, madde 121 uyarınca; üstünde insan yaşamını ve ekonomik hayatı desteklemeyen adalar, münhasır ekonomik bölge oluşturamaz, fakat Çin'in kontrolünde Senkaku/Diaoyu adaları dilendiği takdirde bu statüden çıkarılabilmektedir[180]. Adalar ve çevresine karşı Pekin yönetiminin sahip olduğu iştah, Tokyo'yu bölgede ihtiyatlı davranmaya ve caydırıcı güç elde etmeye zorlayan en büyük etkenlerdendir.

Tarihsel bakış açısı her zaman jeostratejik planlamada kritik bir pay edinmiştir. Özellikle yakın tarihte elde edilen dostluklar ve düşmanlıklar, toplumların ve devletlerin bilincinde karar mekanizmasını doğrudan veya dolaylı yoldan etkilemektedir. Çin ile Japonya arasında da bu durumun geçerli olduğu kolaylıkla söylenebilir. 19.yüzyılın sonlarında Japonya, Çin kontrolündeki Kore Yarımadasını

---

[177] GlobalSecurity, "Senkaku/Diaoyutai Islands." (Erişim 19 Eylül 2024). https://web.archive.org/web/20041117010235/http://www.globalsecurity.org/military/world/war/senkaku.htm.

[178] Wilson Center, "Seabed Petroleum in the East China Sea: Geological Prospects and the Search for Cooperation," 2. (Erişim 19 Eylül 2024). https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/media/documents/publication/Zhao_Li_Guo.pdf.

[179] Brookings, "Territorial Disputes and Seabed Petroleum Exploitation: Some Options for the East China Sea," Eylül 2010. (Erişim 19 Eylül 2024). https://www.brookings.edu/research/territorial-disputes-and-seabed-petroleum-exploitation-some-options-for-the-east-china-sea/.

[180] United Nations, United Nations Convention on the Law of the Sea, 10 Aralık 1982, 63.

kontrol altına almak istemiştir. Kontrol mücadelesi Liandong adasının Japonlar tarafından işgal edilmesi ile Japonya lehine sonuçlanmış, Şimanoseki Antlaşması ile yarımada Japon kontrolüne girmiştir[181]. 1920 yılında ise Japonya, Çin'i sömürge devlet haline getirmek adına "21 talep"te bulunmuştur. Çinliler için bu gelişme Japonları bir numaralı düşman ve kıtadaki en emperyalist ülke konumuna getirmiştir. Emperyal Japonya, Çin'i tamamen kontrol altına alma amacına yenik düşerek, Çin anakarasının işgaline girişmiştir. Çin topraklarının büyüklüğü sebebiyle içinden çıkamayacağı bir işgale girişen Japonlar; anakarada Nanking Katliamı başta olmak üzere birçok savaş suçu işlemiştir[182]. Japonya'nın II.Dünya Savaşı öncesinde Çin halkına ve devletine karşı takındığı tavır ve işlediği savaş suçları, Japonya'nın Çin ile süreklilik gösteren iyi ilişkiler kuramamasının önündeki en büyük engellerdendir. Bu engel yüzünden, ikili ilişkiler her zaman karşılıklı güvensizlik üzerinden ilerlemek zorunda kalmıştır.

Karşılıklı nefret veyahutta antipati durumu halk tabakasında varlığını korumuş; özellikle Çin halkı Japon nefretini şiddete ulaşacak seviyede birden fazla kez göstermiştir. 2004 yılında Japonya'nın Çin futbol takımını yenmesi üzerine, Çin genelinde gerçekleşen şiddet içerikli Japon karşıtı eylemler, Çin halkında barınan kinin sadece ufak bir yansımasıdır[183]. Karşılıklı antipatiyi rakamlar üzerinden doğrulamak da mümkündür. Çin Sosyal Bilimler Akademisi'nin 2006 yılında yaptığı bir ankete göre, Çinlilerin %53'ü Japonlardan az veya çok nefret ederken; Japon devletinin 2008 yılında yaptığı bir ankete göre de Japonların %66'ı Çinlilerden az

[181] Bahadır Pehlivantürk, "Japonya-Çin İlişkilerinde 'Tarihin Sonu'," Düşünce Dünyasında Türkiz 1/6 (2022): 308.

[182] Pehlivantürk, "Japonya-Çin İlişkilerinde", 309-310.

[183] Smith, "China-Japan Relations", 236.

veya çok nefret etmektedir[184]. Japon ve Çin halkları arasındaki tarihsel sorunların geride bırakılamaması politik ilişkilerin soğuk seyretmesinde en büyük sebep olarak görülebilir. Soğuk ilişkiler ile küresel güvensizlik ortamı ise, olası bir çıkar çatışması durumunda, Çin'in her geçen yıl kapasitesi artan askeri gücüne başvurma ihtimalini arttırmaktadır.

Öncelikle altının çizilmesi gerekir ki, Çin'in askeri kapasitesinin nitel ve nicel sınırları Çin devletinin politika tercihleri sebebiyle dış dünyadan olabildiğince kısıtlanmaktadır. Özellikle batı eksenli birçok devlete kıyasla Çin; askeri ekipman, araç ve silah bilgisinde şeffaf davranmamaktadır. Öte yandan belirli dönemlerde propaganda aracı olarak, bilgiler iç veya dış kamuoyu ile paylaşılmaktadır. Ayrıca dış dünyaya açılımını tamamlayan Çin, devlet kurumları aracılığıyla, belirsiz aralıklarla "beyaz kağıt" olarak nitelendirilebilecek belgeler paylaşmaktadır. Güvenilirliği tartışmaya açık, ABD devletinin milli savunma adı altında elde ettiği bilgiler de kullanılarak, Çin'in askeri gücü ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Çin, Soğuk Savaş süresince, askeri alanda niceliğine rağmen nitel anlamda Batı ülkelerinin gerisinde seyretmiştir. 1990-1991 arasında gerçekleşen Körfez Savaşı'nda kullanılan yüksek teknolojili silahların yarattığı üstünlük, Pekin yönetimine askeri modernizasyonun şart olduğu fikrini aşılamıştır[185]. Modernizasyon amacıyla Rus askeri araç ve ekipmanlarını örnek alan Çin; 1990 ile 1998 arasında yer alan sekiz senelik süreçte, Rusya'dan 10 milyar ABD dolarının üzerinde askeri araç ve ekipman alımı gerçekleştirmiştir[186]. Rus askeri teknolojisinin Çin'e başarıyla entegre edildiği Çin devletinin belgelerinde doğrulanmıştır. 2010 yılında Çin devleti

[184] Chung, "China-Japan Relations", 91.

[185] Shaoguang Wang, "The Military Expenditure of China 1989–1998," in SIPRI Yearbook 1999: Armaments, Disarmament and International Security (Stockholm: Stockholm International Peace Research Institute, 1999), 339.

[186] Wang, "The Military Expenditure of China", 342.

tarafından hazırlanan beyaz sayfa niteliğindeki belge ise, Çin Halk Kurtuluş Ordusu'nun 20 senede ciddi bir kazanım ortaya koyduğunu ifade etmektedir. Deniz, hava ve topçu birliklerinin modernleştiğini söyleyen Çin devleti; donanmanın uzun süreli açık deniz görevleri ihya edecek kapasiteye eriştiğini, ayrıca üçüncü jenerasyon savaş uçaklarının envantere eklendiğini ileri sürmüştür[187]. Pekin'in 2013 yılında yayınladığı bir başka belge; Çin'in askeri modernizasyonun ivme alarak başarılı bir şekilde devam ettiğini göstermektedir. Belge Çin'in ilk uçak gemisi *Lianoning* 2012 yılında denize indirildiğine dikkat çekerken[188], HKO'nun operasyon kapasitesinin modernizasyon süreci sayesinde defansiften mobil bir varyasyona evrildiğini söylemiştir[189]. ABD kaynakları da Çin modernizasyonun başarısını deniz ve radar sistemleri üzerinden tasdiklemiştir. 1996 yılında ABD donanmasının Çin kıyılarında rahatça gezebileceğini iddia eden, ABD hava kuvvetleri destekli çalışma; günümüzde Çin radarlarının, ABD gemilerini karasularına dahi girmeden tespit edeceğini öne sürmektedir[190].

Özellikle Xi Jinping'in 2012 yılında güce gelmesi ile Çin'in silahlanma çabası katlanarak artmıştır. 2012 yılında ilk uçak gemisini envantere ekleyen Çin, 2024 yılında üçüncü ve en büyük uçak gemisi *Fujian*'ı okyanusa indirmiştir[191]. Çin, Doğu Çin Denizi ve Güney Çin Denizi'ndeki çıkarlarını korumak adına, radar sistemlerini de gelişmiş Batı ülkelerine denk hale getirmiştir. Tahminlere göre Çin'in

---

[187] Ministry of National Defense of the PRC, China's National Defense in 2010, 2021. (Erişim 19 Eylül 2024). http://eng.mod.gov.cn/xb/Publications/WhitePapers/4887922.html.

[188] Information Office of the State Council, The Diversified Employment of China's Armed Forces, s. 10. (Erişim 19 Eylül 2024). http://www.andrewerickson.com/wp-content/uploads/2019/07/China-Defense-White-Paper_2013_English-Chinese_Annotated.pdf.

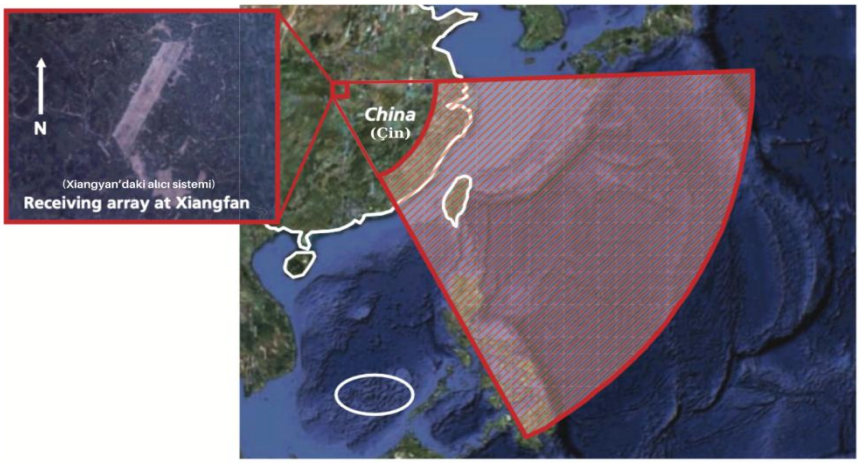
[189] Information Office of the State Council, "The Diversified Employment of China's", 8.

[190] Eric Heginbotham vd., The U.S.–China Military Scorecard: Forces, Geography, and the Evolving Balance of Power, 1996–2017 (Santa Monica: RAND Corporation, 2015), 153.

[191] Thomas, Richard. "Analysis: What We Know About the Fujian, China's New Aircraft Carrier." Naval Technology, 9 Mayıs 2024. (Erişim 19 Eylül 2024). https://www.naval-technology.com/news/analysis-what-we-know-about-the-fujian-chinas-new-aircraft-carrier/?cf-view.

yeni radar sistemi; asgari 925 km, azami 3330 km uzunluğunda yaklaşık 5,3 milyon kilometrekare alanı 24 saniyede tarayacak kapasiteye sahiptir[192].

Harita 1: Xiangyang'da Yer Alan Radar Sisteminin Potansiyel Kapsama Alanı

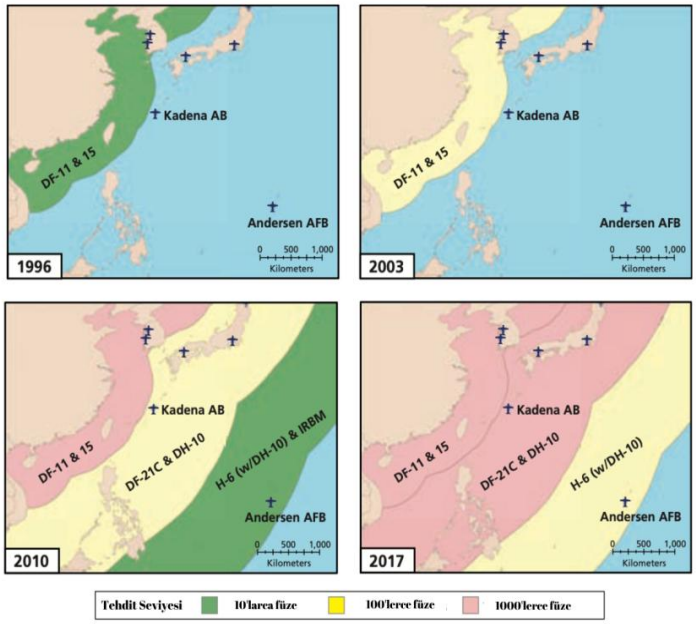

Kaynak: Heginbotham, "The U.S.–China Military Scorecard", 158.

Harita 1'de görüldüğü üzere Çin'in radar sistemi Çin deniz suları ile kısıtlı kalmayarak, Japon ana adasının güneyinden Filipinler'e kadar yer alan su öbeğini ve irili ufaklı adaları tarayabilmektedir. Çin, oluşturduğu görüş ağını vuruş gücü ile desteklemek için de ciddi bir çaba harcamaktadır. HKO dünyadaki en aktif balistik füze programına sahiptir. Son on yılda füze sayısı, kalitesinde ve menzilinde radikal gelişmeler kat eden HKO Roket Gücü birimi, çeşitli nükleer ve konvansiyonel füzelere sahiptir[193]. HKO Roket Gücü'nün 2017 yılında derlenen bulgulara göre;

[192] Heginbotham, "The U.S.–China Military Scorecard", 157.
[193] Heginbotham, "The U.S.–China Military Scorecard", 45.

Harita 2: Batı Pasifik'te HKO'nun Füze Tehdidi, 1996-2017

Kaynak: Heginbotham, "The U.S.–China Military Scorecard", 52

1200 adet kısa mesafe füzesi, 274 adet orta mesafe füzesi, 1250 adet de seyir füzesi bulunmaktadır. Belirli bir rakam verilemese de Çin'in kıtalararası füzelerinin olduğu da düşünülmektedir[194]. Harita 2'de ise füzelerin tahmini menzilleri ve sayıları ile birlikte yıllar içerisinde HKO'nun bu alandaki radikal ilerlemesi görülmektedir. Harita 2'de de net bir şekilde görülebileceği üzere, Çin füzelerinin 2003 yılında Japonya'yı vurma kapasitesi mevcut değilken, 2017'de binlercesinin Japonya'yı vurma kapasitesi bulunmaktadır.

Günümüzde Çin'in ivmelenen askeri gücü, askeri harcamaları üzerinden de tasdik edilmiştir. Çin, yaklaşık 300 milyar ABD doları ile dünya sıralamasında askeri

[194] Heginbotham, "The U.S.–China Military Scorecard",51-53.

harcaması en yüksek ikinci ülke olarak yer almaktadır[195]. 2020 yılında askeri harcamanın yaklaşık olarak 250 milyar dolar olduğu göze alırsa[196], 3 sene içerisinde gerçekleşen 50 milyar dolarlık artış Japonya adına endişe vericidir. Öte yandan 2020 ile 2023 arası, ülkelerin sağlık ve sosyal yardım harcamalarının tavan yaptığı COVID-19 dönemine denk gelmektedir. Bu kritik bilgininin ışığında, Çin'in askeri harcamalarının güncel küresel şartlar altında tam potansiyeline ulaşmadığını söylemek mümkündür. Japonya'yı "batırılamaz uçak gemisi" olarak kullanan ABD'yi asli düşman olarak tanımlayan Pekin, ihtiyaç dahilinde silahlarını Tokyo'ya yöneltmekten de çekinmeyecektir.

1952 yılından bu günümüze bozulmadan devam etmeyi başaran ABD-Japonya ittifakı, Çin'in Asya-Pasifik'te kendisi adına tehdit unsuru olarak nitelendirdiği başlıca unsurdur. Her ne kadar Soğuk Savaş sırasında Nixon yönetimi ittifakın Japonya'yı dizginlemek için kullanıldığını itiraf etse de; güncel dinamiklerde ittifak, ABD'nin Çin üzerinde baskı kurması için kritik bir araç halini almıştır. Özellikle Tayvan sorunu üzerine eğilen Washington, ittifak sebebiyle Japonya'yı da en az kendisi kadar Çin'e muhalefet haline getirmektedir. Japon iç siyasetinde de, ABD ittifakı ile Çin ilişkileri arasında süreklilik arz eden bir denge kurulamaması; Çin-Japon ilişkilerinde mutlaka güvensizlik ortamını körüklemektedir. 2024 yılının Nisan ayında gerçekleşen Kishida-Biden görüşmesinde, uluslararası Amerikan medyası Japonya'nın Çin'e karşı koymak adına sahip olduğu önemden bahsetmiştir[197]. Çin'in yükselişi karşısında ABD'nin "Japon

[195] Statista, "Countries with the Highest Military Spending Worldwide in 2023." (Erişim 19 Eylül 2024). https://www.statista.com/statistics/262742/countries-with-the-highest-military-spending/.

[196] Trading Economics, "China Military Expenditure." (Erişim 19 Eylül 2024). https://tradingeconomics.com/china/military-expenditure.

[197] Jennifer Jett ve Megan Lebowitz, "The U.S. and Japan Announce Historic Upgrade in Security Ties to Counter China," NBC News, 10 Nisan 2024. (Erişim 19 Eylül 2024).

Gücüne" başvurması, Pekin'in Japonya'yı ABD'nin bölgedeki kolu olarak yorumlamasına sebep olmaktadır.

3.1.3. Bölgenin Diğer Tehdit Oluşturan Aktörleri

Uzak Doğu coğrafyasında Çin haricinde, Japonya'nın tehdit algısını şekillendiren iki ülke bulunmaktadır. Bunlardan ilki son 20 yılda Japonya için ciddi bir risk unsuru haline gelmiş olan Kuzey Kore Halk Cumhuriyeti'dir, diğeri ise SSCB'nin halefi Rusya'dır.

1953 yılında Kore Savaşı'nın bitmesiyle, yarımadanın Komünist devleti olan Kuzey Kore; 21.yüzyılda Uzak Doğu'da Japonya için nükleer tehdit haline dönüşmüştür. Son 20 yıl içerisinde 6 farklı nükleer patlayıcı testi yapan Kuzey Kore'nin, Amerika ve Avrupa kıtasını vuracak menzile sahip balistik füzeleri olduğu da tahmin edilmektedir; fakat bu füzelerin nükleer kapasitesinin olmadığı varsayılmaktadır. Öte yandan, Japonya'yı menziline alan bazı kısa menzilli füzelerin nükleer kapasiteye sahip olduğu öne sürülmektedir[198]. Nükleer silahların dünyada ilk ve tek kullanım alanı olmuş Japonya, doğal olarak Kuzey Kore'nin nükleer güç olma arzusundan büyük endişe duymaktadır. Asya Pasifik'in ve dünyanın öngörülemez münzevi krallığı olarak nitelendirilebilecek Kuzey Kore, geçmişten günümüze Japonya ile genel hatlarıyla sorunlu ilişkiler yürütmüştür. 1970 ve 1980'lerde sayıları kesin olmamakla beraber 17 ila 100 Japon vatandaşının Kuzey Koreliler tarafından kaçırıldığı bilinmektedir. 2002 yılına kadar iddiaları reddeden Pyongyang, daha

---

https://www.nbcnews.com/news/world/us-japan-announce-historic-upgrade-security-ties-china-threat-looms-rcna147133.

[198] Hans M. Kristensen ve Robert S. Norris, "North Korea Nuclear Capabilities, 2018," Bulletin of the Atomic Scientists 74/ 1 (2018): 41.

sonra 13 kişinin kaçırıldığını ve 5'inin hayatını kaybettiğini kabul etmiştir[199]. Kaçırılma olayları sebebiyle kamuoyunda negatif üne sahip olan Kuzey Kore; Taepodong-I ile başlayan füze testlerinin etkisiyle, Japon devletini de korkuya sürmüştür[200].

Japonya'nın pasifist politika anlayışından uzaklaşmasına en somut kaynaklardan biri, Kuzey Kore'nin nükleer ve konvansiyonel balistik füze testleri olduğu öne sürülebilir. ABD Askeriye ve Uzay İstihbarat Servis Başkanı Mark Clark; 2017'de katıldığı bir programda Kim Jong Un'un füzelerinin, Güney Kore ve Japonya'yı kesinlikle vurabilecek kapasiteye sahip olduğunu belirtmiştir[201]. Açıklamanın yapıldığı 2017 yılından günümüze kadar sadece Japonya ve çevresine düşen 4 adet test yapılmıştır. 2017'nin Kasım[202] ve Eylül[203] aylarında, 2022'nin Ekim[204] ayında, 2024'nün ise Eylül[205] ayında gerçekleşen füze atışları; Japon devletinin kritik dış politika sorunlarında başat bir konumdadır. Bu sebeple Japon siyasetindeki şahin politikacılar tarafından, Kuzey Kore sorunu dış politikadaki pasifist kültürü yok etmek adına sıklıkla başvurulan bir başlık olmuştur. II.Dünya Savaşı sonrası ortaya çıkan "Hitler'i Pasifizmle Yenemezsin" düşüncesi Japon siyaseti için Kim Jong Un ile tekavül etmiştir.

---

[199] Rachel Blomquist ve Daniel Wertz, "An Overview of North Korea–Japan Relations" (The National Committee on North Korea, Haziran 2015), 4.

[200] Blomquirst ve Wertz, "An Overview of North Korea–Japan", 1.

[201] Kristensen ve Norris, ", "North Korea Nuclear Capabilities", 48.

[202] BBC, "North Korea Launches 'Highest Ever' Ballistic Missile," 29 Kasım 2017. (Erişim 19 Eylül 2024). https://www.bbc.com/news/world-asia-42160227.

[203] BBC, "North Korea Fires Second Ballistic Missile over Japan," 15 Eylül 2017. (Erişim 19 Eylül 2024). https://www.bbc.com/news/world-asia-41275614.

[204] AlJazeera, "North Korea Fires Ballistic Missiles in Latest Tests amid Tension," 1 Ekim 2024. (Erişim 19 Eylül 2024). https://www.aljazeera.com/news/2022/10/1/north-korea-fires-suspected-ballistic-missiles-in-latest-tests.

[205] Anadolu Ajansı, "North Korea Fires Ballistic Missiles into Sea of Japan: Japanese Government," 12 Eylül 2024. (Erişim 19 Eylül 2024). https://www.aa.com.tr/en/asia-pacific/north-korea-fires-ballistic-missiles-into-sea-of-japan-japanese-government/3328034.

Uzak Doğu'da Japonya'nın güvenlik sorunları yaşadığı diğer aktör ise Rusya'dır. Önceki bölümde bahsedildiği gibi karşılıklı savaşını resmi olarak sonlandırmayan iki devlet, Kuril Adaları sebebiyle anlaşmazlıklarını devam ettirmektedir. Moskova'nın SSCB zamanında dahi baskın bir Asya-Pasifik politikası olmadığını göze alırsak, Rusya'nın bölgede siyasi ve askeri konularda Japonya'ya ciddi bir tehdit olma arayışında olmadığı öne sürülebilir. Rusya'nın bölgedeki reaktif tavrı ışığında, iki ülkenin karşılıklı tek gerilim kaynağı ise 1945'den beri akıbeti kesinleşmeyen Kuril Adaları olmuştur.

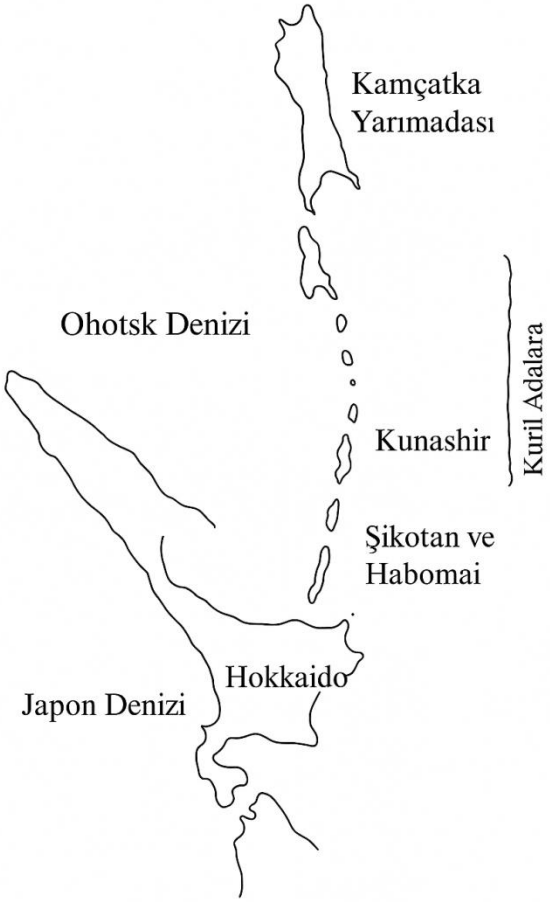
Adalar, Rusya'nın Pasifik'e buzlu denizleri geçmek zorunda kalmadan açılan kapısı olduğu için, Ruslar açısından okyanusa erişimde büyük kolaylık sağlamaktadır. Bölgenin askeri birlikler ve hava savunma teçhizatlarının kurulumu için elverişli olması, Rusya için bölgeyi stratejik açıdan da vazgeçilmez kılmaktadır[206]. Öte yandan adada yer alan doğal madenler, doğal kaynak çıkarıp satmak üzerine kurulu olan Rus ekonomisine katkı sağlayacağı da öne sürülmektedir. Dünyadaki en değerli madenlerden biri olan Renyum, adalardan biri olan Iturup'da bolca bulunmaktadır, etkili kullanımı da mutlaka Rusya ekonomisine katkıda bulunacaktır. Bu nadir metalin fiyatı 2008'deki pazar fiyatlarına göre kilo başına 10.000 ABD dolarıdır. Havacılık, uzay ve nükleer endüstrisinde kullanılan metal, Rus kaynaklarına göre adada her sene 20 ton çıkarılabilme potansiyeline sahiptir. Rus kaynakları baz alınırsa senede 20 ton Renyum çıkarılması, Rusya'yı bu alanda dünya çapında birinci sıraya koyacaktır[207]. Bölge aynı zamanda Pasifik'in soğuk suları ile Okhotsk'u birleştirdiğinden, balıkçılık endüstrisi açısından da oldukça

[206] Eda Garip, "Kuril Adaları Sorunu ve Kuril Adalarının Silahlandırılması," Asya Araştırmaları Dergisi 2/ 2 (2018): 201.

[207] Andrzej Kublik, "Ostrov Sokrıvishch. (Kuriles–Treasure Islands)," İnosmi, Mayıs 2011. (Erişim 19 Eylül 2024). https://inosmi.ru/20110524/169791840.html.

değerlidir[208]. Özetle Kuril Adaları hem Japonya hem de Rusya için jeostratejik bir değere sahiptir ve iki taraf da bu sebeple adalardan diplomasi yoluyla feragat etmemektedir.

Harita 3: Kuzey Bölgesi

Kaynak: Kenichi Ito, "Japan and the Soviet Union – Entangled in the Deadlock of the Northern Territories," The Washington Quarterly 11/ 1 (1988): 35.

Bölgedeki sorunun diplomatik yollardan var olan çerçevede çözülemeyeceğini anlayan Rusya, bölgedeki askeri yatırımlarını artırarak bölgenin

[208] Muharrem Hilmi Özev ve Belgin Kulaklı, "Kuril Islands Issue: Regional and Global Geopolitical Implications," Asya Studies Academic Social Studies 16 (2021): 3.

stratejik önemini tam anlamıyla kullanmak istemiştir. Doğu Askeri Mıntıkası olarak adlandırılan Rusya'nın askeri birimi, bu bölgedeki faaliyetlerini arttırmış; Rusya Kara Kuvvetleri'nin 18.Makineli Topçu Birliği ve 46.Makineli Tüfek Topçu Alayını Kunashir ve Iturup adalarına konumlandırılmıştır[209]. Eş zamanlı olarak Rusya, hava savunma sistemlerini de Kuril adalarına konumlandırmıştır. Uzun menzilli karadan havaya ateşlenen füze sistemlerini ve kısa menzile sahip Tor-M2U karadan havaya ateşlenen füzeleri, Güney Kuril Adalarına yerleştirmiştir[210]. Kısa ve uzun menzilli füzelerin adalarda konumlandırılması Rusya'nın Japonya'ya karşı yakın tarihte adalarla alakalı bir toprak anlaşmazlığı olması halinde ödün vermeyeceğini bu şekilde göstermektedir. Rusya'nın adaları silahlandırması ise, Japonya için sorunu boyut atlatarak, önlem alınması gereken bir güvenlik sorunu düzeyine taşımıştır.

Bahsedilen tüm gelişmelerin ışığında Japon politika üreticileri, 1945'ten beri Japon dış politikasında kültleşen pasifist dış politika anlayışının köklü bir şekilde değişmesi gerektiğini öne sürmektedir. Soğuk Savaşın sonlanması ile beraber de değişim anlayışı kanıksanmış ve artımsalcı[211] bir biçimde Japon dış politikasının realistleştiği gözlemlenmiştir.

3.2. SOĞUK SAVAŞ SONRASINDA JAPON DIŞ POLİTİKASI

Soğuk Savaşın sonlanmasından kısa süre sonra dahi Japon dış politikasında değişim emareleri kendini göstermiştir. 1990-1991 yılları arasında gerçekleşen

[209] Catherine Harris ve Frederick Kagan, Russia's Military Posture: Ground Forces Order of Battle (Washington: Institute for the Study of War, 2018), 23.

[210] Guy Plopsky, "How Russia Is Bolstering Missile Defense in Its Far East," The Diplomat, 2 Ağustos 2016. (Erişim 19 Eylül 2024). https://thediplomat.com/2016/08/how-russia-is-bolstering-missile-defense-in-its-far-east/.

[211] Geniş bir zaman içerisinde birden fazla irili ufaklı politika değişikliklerinin büyük politika değişikliklerine yol açtığını savunan metottur.
Charles E. Lindblom, "Still Muddling, Not Yet Through," Public Administration Review 39/6 (1979): 517–519.

Körfez Savaşı'nda, Japonya'nın aldığı ekonomik destek rolü, Kore Savaşı'ndan bu yana gelenek haline geldiği üzere ittifak ABD tarafından ağır bir şekilde eleştirilmiştir. Geçmişin aksine bu eleştiri Tokyo'da daha büyük bir etki yaratmış, 1992 yılında Uluslararası Barış İşbirliği Kanunu[212] yürürlülüğe konulmuştur. Kanun, Japon Öz Savunma Kuvvetleri'nin katı kurallar altında BM Barış Gücü'ne dahil olarak, barışı koruma görevlerine iştirak etmesinin önünü açmıştır. Kanun yapıcılar, Japon güçlerini askeri içerği olmayan görevlerde rol almakla sınırlandırmıştır[213], bu sınırlandırma sayesinde de kanunun Japon Anayasası'na uygun olduğu savunmuşlardır. Kanunun Anayasa'ya uygunluğu tartışmaya açık olmakla birlikte, dış politikada gelecek yıllarda şahin politikacıların hareket alanını oldukça genişletmiştir.

Kanunun yürürlülüğe girmesiyle Japon güçleri, ilk iki resmi barışı koruma görevini Kamboçya ve Mozambik'te gerçekleştirmiştir. Barışı koruma görevi çerçevesinde Kamboçya'da konuşlanan iki Japon hayatını kaybetmiş, fakat kamuoyunda somut bir tepki oluşmadığı için Japon güçleri görevine devam etmiştir[214]. Üçüncü görev yeri olarak Japon askerleri 1996 yılında Golan Tepeleri'nde görevlendirilmiştir. 1996 yılından 2018 yılına kadar görev yerinde kalan Japonlar, bölgeyi güvenlik ortamının kötüleşmesi ve çatışma ihtimalinin artması sebebiyle terk etmiştir[215]. Japon güçleri yerleştirildikleri konumlarda pasif yapılarını korusalar da geçmişe nazaran çatışma sahalarında var olma ısrarını sürdürmesi, Japon Dış Politikasının Pasifizm'den dönemsel değil artımsal şekilde

---

[212] International Peace Cooperation Law
[213]Aurelia George Mulgan, "International Peacekeeping and Japan's Role: Catalyst or Cautionary Tale," Asian Survey 35/ 12 (1995): 1102–1103.
[214] Kevin J. Cooney, Japan's Foreign Policy Since 1945 (New York: East Gate Book, 2006), 47.
[215] The Hindu Business Line, "Japan Decides to End Peacekeeping Mission in Golan Heights," 12 Mart 2018. (Erişim 6 Şubat 2025). https://www.thehindubusinessline.com/news/world/ japan-decides-to-end-peacekeeping-mission-in-golan-heights/article23093000.ece.

uzaklaştığını göstermektedir. Uluslararası Barış İş Birliği Kanunu'nu destekleyen ve geliştiren birçok kanunun peşisıra kabul edilmesi ve USPR'lerin sıklıkla revize edilmesi bu durumu kanıtlamaktadır[216].

[216] USPR'lerin Japon Dış Politikasının proaktifleşmesinde aldığı rolü daha detaylı incelemek için bakınız: Vuslat Nur Şahin, Transformation of Japanese Security Policy: From Pacifism to Proactive Policies Between 1976–2018 (Yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, 2019).

Tablo 3: Japonya'nın Güvenlik ile İlgili Yasaları (1992-2004) [217]

Yıl	Yasa Adı
1992	Uluslararası Barış İşbirliği Yasası (Barışı Koruma Operasyonları Yasası)
1992	Japonya Afet Yardım Ekiplerinin Gönderilmesiyle İlgili Yasanın Bir Kısmının Değiştirilmesi Yasası
1999	Geri Bölge Destek Yasası
1999	Japonya ile ABD Arasındaki Edinim ve Karşılıklı Hizmetler (ACSA) Anlaşmasının Değiştirilmesine İlişkin Anlaşma
1999	Öz Savunma Yasasının Değiştirilmesine Dair Yasa
1999	Japonya'nın Çevresindeki Bölgelerde Barış ve Güvenliğin Sağlanmasına İlişkin Yasa
1999	İletişim Dinleme Yasası
2000	Gemi Denetim Operasyonları Yasası
2001	Terörle Mücadele Özel Önlemler Yasası
2001	Deniz Güvenliği Ajansı Yasasının Değiştirilmesine Dair Yasa
2003	Silahlı Saldırı Durumunda Ulusal Bağımsızlık ve Güvenliği Sağlamaya Yönelik Önlemler Yasası (Silahlı Saldırıya Yanıt Yasası)
2003	Öz Savunma Kuvvetleri Yasasının Değiştirilmesine Dair Yasa
2003	Güvenlik Konseyi Kuruluş Yasasının Değiştirilmesine Dair Yasa
2003	Irak Yeniden Yapılanma Özel Önlemler Yasası
2004	Dış Ticaret ve Döviz Yasasında Değişiklik
2004	Kuzey Kore gemilerinin Japonya limanlarına yanaşmasını reddeden yasa tasarısı
2004	Vatandaşları koruma yasa tasarısı
2004	Belirlenmiş toplu taşıma ve iletişim tesislerinin kullanımına ilişkin yasa tasarısı

[217] Yasaların ve yasa tasarılarının ingilizce isimleri için asli kaynağa başvurabilirsiniz.

2004	ABD askeri kuvvetlerinin daha sorunsuz faaliyet göstermesini kolaylaştıran yasa tasarısı
2004	Öz Savunma Kuvvetleri Yasasının gözden geçirilmesine ilişkin yasa tasarısı (ACSA'nın revizyonu)
2004	Yabancı gemilerde askeri teçhizatın engellenmesine izin veren yasa tasarısı
2004	Uluslararası insancıl hukuk ihlallerine yönelik cezalar hakkında yasa tasarısı
2004	Savaş esirlerinin muamelesine ilişkin yasa tasarısı

Kaynak: Richard Tanter, "With Eyes Wide Shut" 166.

Tablo 3'te yer alan 23 yasa ve yasa tasarısı Anayasa'yı hukuki olarak çiğnemeden, Japonya'nın pasifist engelleri aşmasına büyük ölçüde yardımcı olmuştur. Gelecek paragraflarda bahsedilecek olan ve Japon dış politikası'nın realistleşmesiyle özdeşleşen Başbakan Shinzo Abe döneminin hukuki altyapısı, onun güce gelmesinden yıllar önce oluşmaya başlamıştır.

Shinzo Abe'ye değinmişken, Japonya'nın güvenlik alanında proaktifleşme çabasının sadece liderlerle hatta daha da önemlisi sadece partilerle sınırlı kalmadığını belirtmek gereklidir. Bu savın en iyi kanıtlarından biri de Japonya'nın realistleşmesine katı muhalif olan güçlerin iktidara geldiğinde sergiledikleri davranışlardır. Ulusal Diyet'teki sosyalistler 1993-94'te koalisyon ortağı olduklarında Öz Savunma Kuvvetlerini dağıtma fikrinden tamamen vazgeçmiş, aksine onları Japonya'nın meşru askeri gücü olarak tanımışlardır. Sosyalist Tomiichi Murayama'nın başbakan olduğu 1994-96 döneminde Öz Savunma Kuvvetleri'ni güçlendiren politikalar askıya alınmış, fakat herhangi bir olumsuz politika da güdülmemiştir[218]. 1954 tarihindeki kuruluşundan itibaren Japon Öz Savunma

[218] Cooney, "Japan's Foreign Policy Since 1945", 41.

Kuvvetleri'nin lağvedilmesi yönünde çaba harcayan sosyalistlerin, hükümet olduklarında bu yönde adımlar atmaması sadece LDP'nin değil, tüm Ulusal Diyet temsilcilerinin güvenlik alanındaki proaktifleşmeye açık olduğunu göstermektedir.

1992 yılından itibaren başlayan proaktif güvenlik yasalarına geri dönersek, Japon hükümeti yasaların oluşturduğu hareket alanı sayesinde birçok BM operasyonuna katılmıştır. Japonya 1990 ile 2010 yılları arasında toplamda 8 Barış Gücü ve 5 İnsani Yardım operasyonuna katılmış, ayrıca birçok ülkede de seçim gözlemciliği yapmıştır[219]. BM çatısı altında askeri gücünü meşrulaştıran Japonya, 1998 yılında Pyongyang yönetimi tarafından yapılan Taepodong-1 balistik füze atışı ile de Soğuk Savaş sonrasında yeni güvenlikleştirme alanları kazanmıştır. Tablo 3'e bakıldığında 1999 senesinde güvenlik alanında yeni yasaların çıkması Kuzey Kore'nin füze testlerinin yarattığı etkiyi kanıtlar niteliktedir. Bu dönemde ABD ile özellikle hava savunma alanında iş birliği arttırılmış, bölgesel güvenlik kaygıları Soğuk Savaş'ın sonlanmasından sonra Japon dış politikasını ilk kez kritik seviyede etkilemiştir. Tablo 3'te adı geçen Japonya'nın Çevresindeki Bölgelerde Barış ve Güvenliğin Sağlanmasına İlişkin Yasa (1999), Japonya'yı bölgede askeri varlığa sahip bir aktör durumuna getirmese bile, ABD güçlerine çatışma dışında yardım etme olanağı tanımıştır. Vietnam Savaşı'nda savaşan ABD güçlerine doğrudan sivil ürünü satışı yapmakla yetinen Tokyo'nun, 21. Yüzyıla girerken bölgede ve kürede evrildiği konum yeni yüzyılda da artarak devam etmiştir.

[219] Konur Alp Koçak, Soğuk Savaş Sonrasında Japon Dış Politikasında Yaşanan Değişimi Anlamaya Yönelik Bir Analiz (Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, 2010), 105.

3.2.1. Değişimin Somutlaşması: Koizumi Dönemi'nden DP İktidarının Sonuna

Yeni yüzyılda Japonya'nın normal ülke arayışının en büyük habercisi Başbakan Junichiro Koizumi'nin göreve gelmesi olmuştur. Koizumi beş sene boyunca başbakanlık koltuğunda oturmasına rağmen Japon tarihinin en uzun süre görevde kalan altıncı başbakanı olmuştur. 2001 yılında seçildiğinde, Japon savaş suçlularında defnedildiği Yasukuni Tapınağını ziyaret etmiş, bu ziyaretiyle Çin ve Güney Kore yönetimlerini kızdırmıştır. 2001'in Temmuz ayında ABD Başkanı George Bush ile yaptığı görüşmede, Bush ile birçok liderden daha samimi bir bağ kurmuş ve ondan birçok övgüler almıştır. Koizumi, aynı görüşmede Bush'un füze savunma sisteminin gerekliliği vurgusunu desteklemiş ve Japonya'nın reformist bir anlayışa büründüğünü dile getirmiştir[220]. Resmi görüşmeden birkaç ay sonra ABD'de gerçekleşecek olan 11 Eylül olayları ise Japonya'nın sınırötesi askeri operasyonlara aktif katılımının tamamen önünü açmıştır. Bush ile halihazırda iyi ilişkiler yürüten Koizumi, Irak'ta ABD'ye çatışma dışında kalmak şartıyla her türlü askeri desteği vereceğini beyan etmiştir. 2004 yılına kadar bölgeye girmeden ABD'ye çeşitli destekler sağlayan Koizumi yönetimi, 2004 yılında hazırlıklarını tamamlayarak 'çizmelerini' sahaya koymuştur. MIT profesörlerinden Richard Samuels bu gelişmeye dikkat çekerek, Japonya'nın Irak'a asker göndermesiyle dış politikasının temelden değiştiği bir sürecin içinde olduğunu öne sürmüştür[221].

Koizumi yönetiminin Irak'a Japon Öz Savunma Kuvvetleri'ni konuşlandırmasının çığır açıcı olarak nitelendirilmesi doğru bir tespittir ve bunun birkaç farklı sebebi bulunmaktadır. En önemli sebeplerden biri Japonya'nın askeri

---

[220] Edwin Chen, "Bush Enjoys a Warm Meeting With Koizumi," Los Angeles Times, 1 Temmuz 2001. (Erişim 14 Şubat 2025). https://www.latimes.com/archives/la-xpm-2001-jul-01-mn-17285-story.html.
[221] Linda Sieg, "Japan Military Making History in Iraq Mission," Arab News, 1 Aralık 2004. (Erişim 14 Şubat 2025). https://www.arabnews.com/node/242896.

konuşlanmayı BM Barış Gücü kapsamında değil, ABD'nin işgal planı kapsamında gerçekleştirmiş olmasıdır. 1990'lı yıllarda gerçekleştirilen barışı koruma operasyonları, Tokyo hükümetleri tarafından uluslararası iş birliği altında meşru kılınmıştır. 2001'den sonra başlayan askeri desteğin ise böyle bir dayanağı bulunmamaktadır. Bu gelişme Koizumi hükümetinin 9.maddeyi herhangi bir bahane bulmadan delecek kadar Dış Politkada realist hareket etmeye önem verdiğini göstermektedir. Diğer bir önemli sebep ise Irak Harekâtı'nın Japonya'nın II. Dünya Savaşı'nın sonundan bu yana yer aldığı en riskli ve büyük görev olmasıdır. Geçmişte geniş çaplı her türlü şiddet içerikli operasyonda yer almaktan çekinen Japon Öz Savunma Kuvvetleri, savunmacı duruşundan çıkarak, çatışma dışında yer almak kaydıyla gerekli görülen her alanda rol almıştır. Son olarak da yasa altyapısının düzenli değişimine değinmekte de fayda bulunmaktadır. Tablo 3'te yer alan "Terörle Mücadele Özel Önlemler Yasası" ve "Irak Yeniden Yapılanma Özel Önlemler Yasası" gibi yasalar, Japon Öz Savunma Kuvvetleri'nin hareket alanınını kalıcı olarak genişletmek adına kilometre taşı olmuştur. Yasa altyapısının değişimine paralel olarak 2005 yılında yenilenmiş bir USPR yayınlanmıştır. Japon devleti yeni USPR'sinde uluslararası terörizm, kitle imha silahlarının yayılımı ve balistik füzelere karşı alınacak önlemlerle alakalı yeni stratejilerini ortaya koymuştur[222]. Yayınlanan USPR geçmişte yayınlananlarla benzerlik göstermiş ve stratejik derinlikten doğal afetlere kadar birçok farklı konudan bahsetmiştir[223]. Fakat geçmişe kıyasla, belgede Japon askeri gücünün uluslararası toplumda alacağı rolün arttığından bahsedilmiştir. Japonya'nın askeri aktiviteyi bu düzeyde öne çıkarması II. Dünya Savaşı sonrası

[222]The Government of Japan, Ministry of Defense, National Defense Program Guidelines (NDPG) and Medium Term Defense Program (MTDP). (Erişim 17 Şubat 2025). https://www.mod.go.jp/en/d_policy/basis/guideline/index.html.

[223] Prime Minister of Japan and His Cabinet, National Defense Program Guideline, FY 2005. (Erişim 17 Şubat 2025). https://japan.kantei.go.jp/policy/2004/1210taikou_e.html.

Japon siyasetinde bir ilk olmuştur[224]. Çeşitli açılardan değerlendirildiğinde Irak Harekâtı ve Koizumi dönemi Japon dış politikası'nın geçmişe meydan okuyan ve değişimin gerçekliğini kanıtlayan bir dönem olmuştur.

Soğuk Savaş öncesi Pasifist dış politika anlayışını Koizumi devam ettirmiş olsaydı, geçmiş örneklere bakarak Japonya'nın Irak Harekatı'nda alacağın rolün reaktif bir ekonomik destek rolü olacağını öne sürebiliriz. Öte yandan Japonya'nın Koizumi ile raya oturtulan normal ülke olma amacının ve yöntemlerinin Realist kuramın rasyonel aktör kavramı ile uyum sağladığı da görülmektedir. Japonya pragmatik bir rasyonel aktör gibi davranarak Bush döneminin mevcut güvenlik ortamını analiz etmiş ve Soğuk Savaşın galibi ABD öncülüğünde halkın tepkisi gözardı edilerek uluslararası arenada etkinliğini arttırmıştır. Sürecin ilginç yanlarından biri ise Irak Harekatı'nın Koizumi hükümetinin imajına ağır bir zarar vermemiş olmasıdır. Harekata tepki olarak 2003 yılında Irak'ta iki Japon diplomatı öldürülmüş, fakat diplomatların ölümü Tokyo'nun bölgede konuşlanma sürecini baltalamamıştır. Birçok Japonya başbakanının aksine tepkiler yüzünden Koizumi görevi bırakmak zorunda kalmamış, 2006 yılında kendi isteğiyle emekli olmuştur. Junichiro Koizumi, döneminde halk arasında o kadar popüler olmuştur ki "*Jun-chan*"[225] lakabını elde etmiştir[226]. Koizumi, namıdiğer Jun-chan Anpo Eylemleri'nden kendisine kadar tüm şahin liderlerin korkusu olan kamuoyu baskısının geçmişteki kadar belirleyici olmadığını kanıtlamıştır. Koizumi Japonya'nın Realistleşmesinde Shinzo Abe kadar anılmasa da "Realistleşen

---

[224] Vuslat Nur Şahin, Transformation of Japanese Security Policy: From Pacifism to Proactive Policies Between 1976–2018 (Yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, 2019), 45.
[225] -Chan eki Japoncada genellikle aile üyeleri için kullanılan bir ektir.
[226] Henry Scott Stokes, "To Anti-Koizumi Savants, We Say 'Give Him Some Time'," Tokyo Weekender, 1 Şubat 2002. (Erişim 18 Şubat 2025). https://www.tokyoweekender.com/japan-life/news-and-opinion/to-anti-koizumi-savants-we-say-give-him-some-time/.

Japonya" kavramının ortaya atılmasında şüphesiz en büyük pay sahibi Junichiro Koizumi olmuştur.

Koizumi'nin görevden ayrılışının ardından 2006 yılında Başbakanlık görevine Shinzo Abe gelmiştir. Koizumi'nin proaktif güvenlik anlayışını destekleyen Abe, ilk yılında dahi radikal değişimleri sürdürmekte kararlı olmuştur. Japon Savunma Ajansını Ocak 2007'de tam teşekkülü bir bakanlığa dönüştüren Abe, Japonya Savunma Bakanlığı'nın kurucu başbakanlığı ünvanını ilk yılında elde etmiştir. Abe daha da ileri giderek, Japon kamuoyunda uzun yıllardır tartışma konusu olan nükleer silahların kullanılması konusunda da çarpıcı açıklamalarda bulunmuştur. Nükleer silahların savunma amacıyla askeri envantere eklenmesinde sakınca görmeyen Abe, bunun Japon Anayasası'na da uygun olacağını dile getirmiştir[227]. Tarihinden ve geçmişte güttüğü politikalardan dolayı Nükleer Pasifizm kavramının dünyadaki açık ara en önemli temsilcisi olan Japonya, Başbakan Shinzo Abe'nin açıklamalarıyla Pasifizmin bu boyutunu da politika anlayışından çıkarmak istediğini iç ve dış kamuoyuna bildirmiştir.

Shinzo Abe göreve gelişinde Japon Politikası'nın 'prens'i olarak betimlense de selefi Koizumi'nin ortaya koyduğu reformist ve karizmatik standartlar altında ezilerek halk tarafından başarısız görülmüş ve bir sonraki sene istifasını vermiştir[228]. Görevde kaldığı bir sene içerisinde dahi kendinden söz ettirecek gelişmelere imza atan Abe 2012'de gücü yeniden elde etmiştir.

Shinzo Abe'nin ilk döneminden sonra LDP'den sırasıyla Yasuo Fukuda ve Taro Aso göreve gelmiştir. Abe ile benzer sebeplerden ve iç çekişmelerden dolayı

---

[227] H. D. P. Envall, "Abe's Fall: Leadership and Expectations in Japanese Politics," Asian Journal of Political Science 19/ 2 (2011): 156.
[228] Envall, "Abe's Fall", 149-150.

başarılı olamayan liderler, halk nezdinde on yıllardır baskın olan LDP'nin güvenilirliğine zarar vermiş ve 2009 yılında gerçekleşen seçimde LDP'nin tarihi bir mağlubiyet almasına neden olmuştur. LDP'nin Japonya'da ikinci kez iktidardan düşmesine sebep olan 2009 seçimleri Demokrat Parti adına tarihi bir zafer olmuştur. Demokrat Parti'nin adayı Yukio Hatoyama, bu zaferi Japon ekonomisinin gerilemesine ve kamuoyunun dikkate alınmamasına bağlamıştır. Açık ara farkla kazanan Demokrat Parti ve Hatoyama, Japonya'nın ABD güdümünden çıkacağını ve Asya ile iyi ilişkiler yönetileceğini söylerken, ABD'ye Irak'ta verilen desteğin sonlandırılabileceğine dair sinyaller vermiştir[229]. Demokrat Parti'nin seçim öncesi ve sonrası açıklamaları, temsil ettiği düşünceler ve ezici bir zafer elde etmesi, Japonya'nın dış politikada Koizumi öncesi Pasifist değerlerin baskın olduğu döneme döneceğine işaret etmiş olsa da gerçeklik bunun tersi olmuştur.,

Demokrat Parti'nin hükümet olduğu dönemi Japonya adına büyük krizlerin yaşandığı bir dönem olmuştur. 2009 yılında yaşanan küresel ekonomik kriz halihazırda gerilmekete olan Japon ekonomisini sarsmış, Demokrat Parti yönetimine zarar vermiştir. Seçimden önce sosyal destek altında halka ekonomik refah sağlayacak birçok söz veren Hatoyama, bütçenin denkleştirilememesi sebebiyle birçoğundan vazgeçmek zorunda kalmıştır. Günümüzde hala ABD ile Japonya arasında sorun olan Futenma askeri üssünün yer değiştirilme sorununu da çözemeyen lider göreve geldikten 266 gün sonra istifasını vermiştir[230]. Demokratik Parti saflarından Hatoyama'nın yerine gelen Naoto Kan kabinesi ekonomik sorunların çözümünde Hatoyama gibi başarısız olmuştur. 2011 yılında gerçekleşen Tohoku

---

[229] Martin Fackler, "With Bold Stand, Japan Opposition Wins a Landslide," The New York Times, 30 Ağustos 2009. (Erişim 18 Şubat 2025). https://www.nytimes.com/2009/08/31/world/asia/31japan.html.

[230] Ryunoshin Kamikawa, "The Failure of the Democratic Party of Japan: The Negative Effects of the Predominant Party System," Social Science Japan Journal 19, no. 1 (2016): 40–41.

depremi ve akabinde gerçekleşen tsunami Japonya ile DP'yi de kritik seviyede etkilemiştir. Japonya'da gerçekleşen en güçlü depremlerden biri olan Tohoku depremi, 9.0 büyüklüğüyle dünyadaki en büyük dördüncü deprem olmuştur[231]. Hatoyama dönemi küresel ekonomik krize kurban olurken, Kan dönemi ise dünyanın en büyük afetlerinden birinin getirdiği enkazın altında kalmıştır. DP üyeleri ile LDP üyeleri Kan'ın afet sonrası süreci yönetemediğine kanat getirerek Hatoyama'ya benzer bir şekilde Kan'ı da istifaya zorlamışlardır[232]. Göreve gelen Yoshihiko Noda hükümeti geçmiş krizlerin yarattığı sorunları çözmekte başarısız olmuş ve 2012 seçimlerinde LDP'nin adayı Shinzo Abe'ye yenilmiştir.

Demokrat Parti dönemi, 1994-1996 arasındaki Murayama dönemine benzer bir şekilde Japonya'nın realistleşmesinin LDP ile sınırlı olmadığını tekrar göstermiştir. 2011 yılında yayınlanan USPR, içeriği ve kapsamı açısından seleflerinden daha proaktif olmayı dahi başarmıştır. 1976'da yayınlanan ilk USPR'de ortaya konulan "*Temel Savunma Gücü*"[233] prensipinin günümüz Japonya'sı adına yetersiz gören 2011 USPR'si "*Dinamik Savuma Gücü*"[234] prensibini ortaya koymuştur. Japonya'nın sadece Öz Savunma Kuvvetleri'nin varlığına dayanan savunma anlayışını yeni yüzyılda yetersiz gören Rehber, Japon savunma güçlerinin birçok farklı kapasiteye sahip olması gerektiğini öngörmüştür. Savunma güçlerinin; hazır, hareketli, esnek, çok yönlü ve sürdürülebilir olmasının yanı sıra, gelişmiş teknolojilerle desteklenerek modern standartlarda olması gerektiğinin altı çizilmiştir[235]. USPR'de Japon Devleti askeri varlığını arttırma hedefini de ortaya

---

[231] CBS News, "New USGS Number Puts Japan Quake at 4th Largest," 14 Mart 2011. (Erişim 18 Şubat 2025). https://www.cbsnews.com/news/new-usgs-number-puts-japan-quake-at-4th-largest/.
[232] Envall, "Abe's Fall", 44.
[233] Basic Defense Force
[234] Dynamic Defence Force
[235] Prime Minister's Office of Japan, National Defense Program Guidelines for FY 2011 and Beyond (2010), 7.

koymaktadır. Güney ve Doğu Çin Denizi'nde etkinliği artan Çin güçlerine karşılık olarak kendi adalarını da militarize edeceğini belirten Tokyo, deniz güçleri ile de adaları çevreleyen denizlerin korunacağını belirtmiştir[236].

Japonya'nın Realizmle özdeşleşen rasyonel aktör davranışını bu USPR çerçevesinde tekrar gözlemlemekteyiz. Eş zamanlı olarak, II. Dünya Savaşı sonrası Japonya ile özdeşleştirilen Göreceli Pasifizm'den de artık söz edilemeyeceği Dinamik Savunma Gücü'nün tarif ettiği özelliklerden de çıkarabiliriz. Çünkü Dinamik Savunma Gücü anlayışına göre, Japon savunma güçlerinin yukarıda belirtilen standartları sağlaması için düzenli olarak askeri gücünü arttırması gerekmektedir. Japonya'nın Öz Savunma Kuvvetleri'ni geliştirme ve adaları ABD'den bağımsız olarak kendi askeri güçleriyle militarize etme hedefi ise Realist kuramın kendi kendine yardım ilkesi ile uyuşmaktadır. Şahin politikacı Abe'nin dönüşü ile de Realist dönüşümün emarelleri belirginleşmiştir.

Demokrat Parti güç kaybederken, Shinzo Abe LDP'nin birçok önemli isminin desteğiyle partinin başına tekrar gelmiş ve 16 Aralık'ta gerçekleşecek seçimlere partisini hazırlamaya başlamıştır[237]. Geçmiş hatalarından ders çıkaran Abe, seçim propagandasını ve iktidara muhalefet alanlarını dikkatlice belirlemiştir. Japon halkının asli kaygısının ekonomik olduğunu idrak etmiştir. Ekonomik konuları söylemlerinin merkezine alan Abe, konuşmalarında dış politikaya da yer vermiştir. Japonya'nın karasularının ve topraklarının ciddi bir tehlike altında olduğu vurgusunu sıklıkla yinelemiş ve bu konuda adımlar atacağının sinyalini önden vermiştir[238]. Abe

---

[236] Prime Minister's Office of Japan, "National Defense Program Guidelines for FY 2011", 14.
[237] Tobias S. Harris, Iconoclast: Shinzo Abe and the New Japan (Londra: Hurst & Company, 2020), 173–174.
[238] Harris, "Iconoclast", 183.

seçim öncesi çalışmalarının meyvesini 16 Aralık 2012'de fazlasıyla toplamış, ezici bir üstünlükle partisine seçimi kazandırmıştır.

3.2.2 Shinzo Abe Öncülüğünde Realpolitik Japonya

Japon siyaset tarihin en önemli liderlerinden Shinzo Abe, 2. kez başbakanlık koltuğuna oturduğu dönemde yaptıklarıyla Japon dış siyasetini ve güvenlik algısını sonsuza kadar değiştirmiştir. Japon iç ve dış siyasetinde kalıtsallaşmış birçok normu ortadan kaldırmayı başaran lider, Japonya'nın realistleşmesinde şüphesiz başrolü oynamıştır. 2013'te Washington'da yaptığı konuşmada birçok spekülasyona yol açacak "*Japonya geri döndü*" sözlerini kullanan Abe, kendi isminden türetilen "*Abenomics*" ile de Japon ekonomisini düzeltmek için kolları sıvamıştır[239]. Ayrıca ABD Başkanı Donald Trump'ın "*Amerika'yı Yeniden Harika Yap*"[240] sloganını andıran *Japonya Geri Döndü*, ortodoks politikalar izlemeyen liderlerin benzer sloganlar kullanmaya yatkın olduklarını da göstermektedir.

Shinzo Abe işbaşı yapmasıyla birlikte Japon dış politikasının bakanlıklar arasında sıkışmış olan yapısını farketmiş ve bunu değiştirmeye yönelik adımlar atmıştır. Abe, geçmişten beri süregelen bakanlıklar arasındaki rekabeti de göz önüne alarak, Japon dış politikası'nın parçalar halinde değil bir bütün olarak ihya edilmesi gerektiğini öngörmüştür. Bu amaç doğrultusunda dış politikada Dışişleri Bakanlarının veya Savunma Bakanlarının değil başbakanın öne çıktığı bir sistem yürürlülüğe konulmuştur[241]. 2013'ün aralık ayında Diet'ten geçen yasama ile kurulan

---

[239] CNBC, "Abe to Americans: 'Japan Is Back'," 23 Şubat 2013. (Erişim 28 Şubat 2025). https://www.cnbc.com/2013/02/23/abe-to-americans-japan-is-back.html.
[240] Make America Great Again
[241] Harris, "Iconoclast", 190.

Milli Güvenlik Konseyi[242], dış politika yönetimini üç katmanlı bakanlıklar görüşmesi ile yönetmek için kurulmuştur. İlk ve en önemli katman olan dört taraflı toplantı Başbakan, Dışişleri Bakanı, Savunma Bakanı ve Başbakana bağlı Baş Kabine Sekreteri arasında gerçekleşecektir. Temel orta ve uzun vadeli dış politika ile milli savunma politikalarını yürütmekle sorumlu olan birinci katman, Japon dış siyaset ve güvenliğinin bel kemiği olmuştur. İkinci katman ise daha geniş olan dokuz bakanlıklı toplantıdır, ilk dört bakanlığa ek olarak başbakanın seçtiği beş bakanlık bu toplantılarda yer almaktadır. Üçüncü katman ise acil durumlarda başbakanın seçtiği bakanlıklarla ihya ettiği toplantıdır, adı üstünde üçüncü katman sadece lüzum görüldüğünde devreye girmektedir. 2013 ile 2016 yılları arasında Japon Milli Güvenlik Konseyi toplamda 121 kere buluşmuştur. Birinci katman 92 kez, ikinci katman ise 29 kez buluşmuştur[243]. Japonya'nın yeni Milli Güvenlik Konseyi düzenli aralıklarla milli güvenlik stratejilerini kamuoyu ile paylaşarak USPR'ler ile paralel bir şekilde savunma stratejilerini ve dış politikayı yürütmüştür. USPR'ler genel hatları çizerken, MGK Japon güvenlik anlayışına yeni kavramlar eklemekle birlikte ona esneklik kazandırmıştır.

17 Aralık 2013'te yayınlanan Milli Güvenlik Stratejisi ile Japonya'yı "*Barışın Proaktif Katkıcısı*"[244] olarak nitelendiren MGK, barış-seven bir büyük devlet olarak Japonya'nın ulularararası barşın korunması ve Asya-Pasifik'teki istikrarın korunması için her türlü katkıda bulunması gerektiğini belirtmiştir[245]. Her ne kadar belirtilen amaç göreceli pasifizm hatta, mutlak pasifizm ile uyumlu görünse de detaylar bunun aksini göstermektedir. Strateji, Japonya'nın bu amaç doğrultusunda gerçekleştirmesi

---

[242] National Security Council
[243] Mayumi Fukushima ve Richard Samuels, "Japan's National Security Council: Filling the Whole of the Government," International Affairs 94/ 4 (2018): 783–784.
[244] Proactive Contributor to Peace
[245] Office of Policy Planning and Coordination on Territory and Sovereignty, National Security Strategy, December 17, 2013 (2013), 4.

gereken ilk hedefin askeri caydırıcılığını arttırması olduğunu söylemektedir. Japonya arttırdığı bu caydırıcılık sayesinde kendisine ulaşan her türlü tehditi defedeceğini de bildirmiştir[246]. İlk hedef olarak askeri caydırıcılığın arttırılması mutlak pasifizmi egale ederken, belgede tehdit tanımlamasının yer almaması göreceli pasifist anlayış ile çelişmektedir. Bu ve benzeri Milli Güvenlik Stratejileri Japonya'nın güvenlik anlayışına yeni kavramlar eklerken aynı zamanda dış politikanın realist dönüşümüne ince ayar yapmıştır.

Başbakan Abe kendi insiyatifi ile ihya ettiği MGK üzerinden Japonya'nın milli güvenlik stratejisini şekillendirirken, hükümetler üstü bir yapıya sahip olan USPR'lerden yararlanmayı da unutmamıştır. Her yenilenişinde Japonya'yı artımsalcı bir şekilde pasifist çizgiden uzaklaştıran USPR'lerin 2014'te yayınlanan hali bu trendi devam ettirmiştir. Çin'in durdurulamaz yükselişi, Kuzey Kore'nin yeni lideri Kim Jong Un'un agresif dış politikası ve Rusya ile Kuril Adaları'nın yarattığı irili ufaklı krizler Japonya'nın sıklıkla USPR'leri realistleştirerek yenilemesinin en büyük sebeplerinden biri olmuştur. Bu anlamda 2014 USPR'sinin en ayırıcı özelliklerinden biri Anayasa'nın 9.maddesinin yeniden yorumlanmasıdır.

Şahin Shinzo Abe 2007'deki ilk döneminden itibaren Anayasanın 9.maddesinin kökten değişmesi gerektiğini birçok kez ortaya koyan bir lider olmuştur. İktidarda olduğu dönemlerde bu yönde adımlar atan Abe, kamuoyunun baskıları ve anketlerin negatif sonuçları sebebiyle isteklerini fiilen ortaya koyamamıştır. Potansiyel bir referandumda yenilgiye uğrayacağını öngören Abe, hukuki olarak 9.maddenin etrafından dolanmayı daha makul bulmuştur. Bu amaç

---

[246] Office of Policy Planning and Coordination on Territory and Sovereignty, "National Security Strategy, December 17, 2013",5.

doğrultusunda Güvenliğin Hukuki Temelinin Yeniden İnşası Danışma Kurulu'nu[247] kuran Abe kurula 9. Maddeyi kendisinin istekleri doğrultusunda yeniden yorumlama görevini vermiştir. Temmuz 2014'te Abe hükümeti kamuoyuna 9. Maddenin artık Tokyo tarafından nasıl değerlendirileceğini açıklamıştır. Bu değerlendirmeye göre Japonya özgürce kolektif savunma yapabilecek ve saldırı altındaki ittifaklarına askeri güçleriyle destek olabilecektir[248]. Günümüzde dahi hukuki bir tartışma konusu olmaya aday bu yorum Japonya adına 9.maddeyi neredeyse tamamen yok hükmüne getirmiştir. Bu durum bahsedildiği üzere 2014 USPR'sine de yansımıştır. Belgede Öz Savunma Kuvvetleri'nin "gri bölge"[249] olarak nitelendirilen alanlarda da aktif olacağı belirtilmiştir[250]. 2011 yılında yayımlanan USPR'de Dinamik Savunma Gücü'nü de "*Dinamik Ortak Savunma Gücü*"ne[251] çevirmiştir. İçerik olarak selefi ile benzer özellikler taşıyan Dinamik Ortak Savunma Gücü, büyük olasılıkla Japonya'nın kolektif savunma hakkından yararlanması adına yeniden isimlendirilmiştir.

Shinzo Abe kolektif savunmanın Japonya'ya bahşettiği siyasi manevra kabiliyetini fark ederek, halihazırda var olan daimî ittifağı ABD'nin isteklerine pozitif dönütler verirken yeni stratejik partnerler arama yoluna da girmiştir.

ABD'nin yakın zamanda şikayetçi olduğu devlet sırlarının korunması sorununu çözüme kavuşturmak için Abe 2014 yılının sonunda Devlet Sırları Kanunu'nu hızlı bir şekilde Diet'ten geçirmiştir. ABD tarafından sıklıkla devlet

---

[247] The Advisory Panel on Reconstruction of the Legal Basis for Security
[248] Jeffrey P. Richter, "Japan's 'Reinterpretation' of Article 9: A Pyrrhic Victory for American Foreign Policy?" Iowa Law Review 101/ 3 (2016): 1244–1247.
[249] Bir devletin diğer bir devlete zarar veren ve bazen savaş eylemi olarak kabul edilen, ancak hukuken savaş eylemi olmayan faaliyetleri. – Cambridge Dictionary, "Gray Zone." (Erişim 1 Mart 2025). https://dictionary.cambridge.org/us/dictionary/english/gray-zone.
[250] Prime Minister's Office of Japan, National Defense Program Guidelines for FY 2014 and Beyond (2013), 7.
[251] Dynamic Joint Defense Force

sırlarını koruyamama üzerinden eleştirilen Japonya, Devlet Sırları Kanunu ile bunu hedeflemeyi amaçlamıştır. Kanunun geçmesinin ardından ABD'nin Japonya büyükelçisi Japonya'nın yeni güvenlik politikalarını takdir ettiklerini ve ulusal sırların korunmasının bir gereklilik olduğunu ifade etmiştir. Abe yönetimideki Tokyo, bir yandan ABD'nin uzun vadeli isteklerini yerine getirirken bir yandan da bunun gibi kısa vadeli isteklerini yerine getirmektedir.

Washington dışı stratejik partnerleri arttırmak amacıyla çeşitli ziyraretler gerçekleştiren Abe, uluslararası siyasetin kritik aktörlerinden Birleşik Krallık ile de yakınlaşmıştır. BK Başbakanı Cameroon ile Abe'nin 2014 yılının Mayıs ile Haziran ayında gerçekleştirdiği istişarelerin sonucunda, iki taraf stratejik bir partnerlik kurmuştur. Yayınlanan ortak açıklamada Japonya ve İngiltere uluslararası güvenlik alanında birçok konuda birbirlerinin yanında yer alacağını beyan etmiştir. Denizaşırı ortak konuşlanıldığında, birbirine karşılıklı olarak her türlü desteği verme garantisi verilmiştir. Bunlara ek olarak iki tarafın askeri güçlerinin düzenli olarak ortak tatbikatlar yapılması üzerinde mutabık kalınmıştır . Japonya, küresel bir aktör olarak tanımlayabileceğimiz Birleşik Krallık'a ek olarak, Asya'nın geleceği adına oldukça önemli olan Hindistan ile de stratejik ilişkiler kurmak adına adımlar atmıştır. Shinzo Abe'nin üçüncü döneminde derinleşen ilişkiler stratejik partnerlikle sonuçlanmasa da stratejik yakınlaşma olarak nitelendirilebilir. ABD aracılığıyla stratejik olarak Hindistan ile yakınlaşan Japonya, Hindistan-ABD işbirliğinde düzenli olarak yapılan MALABAR deniz tatbikatlarına Öz Savunma Kuvvetleri'ni dahil etmeyi başarmıştır . 2015 yılında bu tatbikatlara ilk kez katılan Japonya, 2016 yılında gerçekleştirilen ve tarihteki en büyük deniz tatbikatlarından biri olan Malabar 2016'ya da katılmıştır. Okinawa yakınlarında düzenlenen 2016 Malabar tatbikatı, 100'den fazla askeri varlıkla gereçekleştirilmiştir. ABD, süper uçak gemisi Nimitz sınıfı gemisi U.S.S.

John C Tennis'i getirmiş, Japonya, Deniz Öz Savunma Kuvvetleri'nin en büyük savaş gemisi olan JS Hyuga'yı sahaya sürmüştür. Hindistan ise iki fıkrateyni I.N.S. Sahyadri ve I.N.S. Satpura, bir filo tankeri I.N.S. Shakti ve bir füze korveti olan I.N.S. Kirch ile tatbikatta yer almıştır. Malabar 2016 sadece çok taraflı bir deniz tatbikatı değildi, aynı zamanda Doğu Çin Denizi'ndeki tartışmalı Senkaku Adaları'ndan yaklaşık 400 kilometre uzakta düzenlendiği için üç donanmanın Çin'e karşı birleşik bir güç gösterisi olmuştur . Üç ülkenin birlikte Senkaku'da askeri gücünü ortaya çıkarması, Japonya'nın Pekin yönetimine vermeyi arzuladığı güçlü Japonya mesajını oldukça desteklemiştir.

Shinzo Abe 2014'te gerçekleştirilen seçimleri kazanmasıyla üçüncü dönemine girmiştir. Malabar tatbikatlarındaki rolünden de anlaşılacağı üzere halihazırda radikal adımlar atmış olan Japon dış politikası, daha da radikalleşeceği bir sürece girmiştir. Tabi ki bu radikalleşme Japon dış politikasının geçmişteki tavrına kıyasla radikal olarak nitelendirilmelidir. Çünkü Japonya'nın Abe ile attığı adımlar, uluslararası arenada kendi çıkarını kollayan ve realist kuram doğrultusunda ilerleyen her devletin atacağı türden adımlardır. 19 Eylül 2015'te Abe'nin partisi tarafından Diet'ten geçirilen askeri mevzuat da tam olarak buna yöneliktir. 2016 yılında yürürlülüğe giren mevzuat Japon Öz Savunma Kuvvetleri'ne sınırötesi operasyonlarda silah kullanma yetkisi vermiştir[252]. Mevzuatı ortaya koyanlar bu gelişmeyi şu sözlerle ifade ederek kamuoyu tepkisinden kaçınmak ve Anayasanın 9. Maddesine mutabık kaldıklarını dillendirmek istemişlerdir: "*Mevzuat, Japon halkının yaşamlarını ve barışçıl geçimini güvence altına almak için herhangi bir duruma sorunsuz yanıtlar verilmesini sağlayacaktır. Japonya, uluslararası iş birliği ilkesine dayanan 'Barışın Proaktif Katkıcısı' politikası kapsamında uluslararası toplumun*

[252] MOFA of Japan, *Japan's Legislation for Peace and Security* (2016), 5.

barış ve istikrarına daha proaktif bir şekilde katkıda bulunabilecektir.[253]". Mevzuatın Diet'ten geçtiği tarihlerde muhalefet partileri ve halktan şiddete ulaşacak seviyede tepkiler ortaya konmuştur. Pasifist Anayasa'nın bu kanun ile tamamen ortadan kalktığını savunan muhalefet ve halk, tüm çabasına rağmen mevzuatın geçmesine engel olamamıştır. Yaşanan tüm olaylar ve LDP'nin alelacele mevzuatı yürürlülüğe sokması anketlerde LDP'yi yaralamış, fakat parti içinde güçlü bir değişim rüzgarı oluşmamıştır[254]. Başbakan Shinzo Abe, Anpo Eylemleri sonucu istifa etmek zorunda kalan dedesinin akıbetini yaşamamış ve masalsı açıdan bakılırsa dedesinin intikamını 55 sene sonra almıştır.

Yeni mevzuat sayesinde fiili olarak herhangi başka bir devlet ile aynı kapasitede askeri güçlerinden yararlanma fırsatı elde eden Japonya, günümüze değin bu fırsattan yararlanmamayı tercih etmiştir. Her fırsatta Japonya'nın pasifist çizgiyi terk ettiği çizgilerini Abe reddetmiş, aksine Japonya'nın dünya barışına hizmet ettiğini sıklıkla yenilemiştir. Japonya'nın "*Proaktif Pasifist*" bir devlet olduğunu öne süren Abe, ülkesinin proaktif bir şekilde pasifizme hizmet ettiğini öne sürmüştür[255]. Atılan adımların proaktif olduğu doğru olsa da pasifizmle bağdaşan bir yönü gözlemlenmemektedir.

Shinzo Abe 2017 yılında yapılan genel seçimler ile tekrardan başbakanlığa seçilmiş, fakat dördüncü ve son döneminin dış politikası geçmiş dönemlerine kıyasla ılıman bir havada geçmiştir. Abe'nin iç politikada merkezinde yer aldığı skandallar ve Donald Trump'ın Kuzey Kore ile yakınlaşması bunun en büyük sebeplerinden

---

[253] MOFA of Japan. *Japan's Legislation for Peace*, 1.
[254] Al Jazeera, "Japan Passes Law Allowing Troops to Fight Abroad," 19 Eylül 2015. (Erişim 25 Şubat 2025). https://www.aljazeera.com/news/2015/9/19/japan-passes-law-allowing-troops-to-fight-abroad.
[255] Franz-Stefan Gady, "Japan's Fleet Review: Abe Boards US Warship for First Time Ever," The Diplomat, 20 Ekim 2015. (Erişim 25 Şubat 2025). https://thediplomat.com/2015/10/japans-fleet-review-abe-boards-us-warship-for-first-time-ever/.

sayılabilir. Öte yandan bu dönem realist reform hareketlerinin gerileme dönemi olarak değerlendirilmemelidir. Abe'nin geçmiş üç dönemine kıyasla seyrek de olsa realist dönüşümün devamlılığı adına gelişmeler yaşanmıştır.

Başbakan Shinzo Abe'nin hükümetlerinin geçmiş dönemlerde attığı realistleşme reformlarını sürdürememesinin en büyük sebeplerinden biri, kendisiyle ilişkilendirilen yolsuzluk suçlamaları olmuştur. Başbakan Abe, bu döneminde aile dostlarının sahip olduğu okullara ayrıcalık tanımakla itham edilmiştir. Suçlamaları reddeden Abe'nin kendini iddialardan temize çıkaramaması anketlere de yansımış, bu durum onun parti içerisindeki popülaritesini de düşürmüştür. Shinzo Abe ile aynı şahin duruşa sahip olan eski Başbakan Koizumi'de mevkidaşını eleştirmiş ve Abe'nin herkesin güvenini tamamen kaybettiğini söylemiştir[256]. LDP içerisindeki dokunulmaz pozisyonunu kaybeden, hatta ve hatta istenmeyen kişi pozisyonuna düşen Abe, dış politikada attığı adımları gerçekleştirmesinde kritik bir öneme sahip olan parti içi desteğini ve kamuoyu güvenini kaybetmiştir.

2016 yılında göreve seçilen yeni ABD Başkanı Donald Trump'ın 2018 Kuzey Kore-ABD zirvesiyle Kim Jong Un ile yakınlaşması, Abe'nin şahin dış politika anlayışını ilerletememesine yol açan diğer sebep olmuştur. ABD'nin Kuzey Kore politikasının birinci Donald Trump dönemiyle yüz seksen derece dönmesi, Tokyo'da Nixon Şokunu andıran bir etki yaratmıştır. Taraflar arasındaki gergin havanın yumuşaması, Tokyo hükümeti adına Kuzey Kore'nin bir güvenlikleştirme sebebi olmaktan çıkarmıştır.

Japonya'nın reformist ivmesini kesen olumsuz gelişmelere rağmen, Abe'nin son döneminin bir gerileme dönemi olmadığına değinilmiştir. Bunun en önemli

---

[256] Reuters, "Japan PM Abe's Rating Falls in Media Poll Amid Scandal Woes," 15 Nisan 2018. (Erişim 3 Mart 2025). https://www.reuters.com/article/us-japan-politics-idUSKBN1HM0D8/.

örneği ise 2018'de hazırlanarak, 2019'da yürürlülüğe giren USPR'dir. Radikal bir değişiklik olmasa da 2019 USPR'sinde Japon askeri gücü yeniden adlandırılmış, Dinamik Ortak Savunma Gücü'nün yerini "Çok Alanlı Savunma Gücü[257]" almıştır. Yeni savaş alanlarının öneminin altını çizen USPR; uzay, siberuzay ve elektromanyetik spektrumların da artık geleneksel alanlara ek olarak önsemseneceğini belirtmiştir[258]. Bu üç yeni alana özel birimler oluşturacağını beyan eden Japonya, bu akandan yer alan birimlerin öncelikli olarak savunma taktikleri üzerinde çalışacağını bildirmiştir[259]. Diğer USPR'lerden başka bir fark ise 2019'da yayınlanan belgede geçmiş USPR'ler ile ilgilli öz eleştiri yapılmasıdır. 2019 USPR'si geçmişte yayınlanan USPR'lerin savunma alanında Japonya'ya çizdiği hızın yavaş olduğunu belirtmiş, Japonya'nın bir an önce savunma kapasitesini arttırması gerektiğini belirtmiştir[260]. Çin'in silahlanma hızı sebebiyle böyle bir öz eleştirinin ortaya konduğunu söylemek isabetli olacaktır. Çünkü Harita 2'deki bilgilere dayanarak, Çin sadece nicel anlamda değil nitel anlamda da kapasitesini çok hızlı arttırmaktadır.

Başbakan Shinzo Abe partiden ve kamuoyundan gelen baskılar sonucunda 2020 yılının ağustos ayında sağlık sorunlarını öne sürerek başbakanlık mevkisinden istifa etmiştir[261]. İstifasından sonra dahi LDP içerisinde yer alarak Japon siyasetine

---

[257] Multi-Domain Defense Force
[258] Prime Minister's Office of Japan, *National Defense Program Guidelines for FY 2019 and Beyond (2018),* 10.
[259] Prime Minister's Office of Japan, *NDPG FY 2019 and Beyond*, 19-20.
[260] Prime Minister's Office of Japan, *NDPG FY 2019 and Beyond*, 18-19.
[261] Linda Sieg ve Kiyoshi Takenaka, "Ailing Abe Quits as Japan PM as COVID-19 Slams Economy, Key Goals Unmet," 28 Ağustos 2020. (Erişim 3 Mart 2025). https://www.reuters.com/article/us-japan-politics-abe/ailing-abe-quits-as-japan-pm-as-covid-19-slams-economy-key-goals-unmet-idUSKBN25O00F/.

ve parti dinamiklerine etki etmek isteyen eski başbakan, 8 Temmuz 2022 yılında siyasi bir etkinlikte konuşma yaparken suikaste uğramıştır[262].

Japon siyasetinin ve ülkenin realist dönüşümünün en önemli figürlerinden olan Shinzo Abe, başbakanlığı döneminde yaptıklarıyla gerisinde Japonya'ya "normal devlet" olma mirasını bırakmıştır. MGK'nın kurulumu ve Milli Güvenlik Stratejileri'nin açıklanması, 2014 ve 2019 USPR'leri ve 2015 Güvenlik Mevzuatı; gelecek tüm Tokyo yönetimlerine hukuki olarak sınırlandırılmadan rasyonel hareket etme imkânı kazandırmıştır. Shinzo Abe, her ne kadar realist Japonya'nın prensi de olsa, net bir şekilde bu realizmin altını çizmek her şeye rağmen hala mümkün değildir. Christoper W. Hughes'un özetlemesine göre Abe'nin Japonya'sı iki farklı realizm arasında sıkışmıştır. Birincisi ABD ile ittifakı sürdürürken Washington'dan ayrı hareket alanı arayan 'gücenmiş realizm'dir[263]. Bu realist düşünce geçmiş bölümlerde de sıklıkla değinilen birçok sebepten dolayı Tokyo'nun Washington'a tamamen güven duyamamasından dolayı ortaya çıkmıştır. Her ne kadar çeşitli dönemler için bu realist anlayıştan bahsedilebilse de, ittifakın kalıtsallaşması ve Japonya'nın ABD güçlerine olan bağımlılığı bu anlayışı geçersiz kılmaktadır. İkincisi ise ABD öncülüğünden çıkmayan, Çin ve Kuzey Kore gibi bölge ülkeleri ile karmaşık ilişkiler yaşatan 'isteksiz realizm'dir[264]. Japonya'nın bu realist anlayışa yakın olduğunu söylemek daha isabetli olacaktır. II. Dünya Savaşı'ndan bu yana Japonya'nın aktif veya pasif bir şekilde ABD'ye her askeri girişiminde yardımcı olmuş, bölgesel ve küresel ilişkilerini ABD'nin sınırlamalarına göre şekillendirmiş ve ABD askeri üstleri adalarda baki kalmıştır. Başbakan Abe de tüm realist reformist

---

[262] Mari Yamaguchi, "Suspect Charged with Murder in Assassination of Japan's Abe," AP News, 13 Ocak 2023. (Erişim 3 Mart 2025). https://apnews.com/article/shinzo-abe-japan-government-homicide-assassinations-8267d689b9f63d5461bddf4f880dddc3.

[263] Giulio Pugliese ve Alessio Patalano, "Diplomatic and Security Practice under Abe Shinzo: The Case for Realpolitik Japan," Australian Journal of International Affairs 74/6 (2020): 618.

[264] Pugliese & Patalano, "Diplomatic and Security Practice", 618.

hareketlerinde bu kalıplara uygun hareket etmiştir. Hatta silahlanma çabası ve güvenlik alanındaki hukuki reformlarıyla, Washington'ı en çok memnun eden başbakan olduğu söylenebilir. Öne sürülen tüm argümanlar, Japonya'nın bu dönemde de gücenmiş realizme kıyasla isteksiz bir realist pozisyonda olduğuna işaret etmektedir.

Tartışmaya farklı bir bakış açısı getiren Pugliese ve Patalano, Hughes'ın fikrine tamamen katılmayarak, Abe Japonyasının 'Realpolitik'[265] bir devlet aktörü olduğunu öne sürmüştür[266]. İddialarını John Bew'in Realpolitik kavramını yeniden yorumlamasına dayandıran ikili, Shinzo Abe'nin Realpolitik düşünceyi benimseyen devlet adamı davranışlarına uygun davrandığını öne sürmüştür. Bew'a göre devlet adamı: Devlet içerisindeki güç merkezlerini bilmeli, toplumun sosyo-ekonomik yapısını kavramalı ve kültürel/ ideolojik arkaplanı gözardı etmemelidir[267]. Abe'nin siyasi geçmişine baktığımıza bu tanıma uyduğunu görmek mümkündür. Bakanlıkların karmaşık ve dağınık yapısını fark ederek MGK'yı kurması, ikinci döneminin başında ekonomik sorunlara yönelik çözümler türetmesi ve halkın Anayasa'nın değişimini tabu ilan ettiğini fark ederek Anayasa'ya müdahale etmeden 9.maddeyi etkisiz kılması; Abe'nin Bew'in ortaya koyduğu kalıplara uyduğunu göstermektedir.

Ortaya atılan tüm realist kalıpların arasından Abe Japonya'sına ya da Soğuk Savaş sonrası Japonya'ya tamı tamına uyacak bir kalıp bulmak hem oldukça zor hem de bu çalışmanın kapsamının dışındadır. Japonya'nın hangi realist kalıba uyduğu hakkında kesin bir yargıda bulunmaktansa, Japonya'nın kesin bir şekilde realist

---

[265] Realpolitik, güçlünün her zaman haklı olduğunu ve gücünü arttırmak için güçsüzden beslenmesi gerektiğini belirten, ahlak kurallarını göz ardı eden bir Alman siyasi teorisidir.
Henry C. Emery, "What is Realpolitik?" International Journal of Ethics 25, no. 4 (1915): 449.
[266] Pugliese & Patalano, "Diplomatic and Security Practice", 619
[267] John Bew, Realpolitik: A History (New York: Oxford University Press, 2016), 300.

zihniyete göre hareket ettiği yargısında bulunmak yeterli olacaktır. Shinzo Abe ile Realizmin ana akım teori olması, varlığını yitirmekte olan Pasifist zihniyeti fiilen tamamen rafa kaldırılmıştır.

3.2.3. Abe Sonrası Japon Dış Politikası

Shinzo Abe'nin başbakanlıktan ayrılmasıyla Japonya yeniden başbakanlarının sıklıkla değiştiği bir döneme girmiştir. Sırasıyla 2020'de Yoshihide Suga ve 2021'de ise Fumio Kishida bu koltuğa gelmiştir, Günümüzde ise bu görevi Shigeru Ishiba yürütmektedir.

16 Eylül 2020'de göreve gelen başbakan Yoshihide Suga, Abe gibi dış politika ve güvenlikte reformist arayışlarda bulunmamıştır. Bu iki alanla ilgili Suga ve Abe'nin kesişim dönemi olan 2020'de gerçekleşen en önemli olay askeri harcamaların 60 yıl sonra ilk defa %1'in üstüne çıkması olmuştur. %1.02'ye ulaşan savunma bütçesi yıllardır süregelen cam tavanı parçalamıştır. En önemli bölgesel tehditlerden olan Çin'in Asya-Pasifik'teki nüfuz arttırma arayışını engellemek adına Suga da çaba harcamıştır. Bölge ülkelerine toplamda 3 milyon doz aşı vereceğini taahüt eden Suga, Japonya ile bölge ülkeleri arasındaki bağı arttırmayı hedeflemiştir[268].

Suga'nın istifasının ardından 2021 Ekim'de göreve gelen Fumio Kishida, Abe'den miras kalan Barışın Proaktif Katkıcısı rolünü devam ettirmek istemiştir. Bu misyonla 2022'de başlayan Rusya-Ukrayna Savaşı'nda Rusya'ya karşı net bir tavır gösteren Tokyo yönetimi, birçok açıdan Moskova'ya 2014 Kırım'ın işgalinde

---

[268] Kyodo News, "Suga Vows Japan's Supply of 3 Million Vaccine Doses to Pacific Nations," 2 Temmuz 2021. (Erişim 15 Mart 2025). https://english.kyodonews.net/news/2021/07/67b60ae26515-japan-pacific-leaders-to-discuss-free-open-indo-pacific.html.

gösterdiğinden çok daha ağır bir tepki göstermiştir. Japonya, Biden yönetiminin başını çektiği ekonomik yaptırımlara katılarak birçok ürünün Rusya'ya ihracatını askıya almıştır. Tokyo, Rusya'ya ihraç edilen askeri üst düzey teknoloji cihazlarını, biyolojik ve kimyasal silahlarda kullanılabilecek malzemeleri ve benzeri birçok ürünü ihracat listesinden çıkarmıştır. Eş zamanlı olarak mali açıdan Rusya'yı darboğaza sokmak amacıyla Rusya'nın en büyük bankalarından Sberbank'ı SWIFT sisteminden çıkaran ülkelerden olmuştur[269].

Bu ve benzeri birçok şiddete başvurmayan politikalarla Moskova'yı hedef alan Tokyo, Kiev'e destek olmayı da unutmamıştır. Savaşın başlangıcında Ukrayna ve komşu ülkelere 1,6 milyar ABD doları insani destekte bulunan Kishi yönetimi, 2023'te gerçekleştirilen G7 toplantısında ek olarak 5,5 milyar ABD doları destek sağlayacağını bildirmiştir[270]. Kishi'nin Abe dış politikası anlayışının devamlılığını sağlayan adımı ise Tokyo'nun gerçekleştirdiği dolaylı askeri yardım hareketi olmuştur. Ukrayna'nın hava savunma kapasitesini arttırmak isteyen Tokyo, Japon Öz Savunma Gücü'nün Patriot füzelerini ABD'ye vermiş, ABD ise bu füzeleri Kiev yönetimine ulaştırmıştır[271]. Kishi döneminde Rusya – Ukrayna Savaşı'na yönelik gösterilen tavır yeni başbakan Shigeru Ishiba tarafından devam ettirilmiştir.

Kishi yönetiminin görece kısa süren ömrünü, savaşın halihazırda devam eden yapısını ve aktörlerin tavırlarını göz önüne alırsak, Tokyo hükümetinin anayasanın 9.maddesini fiili olarak çiğneyerek Moskova'ya karşı radikal adımlar atmayacağını söylemek de yanlış olmayacaktır. Japonya'nın Sakhalin-I ve Sakhalin-II

---

[269] Alperen Türkmen, "Japon Devletinin Karadeniz Algısı ve Son Dönemdeki Karadeniz Politikaları," içinde Karadeniz 2023 Gelişmeleri Işığında Bölgesel Değerlendirmeler, ed. Tüfekçi & Kırbaşoğlu (Konya: NEU Press, 2024), 385.
[270] MOFA of Japan, Diplomatic Bluebook 2023. 2023, 19–20.
[271] Jiji Press, "Japan to Proceed with 'Indirect Military Aid to Ukraine,'" The Japan News, 25 Şubat 2024. (Erişim 15 Mart 2025). https://japannews.yomiuri.co.jp/politics/defense-security/20240225-170945/.

projelerinden ayrılmama kararı ve Ukrayna'ya savaş sonrası yeniden inşa döneminde taahhüt ettiği desteği göze alarak, birçok ülke gibi Japonya'nın da *status quo ante bellum*'u arzu ettiği söylenebilir. Moskova savaş çevresinde daha radikal adımlar atmadığı sürece, Japonya'nın bu tavrını devam ettireceği iddia edilebilir. Çünkü daha önce de belirtildiği gibi II. Dünya Savaşından bu yana SSCB ve Rusya'ya karşı Tokyo'nun güvenlik algısı tek bir karakteristik özellik üzerinden belirlenmiştir. Bu özellikte Rusya'nın Asya kıtasında izlediği politikalar olmuştur[272].

Herhangi bir başbakan özelinde ortaya çıkmasa da Shinzo Abe sonrası Japonya'nın, realist reformları devam ettirmek istediğine dair net kanıtlar bulunmaktadır. Kishida döneminde açıklanan Japonya'nın yeni Savunma Kuvvetlendirme Programı 2023-2027[273], toplam beş sene içerisinde Japonya'nın milli savunmaya 43 trilyon Japon yeni[274] harcama yapacağını taahhüt etmiştir. Planlanan programa göre beş sene içerisinde toplam bütçenin yaklaşık olarak %1,5'nin savunma bütçesine gideceği öngörülmüştür[275]. Öngörülen savunma bütçesine uygun bir şekilde savunma bütçesi artmasa da yıllar süresince düzenli bir şekilde artış gözlemlenmiştir. 2022 yılında yaklaşık %1,1' e ulaşan bütçe, 2023'te %1,2'ye ulaşmıştır[276]. Kishida görevden ayrıldıktan sonra da artış ivmesini arttırarak devam etmiştir. 2024 yılında açıklanan savunma bütçesi ani bir yükselişle %1,6 seviyesine ulaşmıştır[277]. Tüm bütçe artışlarına rağmen ABD'de Trump döneminin yeniden başlamasıyla, Japonya'nın üzerindeki baskı artmıştır. Washington'un

---

[272] Türkmen, "Japon Devletinin Karadeniz Algısı" 387.
[273] Defense Buildup Program 2023-2027
[274] Yaklaşık 321 milyar ABD doları
[275] Adam P. Liff, "No, Japan Is Not Planning to 'Double Its Defense Budget,'" Brookings, 22 Mayıs 2023. (Erişim 15 Mart 2025). https://www.brookings.edu/articles/no-japan-is-not-planning-to-double-its-defense-budget/.
[276] Trading Economics, "Japan-Military Expenditure (% of GDP)." (Erişim 15 Mart 2025). https://tradingeconomics.com/japan/military-expenditure-percent-of-gdp-wb-data.html.
[277] Shinnosuke Nagatomi, "Japan's Defense Spending Climbs to 1.6% of GDP," Nikkei Asia, 27 Nisan 2024. (Erişim 16 Mart 2025). https://asia.nikkei.com/Politics/Defense/Japan-s-defense-spending-climbs-to-1.6-of-GDP.

savunma bütçesini %3'e arttırma talebine olumsuz tepki veren Ishiba yönetimi, Japon devletinin kimsenin baskısıyla değil kendi insiyatifiyle karar alacağını söylemiştir[278]. Fakat Trump döneminin tüm ittifaklara yönelik baskıcı tavırlar sergileyen bir yapısının olması, Ishiba'nın ortaya koyduğu direncin gelecekte kırılmasına sebep olabilir.

SSCB'nin dağılmasıyla beraber bölgesel rekabetler, tehdit algısının değişmesi, ABD'ye duyulan güvenin azalması ve Japonya'nın yeni dünyada kendine bir yer arayışı Japon dış politikası'nda köklü değişimlere yol açmıştır. Geçmişten günümüze siyasi parti ve lider farketmeksizin, değişimin artımsalcı bir şekilde devam etmesi, Japonya'nın 21.yüzyılda alacağı rolün realist olacağına işaret etmektedir.

[278] Aamir Latif, "Japan Spurns US Demand for Defense Budget Increase," Anadolu Ajansı, 5 Mart 2025. (Erişim 15 Mart 2025). https://www.aa.com.tr/en/americas/japan-spurns-us-demand-for-defense-budget-increase-/3500569.

SONUÇ

Bu tez, pasifizm kavramını özellikle Japon deneyimi çerçevesinde incelemiş; II. Dünya Savaşı sonrası dönemden günümüz güvenlik ortamına kadar olan süreçteki felsefi, kültürel, siyasi ve ekonomik temellerini ve evrimini ortaya koymuştur. Mutlak ve Koşullu Pasifizm arasındaki ayrımı irdeleyerek ve Japonya'nın tarihsel gelişimini derinlemesine inceleyerek, bu çalışma pasifist politikaların karmaşıklığını, bağlamsal doğasını ve değişen jeopolitik gerçekler karşısındaki sınırlarını gözler önüne sermiştir.

Teorik temel, Mutlak Pasifizm ile Koşullu Pasifizm arasındaki ayrımla başlamaktadır. Mutlak Pasifizm, her koşulda şiddeti ve savaşı reddederken; Koşullu Pasifizm, savaşın yalnızca son çare olarak veya daha büyük bir ahlaki iyilik uğruna kabul edilebileceğini savunur. Pasifizm, uluslararası ilişkiler teorisinin ana akımında yer almasa ve çoğunlukla eleştirel ya da postmodern bir kuramsal çerçeve olarak değerlendirilse de, baskın realist paradigmaları sorgulamak açısından önemli bir rol oynamaktadır. Pasifizme yönelik en yaygın eleştirilerden biri, Adolf Hitler örneğiyle temsil edilen varsayımsal durumlardır; bu eleştiri, pasifizmin varoluşsal tehditlere karşı etkisiz olduğunu öne sürmektedir. Ancak Kenneth Boulding ve Gene Sharp gibi akademisyenler, bütünleştirici, ekonomik ve şiddet içermeyen direniş stratejileri gibi alternatif güç biçimleri öne sürmüş, pasifizmin daha ince ve uygulanabilir bir anlayışını sunmuşlardır.

Mahatma Gandhi'nin manevi ve ahlaki temellere dayanan şiddetsiz direniş biçimi olan "Satyagraha" anlayışı, pasifist teoriye temel kavramsal katkılardan birini sunar. Bu perspektif, pasifizmi edilgen değil, siyasal ve toplumsal dönüşüm için güçlü bir araç olarak görür. Benzer şekilde, İsviçre'nin katı tarafsızlıktan daha

proaktif barışçı girişimlere doğru evrilen politikası, pasifizmin uluslararası güvenlik bağlamında stratejik angajmanla birlikte var olabileceğini göstermektedir.

Japonya'nın pasifist kimliği, Şintoizm ve Budizm gibi dini ve kültürel geleneklere derinden kök salmıştır ve tarihsel deneyimlerle de şekillenmiştir. II. Dünya Savaşı'nın travmatik mirası, atom bombalarının yıkıcı etkisi ve ardından gelen Amerikan işgali, savaş sonrası Japonya'da pasifizmin kurumsallaşmasında önemli rol oynamıştır. Japon pasifizminin yalnızca Amerikan işgalinin dayatması olduğu yönündeki yaygın varsayım, bu tezde sorgulanmaktadır. Aksine, Japonya'nın pasifist yönelimi hem tarihsel ve kültürel bağlamına, hem de halkın toplumsal travmasına dayanmaktadır.

Savaş sonrası Amerikan işgali üç aşamaya ayrılabilir: demokratikleşme ve silahsızlanma (1945–47), ekonomik iyileştirme (1947–50) ve yeniden silahlanma (1950–52). Bu dönemde Shidehara Kijuro ve Yoshida Shigeru gibi önemli Japon siyasetçiler, Japonya'nın pasifist dış politikasının temelini atmışlardır. Anayasa'nın 9. Maddesi'nin ilham kaynağı olarak anılan Shidehara, barış ve diplomasiyi esas alan bir dış politika öngörmüştür. Yoshida ise bu mirası Yoshida Doktrini ile sürdürmüş; bu doktrin, ekonomik gelişmeye odaklanmayı ve askeri koruma için ABD'ye güvenmeyi temel almıştır. Uluslararası Ticaret ve Sanayi Bakanlığı (UTSB) ve *keiretsu* gibi ekonomik kurumlar, bu yaklaşımın merkezinde yer almıştır.

Kore Savaşı sırasında artan uluslararası baskıya rağmen Japonya doğrudan askeri operasyonlara katılmaktan kaçınmış, ancak Ulusal Polis Gücü'nün kurulmasıyla yeniden silahlanmanın temellerini atmıştır. Bu güç sonradan Japon Öz Savunma Kuvvetleri'ne dönüşmüştür. 1952'de işgalin sona ermesi ve ABD-Japonya Güvenlik Antlaşması'nın imzalanması önemli bir dönüm noktası olmuştur. İlk antlaşma Japonya'nın savunmasına dair hükümler içermese de, 1960'taki

değişikliklerle karşılıklı güvenlik yükümlülükleri açıkça tanımlanmıştır. Kamuoyunda bu gelişmelere karşı özellikle Başbakan Nobusuke Kishi'ye karşı düzenlenen Anpo protestoları, yeniden silahlanmaya karşı güçlü toplumsal direnişi ortaya koymuştur.

İkeda Hayato gibi sonraki liderler, ekonomik büyümeyi öncelik haline getirerek Japonya'nın pasifist duruşunu güçlendirmiş; savunma harcamalarının GSYİH'nin %1'ini geçmemesi ilkesi benimsenmiştir. İkeda'nın "Üç Nükleer Olumsuzluk İlkesi" (üretmeme, bulundurmama ve ülkeye sokmama), Japonya'nın nükleer pasifizmini şekillendirmiş ve ülkenin küresel silahsızlanma konusundaki imajını pekiştirmiştir. 1960'lar ve 1970'lerdeki ekonomik mucize, Japonya'nın pasifist dış politikasını sürdürürken küresel bir ekonomik güç haline gelmesini sağlamıştır. 1973 petrol krizi sırasında Japonya'nın OPEC ile stratejik uyumu, enerji ithalatına bağımlılığı ve Arap dünyasına duyduğu sempati gibi nedenlerle şekillenmiş; pasifist politikanın pragmatik yönlerini gözler önüne sermiştir. Ancak Henry Kissinger gibi ABD'li siyasetçiler, özellikle Çin ile ilişkilerin normalleşmesinden sonra Japonya'nın ekonomik hâkimiyetinden endişe duymaya başlamıştır.

Japonya'nın Resmi Kalkınma Yardımı (RKY) ve Doğrudan Yabancı Yatırımı (DYY) gibi araçları etkili bir şekilde kullanması, şiddetsiz diplomasiye olan bağlılığını göstermiştir. Bu alanlarda ABD'yi dahi geride bırakan Japonya, ekonomik araçları stratejik avantajlara dönüştürmüştür. Ancak Soğuk Savaş'ın son döneminde pasifist mutabakat zayıflamaya başlamıştır. 1990'lardaki ekonomik durgunluk ve artan jeopolitik baskılar, pasifist politikaların etkinliğini sorgulayan şahin görüşlü siyasetçilere güç kazandırmıştır.

Soğuk Savaş'ın sona ermesi ve ABD öncülüğündeki tek kutuplu dünya düzeninin ortaya çıkması, küresel güvenlik ortamını köklü biçimde değiştirmiştir. ABD ve Almanya ile birlikte Soğuk Savaş'ın galibi sayılan Japonya, ekonomik gücü ile uluslararası siyasetteki sınırlı etkisi arasındaki çelişkiyle mücadele etmiştir. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nde daimi üyelik talebi de bu hayal kırıklığını yansıtmaktadır. Ülkede şahin politikacılar daha fazla destek bulmuş; Japonya'nın küresel güvenlik çabalarına katılabilecek "normal bir devlet"e dönüşmesi gerektiği fikri güç kazanmıştır.

Bu değişim baskısı çeşitli kaynaklardan beslenmiştir. ABD, Japonya'nın uluslararası güvenliğe daha fazla katkı sunmasını beklemeye başlamış; Japonya da 1990'larda Mozambik ve Kamboçya'daki BM barış gücü misyonlarına katılarak bu beklentilere yanıt vermeye çalışmıştır. Ancak 11 Eylül saldırılarından sonra Başbakan Junichiro Koizumi'nin Irak ve Afganistan'a ABD himayesinde asker göndermesi, geleneksel pasifist politikadan belirgin bir sapmayı temsil etmiştir. Bu müdahaleler, Anayasa'nın 9. Maddesi'nin hukuki çerçevesinin esnetilmesiyle mümkün hale gelmiştir.

Çin'in Japonya'yı ekonomik olarak geride bırakmasıyla birlikte yeniden silahlanma gerekçesi, ABD baskısından ziyade ittifakın devamlılığına dair duyulan şüphelere dönüşmüştür. Çin'in hızla artan askeri gücü ve Doğu ile Güney Çin Denizi'ndeki saldırgan tutumu, Japonya'da güvenlik endişelerini derinleştirmiştir. Senkaku/Diaoyu Adaları çevresindeki olaylar ve Tayvan üzerindeki gerilim, Japonya'nın Çin'e coğrafi yakınlığı nedeniyle maruz kaldığı stratejik kırılganlıkları gün yüzüne çıkarmıştır. Tarihten gelen düşmanlıklar, Çin-Japonya ilişkilerini daha da karmaşıklaştırmıştır. Japon liderlerin Yasukuni Tapınağı'na yaptığı ziyaretler ve Çin'in Japonya'nın savaş dönemi saldırganlığına dair duyduğu rahatsızlık, karşılıklı

güvensizliği beslemiştir. Çin'in balistik füze gibi gelişmiş silah sistemlerine sahip olması, Japonya açısından somut bir tehditoluşturmuştur.

ABD'nin Çin'i dengeleme stratejisi çerçevesinde Asya-Pasifik bölgesine yeniden odaklanması, Japonya'daki güvenlik reformlarını teşvik etmiştir. Kuzey Kore'nin füze programı ve Rusya'nın Kuril Adaları ile Ukrayna'daki agresif tutumu da pasifist politikaların ulusal güvenliği sağlamakta yetersiz olduğu algısını güçlendirmiştir. Abe Shinzo gibi etkili liderler, pasifist zihniyete açıkça meydan okumuş ve Japonya'nın küresel düzeyde daha aktif bir güç olması gerektiğini savunmuştur.

Pasifist bir devletten daha realist bir aktöre dönüşüm yalnızca şahin politikalarla değil, ılımlı hükümetlerin kademeli hamleleriyle de gerçekleşmiştir. Artan savunma bütçeleri, Ulusal Savunma Programı Yönergeleri'nin (NDPG) yeniden gözden geçirilmesi ve Anayasa'nın 9. Maddesi'nin yeniden yorumlanması bu eğilimi pekiştirmiştir. Savunma harcamalarının GSYH'nin %1'ini aşmasıyla birlikte, ardıl yönetimler bu stratejik yönelimi onaylamıştır.

Dönüşüm yolunda gerçekleşen tüm durumların ışığında pasifizmin Japonya'nın geleceğinde alacağı rolden kısaca bahsetmek de değerli olacaktır. Soğuk Savaş'ın sonuna kadar pasifist zihniyetin bütüncül bir şekilde uygulandığı birçok örnekte de ortaya konulmuştur. Soğuk Savaş'ın ardından ise kademeli bir şekilde pasifist zihniyetin kaybolduğu, fakat bu zihniyetten ortaya çıkan dış politika araçlarının varlığını sürdürdüğü gözlemlenmiştir. Gelecekte de bu anlayışın devam edeceği iddia edilebilir. Dost ve işbirlik içerisinde olunan devletlerle şiddet dışı dış politika araçları ve Japonya'nın pasifist mirası öne çıkarken, rakip devletleri Japonya'nın gücünü askeri varlığından alan realist yüzü karşılayacaktır. Gelecekte

pasifizm bu sebepler yüzünden Japonya için tamamıyla araç konumuna devşirilecektir.

Sonuç olarak, pasifizmin normatif bir çerçeve olarak değerli olmakla birlikte, değişen jeopolitik gerçeklere uyum sağlaması gerektiği öne sürülmektedir. Japonya'nın pasifizm deneyimi, kültürel, tarihsel ve kurumsal faktörlerin bir ulusal güvenlik kimliğini nasıl şekillendirebileceğine dair çarpıcı bir örnek sunmaktadır. Ancak uluslararası koşullar değiştikçe bu kimliklerin de dönüşebileceği unutulmamalıdır. Japonya'nın normatif pasifizmden, pragmatik sebeplerle ya da Waltz'ın neorealist anlayışına göre hayatta kalma fikri ile realizme yönelişi, idealist politikaların çok kutuplu ve rekabetçi bir dünya düzeninde sınırlarını ortaya koymaktadır. Pasifizm, savaş sonrası toparlanma ve küresel imaj açısından önemli rollerüstlenmiş olsa da, günümüzün bölgesel rekabetleri ve ittifak dinamikleri gibi zorluklar, Japonya'nın güvenlik duruşunu yeniden gözden geçirmesini zorunlu kılmıştır.

KAYNAKÇA

Abe, Masao. “Shinto and Buddhism: The Two Major Religions of Japan.” İçinde Zen and Comparative Studies, editör Steven Heine, 221-231. London: MacMillan Press Ltd., 1997.

Akipek, Serap. “İkinci Dünya Savaşında İzlediği Mülteci, Ticaret ve Maliye Politikaları Bakımından İsviçre’nin Tarafsızlığı.” Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 50/ 1 (2001): 11–24.

Best, Anthony. International History of the Twentieth Century and Beyond. Oxon: Routledge, 2004.

Bew, John. Realpolitik: A History. New York: Oxford University Press, 2016.

Blakeslee, George H. “The Establishment of the Far Eastern Commission.” International Organization 5/ 3 (Ağustos 1951): 502.

Blomquist, Rachel ve Daniel Wertz. “An Overview of North Korea–Japan Relations.” The National Committee on North Korea, Haziran 2015.

Borton, Hugh. “American Occupation Policies in Japan.” Proceedings of the Academy of Political Science 22/ 4 (1948): 37–45.

Bowen, Roger W. “Japan’s Foreign Policy.” PS: Political Science and Politics 25/ 1 (Mart 1992): 57–73.

Braibanti, Ralph. “The MacArthur Shogunate in Allied Guise.” içinde Americans as Proconsuls: United States Military Government in Germany and Japan,

1944–1952, editör Robert Wolfe, 77–91. Illinois: Southern Illinois University Press, 1984.

Buzan, Barry. “Japan’s Defence Problematique.” The Pacific Review 8/ 1 (1995): 25–43.

Carlile, Lonny E. “The Postindustrialization of the Developmental State.” İçinde Japan Since 1945: From Post-War to Post-Bubble, editörler Timothy S. George ve Christopher Gerteis, 144–164. London: Bloomsbury, 2013.

Carvalho de Oliveira, Gilberto. “Pacifist Approaches to Conflict Resolution: An Overview of Pragmatic Pacifism.” JANUS.NET, e-journal of International Relations 7/ 1 (2016): 3–18.

Choi, Woondo. “Persistence and Change in Japan–China Relationship.” Journal of International and Area Studies 10/ 1 (2003): 75–92.

Chung, Chien-Peng. “China–Japan Relations in the Post-Koizumi Era: A Brightening Half Decade?” Asia Pacific Review 19/ 1 (2012): 88–107.

Cooney, Kevin J. Japan’s Foreign Policy Since 1945. New York: East Gate Book, 2006.

Cwiertka, Katarzyna. “Beyond the Black Market: Neighborhood Associations and Food Rationing in Postwar Japan.” İçinde Japan Since 1945: From Post-War to Post-Bubble, editörler Timothy S. George ve Christopher Gerteis, 89–106. London: Bloomsbury, 2013.

Dower, John W. Empire and Aftermath: Yoshida Shigeru and the Japanese Experience, 1878–1954. London: Harvard University Press, 1979.

Dower, John W. “Occupied Japan as History and Occupation History as Politics.” The Journal of Asian Studies 34/ 2 (1975): 485–504.

Doğrul, Mürsel ve Cem Korkut. “Transformation of the Institutional Political Economy of Japan: From Rice Field Property Reform to the Zaibatsu.” Ege Akademik Bakış 23/ 1 (Ocak 2023): 89–105.

Emery, Henry C. “What is Realpolitik?” International Journal of Ethics 25/ 4 (1915): 448–468.

Envall, H. D. P. “Abe’s Fall: Leadership and Expectations in Japanese Politics.” Asian Journal of Political Science 19/ 2 (2011): 149–169.

Ereker, Fulya A. “İlkçağlardan Günümüze Haklı Savaş Kavramı.” Uluslararası İlişkiler Dergisi 1/3 (Güz 2004): 1–8.

Esteves, Olivier. “Bertrand Russell, The Utilitarian Pacifist.” Revue Française de Civilisation Britannique 20/1 (2015): 1–12.

Fatima, Samreen. “American Occupation of Japan (1945–1952): A Politico-Economic Perspective.” Asia Pacific Research Journal of Far East & South Asia 23 (2005): 133–145.

Federal Department of Foreign Affairs. Foreign Policy Strategy 2020–23. Bern: FDFA, 2020.

Fiala, Andrew. “The Pacifist Tradition and Pacifism as Transformative and Critical Theory.” The Acorn 18/ 1 (2018): 5–28.

Fukushima, Mayumi ve Richard Samuels. “Japan’s National Security Council: Filling the Whole of the Government.” International Affairs 94/ 4 (2018): 773–790.

Gandhi, Mohandas K. Non-Violence and Peace & War, Cilt II. Ahmedabad: Navajivan Publishing, 1. baskı, 1949.

Garip, Eda. "Kuril Adaları Sorunu ve Kuril Adalarının Silahlandırılması." Asya Araştırmaları Dergisi 2/ 2 (2018): 195–206.

Goodby, James E. "Looking Back: The 1986 Reykjavik Summit." Arms Control Today 36/ 7 (2006): 49–51.

Gordon, Andrew. Postwar Japan as History. Berkeley: University of California Press, 1993.

Goto-Jones, Chris. "Bushido and Philosophy: Parting the Clouds, Seeking the Way." İçinde The Oxford Handbook of Japanese Philosophy, editör Bret W. Davis, 307–330. New York: Oxford University Press, 2020.

Green, Michael J. "Balance of Power." İçinde U.S.-Japan Relations in a Changing World, editör Steven Vogel, 9–34. Washington, D.C.: Brookings Institution Press, 2002.

Grieger, Gisela. "Sino-Japanese Controversy over the Senkaku/Diaoyu/Diaoyutai Islands: An Imminent Flashpoint in the Indo-Pacific?" EPRS | European Parliamentary Research Service, Temmuz 202.

Harris, Catherine, ve Frederick Kagan. Russia's Military Posture: Ground Forces Order of Battle. Washington: Institute for the Study of War, 2018.

Harris, Tobias S. Iconoclast: Shinzo Abe and the New Japan. Londra: Hurst & Company, 2020.

Havens, Thomas R. Fire Across the Sea: The Vietnam War and Japan 1965–1975. New Jersey: Princeton University Press, 1987.

Heginbotham, Eric, vd. The U.S.–China Military Scorecard: Forces, Geography, and the Evolving Balance of Power, 1996–2017. Santa Monica: RAND Corporation, 2015.

Hurst III, G. Cameron. “Death, Honor, Disloyalty: The Bushido Ideal.” Philosophy East and West 40/ 4 (1990): 511–512.

Information Office of the State Council. The Diversified Employment of China’s Armed Forces. 2013.

Iriye, Akira. Japan and the Wider World: From the Mid-Nineteenth Century to the Present. Oxon: Routledge, 2014.

Ito, Kenichi. “Japan and the Soviet Union – Entangled in the Deadlock of the Northern Territories.” The Washington Quarterly 11/ 1 (1988): 35–44.

Jackson, Richard. “Pacifism: The Anatomy of a Subjugated Knowledge.” Critical Studies on Security 6/ 2 (2018): 160–175.

Jenkins, Stephen. “On the Auspiciousness of Compassionate Violence.” Journal of the International Association of Buddhist Studies 3, no. 1–2 (2011): 299–331.

Johnson, Chalmers. “Japan in Search of a Normal Role.” Daedalus 121/ 4 (Şubat 1992): 1–33.

Johnson, Chalmers. “The Patterns of Japanese Relations with China, 1952–1982.” Pacific Affairs 59/ 3 (1986): 402–428.

Kamikawa, Ryunoshin. “The Failure of the Democratic Party of Japan: The Negative Effects of the Predominant Party System.” Social Science Japan Journal 19/ 1 (2016): 33–58.

Katayama, Karuyuki. “Development of Japan-China Relations since 1972.” International Journal of China Studies 2/ 3 (2011): 647–679.

King, Sallie B. Being Benevolence: The Social Ethics of Engaged Buddhism. Honolulu: University of Hawai’i Press, 2009.

Kisala, Robert. Prophets of Peace. Honolulu: University of Hawai’i Press, 1999.

Koçak, Konur Alp. Soğuk Savaş Sonrasında Japon Dış Politikasında Yaşanan Değişimi Anlamaya Yönelik Bir Analiz. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, 2010.

Kristensen, Hans M. ve Robert S. Norris. “North Korea Nuclear Capabilities, 2018.” Bulletin of the Atomic Scientists 74/ 1 (2018): 41–51.

Kuzuhara, Kazumi. “The Korean War and the National Police Force of Japan: Impact of the US Army’s Far East Command on Japan’s Defense Capability.” NIDS Journal of Defense and Security, no. 7 (2006): 95–116.

Lanz, David ve Andreas Graf. “Conclusions: Switzerland as a Paradigmatic Case of Small-State Peace Policy?” Swiss Political Science Review 19/3 (2013): 410–423.

Lindblom, Charles E. “Still Muddling, Not Yet Through.” Public Administration Review 39/ 6 (1979): 517–526.

MOFA of Japan. Diplomatic Bluebook 2023. 2023.

MOFA of Japan. Japan’s Legislation for Peace and Security. 2016.

Masland, John W. “Post-War Government and Politics of Japan.” The Journal of Politics 9/ 4 (1947): 565–587.

May, Larry. “Contingent Pacifism and the Moral Risks of Participating in a War.” Public Affairs Quarterly 25, no. 2 (2011): 95–111.

McMahan, Jeff. “Pacifism and Moral Theory.” Diametros, no. 23 (2010): 44-68.

Mulgan, Aurelia George. “International Peacekeeping and Japan’s Role: Catalyst or Cautionary Tale.” Asian Survey 35/ 12 (1995): 1102/1117.

Nakazawa, Keiji. 6. Kitap Yalın Ayak Gen – Gerçeği Yenmek. İzmir: Tudem Yayın Grubu, 2018.

Office of Policy Planning and Coordination on Territory and Sovereignty. National Security Strategy, December 17, 2013. 2013.

Ogata, Sadako. “Some Japanese Views on United States–Japan Relations in the 1980s.” Asian Survey 20/ 7 (1980): 694–706.

Ogoura, Kazuo. “Japan’s Postwar Cultural Diplomacy.” CAS Working Paper, no.1 (2008): 1–6.

Özdemir, Zekai. “Japon Kalkınması ve Piyasa Özgürlüğünün Sonu.” Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi 20/ 1 (2005): 95–106.

Özev, Muharrem Hilmi, ve Belgin Kulaklı. “Kuril Islands Issue: Regional and Global Geopolitical Implications.” Asya Studies Academic Social Studies 16 (2021): 1–13.

Panchaud, Veronique. “Neutrality of Switzerland: A Brief Introduction.” Western Balkans Security Observer – English Edition 15 (2009): 107–119.

Paul, Joshy M. “India-Japan Maritime Security Cooperation: Secondary States’ Soft Balancing in the Indo-Pacific.” Maritime Affairs: Journal of the National Maritime Foundation of India 15/ 2 (2019): 59–77.

Pehlivantürk, Bahadır. “Japonya-Çin İlişkilerinde ‘Tarihin Sonu’.” Düşünce Dünyasında Türkiz 1/ 6 (2022): 305–322.

Prime Minister’s Office of Japan. National Defense Program Guidelines for FY 2011 and Beyond. 2010.

Prime Minister’s Office of Japan. National Defense Program Guidelines for FY 2014 and Beyond. 2013.

Prime Minister’s Office of Japan. National Defense Program Guidelines for FY 2019 and Beyond. 2018.

Pugliese, Giulio ve Alessio Patalano. “Diplomatic and Security Practice under Abe Shinzo: The Case for Realpolitik Japan.” Australian Journal of International Affairs 74/ 6 (2020): 615–632.

Richter, Jeffrey P. “Japan’s ‘Reinterpretation’ of Article 9: A Pyrrhic Victory for American Foreign Policy?” Iowa Law Review 101/ 3 (2016): 1223–1262.

Russell, Bertrand. “The Future of Pacifism.” The American Scholar 13, no. 1 (Kış 1943–1944): 7–13.

Schlichtmann, Klaus. Shidehara Kujiro, Pacifism and the Abolition of War, Cilt II. Lanham: Lexington Books, 2009.

Schmidt, Brian C. ve Colin Wight. “Rationalism and the ‘Rational Actor Assumption’ in Realist International Relations Theory.” Journal of International Political Theory 19/2 (2024): 158–182.

Shaw, Han-yi. The Diaoyutai/Senkaku Islands Dispute: Its History and an Analysis of the Ownership Claims of the P.R.C., R.O.C., and Japan. Baltimore: University of Maryland School of Law, 1999.

Shibagaki, Kazuo. “The Early History of the Zaibatsu.” The Developing Economies 4/ 4 (1966): 535–566.

Smith, Paul J. “China–Japan Relations and the Future Geopolitics of East Asia.” Asian Affairs: An American Review 35/ 4 (2009): 230–256.

Soeya, Yoshihide, Masayuki Tadokoro ve David A. Welch. “Introduction: What Is a ‘Normal Country’?” İçinde Japan as a ‘Normal Country’? A Nation in Search of Its Place in the World, editör Yoshihide Soeya ve diğerleri, 3–15. Toronto: University of Toronto Press, 2011.

Şahin, Vuslat Nur. Transformation of Japanese Security Policy: From Pacifism to Proactive Policies Between 1976–2018. Yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, 2019.

Tanter, Richard. “With Eyes Wide Shut: Japan, Heisei Militarization and the Bush Doctrine.” İçinde Confronting the Bush Doctrine: Critical Views from the Asia-Pacific, editörler Mel Gurtov ve Peter Van Ness, 153–180. London: Routledge Curzon, 2005.

Tashio, Kurada, James C. Dobbins ve Suzanne Gay. “Shinto in the History of Japanese Religion.” Journal of Japanese Studies 7/1 (1981): 1–21.

Tipton, Elise. Modern Japan: A Social and Political History. 2. baskı. Oxon: Routledge, 2008.

Türkmen, Alperen. “Japon Devletinin Karadeniz Algısı ve Son Dönemdeki Karadeniz Politikaları.” İçinde Karadeniz 2023 Gelişmeleri Işığında Bölgesel Değerlendirmeler, editörler Tüfekçi ve Kırbaşoğlu, 369–388. Konya: NEU Press, 2024.

United Nations. United Nations Convention on the Law of the Sea. 10 Aralık 1982.

Vollmer, Klaus. “Buddhism and Killing of Animals in Premodern Japan.” İçinde Buddhism and Violence, editör Michael Zimmermann, 195-212. Lumbini, Nepal: Lumbini International Research Institute, 2006.

Wang, Shaoguang. “The Military Expenditure of China 1989–1998.” İçinde SIPRI Yearbook 1999: Armaments, Disarmament and International Security, 334-350. Stockholm: Stockholm International Peace Research Institute, 1999.

Yamakoshi, Atsushi. A Study on Japan’s Reaction to the 1973 Oil Crisis. Yüksek lisans tezi, University of British Columbia, 1986.

Yamamoto, Mari. Grassroots Pacifism in Post-War Japan. New York: Routledge, 2004.

ÇEVRİMİÇİ KAYNAKLAR

Al Jazeera. “Japan Passes Law Allowing Troops to Fight Abroad.” 19 Eylül 2015. Erişim tarihi: 25 Şubat 2025.https://www.aljazeera.com/news/2015/9/19/japan-passes-law-allowing-troops-to-fight-abroad. .

AlJazeera. “North Korea Fires Ballistic Missiles in Latest Tests amid Tension.” 1 Ekim 2024. Erişim tarihi: 19 Eylül 2024. https://www.aljazeera.com/news/2022/10/1/north-korea-fires-suspected-ballisticmissiles-in-latest-tests. .

Anadolu Ajansı. “North Korea Fires Ballistic Missiles into Sea of Japan: Japanese Government.” 12 Eylül 2024. Erişim tarihi: 19 Eylül 2024. https://www.aa.com.tr/en/asia-pacific/north-korea-fires-ballistic-missiles-into-sea-of-japan-japanese-government/3328034. .

Asia Society. “Nixon in China and the Week That Changed the World.” Erişim tarihi: 25 Temmuz 2024. https://asiasociety.org/northern-california/nixon-china-and-week-changed-world.

BBC. “North Korea Fires Second Ballistic Missile over Japan.” 15 Eylül 2017. Erişim tarihi: 19 Eylül 2024. https://www.bbc.com/news/world-asia-41275614.

BBC. “North Korea Launches ‘Highest Ever’ Ballistic Missile.” 29 Kasım 2017. Erişim tarihi: 19 Eylül 2024. https://www.bbc.com/news/world-asia-42160227.

Brookings. “Territorial Disputes and Seabed Petroleum Exploitation: Some Options for the East China Sea.” Eylül 2010. Erişim tarihi: 19 Eylül 2024. https://www.brookings.edu/research/territorial-disputes-and-seabed-petroleum-exploitation-some-options-for-the-east-china-sea/.

Brooklyn Daily Eagle. “January 30: ON THIS DAY in 1948, Gandhi Assassinated.” 30 Ocak 1948. Erişim tarihi: 15 Mayıs 2024. https://brooklyneagle.com/articles/2019/01/30/january-30-on-this-day-in-1948-gandhi-assassinated/.

Cambridge Dictionary. “Gray Zone.” Erişim tarihi: 1 Mart 2025. https://dictionary.cambridge.org/us/dictionary/english/gray-zone.

CBS News. “New USGS Number Puts Japan Quake at 4th Largest.” 14 Mart 2011. Erişim tarihi: 18 Şubat 2025. https://www.cbsnews.com/news/new-usgs-number-puts-japan-quake-at-4th-largest/.

CNBC. “Abe to Americans: ‘Japan Is Back’.” 23 Şubat 2013. Erişim tarihi: 28 Şubat 2025. https://www.cnbc.com/2013/02/23/abe-to-americans-japan-is-back.html.

Chen, Edwin. “Bush Enjoys a Warm Meeting With Koizumi.” Los Angeles Times, 1 Temmuz 2001. Erişim tarihi: 14 Şubat 2025. https://www.latimes.com/archives/la-xpm-2001-jul-01-mn-17285-story.html.

Christensen, Raymond. “Liberal-Democratic Party of Japan.” Encyclopedia Britannica. Erişim tarihi: 24 Mart 2024. https://www.britannica.com/topic/Liberal-Democratic-Party-of-Japan.

Eda.admin.ch. “The Neutrality and the Sanctions of Switzerland.” Erişim tarihi: 21 Ocak 2024. https://www.eda.admin.ch/missions/mission-eu-brussels/en/home/keyissues/neutralitaetderschweiz.html#:~:text=Permanent%20neutrality%20is%20a%20principle,in%20a%20war%20between%20states.

Encyclopaedia Britannica, The Editors of. “Valhalla.” Encyclopedia Britannica, 3 Ocak 2024. Erişim tarihi: 25 Ocak 2024. https://www.britannica.com/topic/Valhalla-Norse-mythology.

Encyclopedia Britannica, The Editors of. “Satyagraha.” Encyclopedia Britannica, 21 Aralık 2023. Erişim tarihi: 17 Ocak 2024. https://www.britannica.com/topic/satyagraha-philosophy.

Fackler, Martin. “With Bold Stand, Japan Opposition Wins a Landslide.” The New York Times, 30 Ağustos 2009. Erişim tarihi: 18 Şubat 2025. https://www.nytimes.com/2009/08/31/world/asia/31japan.html.

Fiala, Andrew. “Pacifism.” Stanford Encyclopedia of Philosophy, 2023. Erişim tarihi: 15 Mayıs 2024. https://plato.stanford.edu/entries/pacifism/.

Fleming, Sean. “Who Was Mahatma Gandhi and What Impact Did He Have on India?” World Economic Forum, 2 Eylül 2019. Erişim tarihi: 17 Ocak 2024. https://www.weforum.org/agenda/2019/10/mahatma-gandhi-who-what-impact-india/.

Gady, Franz-Stefan. “Japan’s Fleet Review: Abe Boards US Warship for First Time Ever.” The Diplomat, 20 Ekim 2015. Erişim tarihi: 25 Şubat 2025. https://thediplomat.com/2015/10/japans-fleet-review-abe-boards-us-warship-for-first-time-ever/.

GlobalSecurity. “Senkaku/Diaoyutai Islands.” Erişim tarihi: 19 Eylül 2024. https://web.archive.org/web/20041117010235/http://www.globalsecurity.org/military/world/war/senkaku.htm.

Information Office of the State Council. The Diversified Employment of China’s Armed Forces, 10. Erişim tarihi: 19 Eylül 2024. http://www.andrewerickson.com/wp-content/uploads/2019/07/China-Defense-White-Paper_2013_English-Chinese_Annotated.pdf.

Jett, Jennifer ve Megan Lebowitz. “The U.S. and Japan Announce Historic Upgrade in Security Ties to Counter China.” NBC News, 10 Nisan 2024. Erişim tarihi: 19 Eylül 2024. https://www.nbcnews.com/news/world/us-japan-announce-historic-upgrade-security-ties-china-threat-looms-rcna147133.

Jiji Press. “Japan to Proceed with ‘Indirect Military Aid to Ukraine.’” The Japan News, 25 Şubat 2024. Erişim tarihi: 15 Mart 2025. https://japannews.yomiuri.co.jp/politics/defense-security/20240225-170945/.

Kublik, Andrzej. “Ostrov Sokrıvishch. (Kuriles–Treasure Islands).” İnosmi, Mayıs 2011. Erişim tarihi: 19 Eylül 2024. https://inosmi.ru/20110524/169791840.html.

Kyodo News. “Suga Vows Japan’s Supply of 3 Million Vaccine Doses to Pacific Nations.” 2 Temmuz 2021. Erişim tarihi: 15 Mart 2025. https://english.kyodonews.net/news/2021/07/67b60ae26515-japan-pacific-leaders-to-discuss-free-open-indo-pacific.html.

Latif, Aamir. “Japan Spurns US Demand for Defense Budget Increase.” Anadolu Ajansı, 5 Mart 2025. Erişim tarihi: 15 Mart 2025. https://www.aa.com.tr/en/americas/japan-spurns-us-demand-for-defense-budget-increase-/3500569.

Liff, Adam P. “No, Japan Is Not Planning to ‘Double Its Defense Budget.’” Brookings, 22 Mayıs 2023. Erişim tarihi: 15 Mart 2025. https://www.brookings.edu/articles/no-japan-is-not-planning-to-double-its-defense-budget/.

Lu, Marcus. “Ranked: The Top 6 Economies by Share of Global GDP (1980–2024).” Visual Capitalist, 14 Mayıs 2024. Erişim tarihi: 4 Eylül 2024. https://www.visualcapitalist.com/ranked-the-top-6-economies-by-share-of-global-gdp-1980-2024/.

MOFA of Japan. UK-Japan Joint Statement: A Dynamic Strategic Partnership for the 21st Century. Mayıs/Haziran 2014. Erişim tarihi: 28 Şubat 2025. https://www.mofa.go.jp/mofaj/files/000037456.pdf.

Macrotrends. U.S. Military Spending/Defense Budget 1960–2025. Erişim tarihi: 23 Ocak 2025. https://www.macrotrends.net/globalmetrics/countries/usa/united-states/military-spending-defense-budget.

Merriam-Webster. “Hawkish.” Erişim tarihi: 4 Eylül 2024. https://www.merriamwebster.com/dictionary/hawkish#:~:text=%3A%20having%20a%20militant%20attitude%20(as,war%20councils%20of%20the%20Administration.

Ministry of Defense, Government of Japan. National Defense Program Guidelines (NDPG) and Medium Term Defense Program (MTDP). Erişim tarihi: 17 Şubat 2025. https://www.mod.go.jp/en/d_policy/basis/guideline/index.html.

Ministry of Defense. “Overview and Fundamentals of National Defense.” Erişim tarihi: 18 Mart 2024. https://www.mod.go.jp/en/d_act/d_policy/index.html.

Ministry of Foreign Affairs of Japan (MOFA). Economic Diplomacy. 8 Nisan 2021. Erişim tarihi: 25 Temmuz 2024. https://www.mofa.go.jp/policy/economy/index.html.

Ministry of Foreign Affairs of Japan (MOFA). Joint Communique of the Government of Japan and the Government of the People's Republic of China. Erişim tarihi: 25 Temmuz 2024. https://www.mofa.go.jp/region/asia-paci/china/joint72.html.

Ministry of National Defense of the PRC. China's National Defense in 2010. 2021. Erişim tarihi: 19 Eylül 2024. http://eng.mod.gov.cn/xb/Publications/WhitePapers/4887922.html.

Mizokami, Kyle. "China Breaks Promise, Start Arming Its Fake 'Islands'." Popular Mechanics, 8 Haziran 2017. Erişim tarihi: 15 Mayıs 2024. https://www.popularmechanics.com/military/weapons/a26824/china-arming-fake-islands/.

Nagatomi, Shinnosuke. "Japan's Defense Spending Climbs to 1.6% of GDP." Nikkei Asia, 27 Nisan 2024. Erişim tarihi: 16 Mart 2025. https://asia.nikkei.com/Politics/Defense/Japan-s-defense-spending-climbs-to-1.6-of-GDP.

Office of the Historian. "The Taiwan Strait Crises: 1954–55 and 1958." Erişim tarihi: 19 Eylül 2024. https://history.state.gov/milestones/1953-1960/taiwan-straitcrises#:~:text=Tensions%20between%20the%20People%27s%20Republic,islands%20controlled%20by%20the%20ROC.

Plopsky, Guy. "How Russia Is Bolstering Missile Defense in Its Far East." The Diplomat, 2 Ağustos 2016. Erişim tarihi: 19 Eylül 2024. https://thediplomat.com/2016/08/how-russia-is-bolstering-missile-defense-in-its-far-east/.

Pollmann, Mina. “Japan’s Troubling State Secrets Law Takes Effect.” The Diplomat, 18 Aralık 2014. Erişim tarihi: 28 Şubat 2025. https://thediplomat.com/2014/12/japans-troubling-state-secrets-law-takes-effect/.

Postwar Okinawa. Rebirth of Okinawa Prefecture. Erişim tarihi: 25 Temmuz 2024. http://rca.open.ed.jp/web_e/history/story/epoch5/shinsei_1.html.

Prime Minister of Japan and His Cabinet. National Defense Program Guideline, FY 2005. Erişim tarihi: 17 Şubat 2025. https://japan.kantei.go.jp/constitution_and_government_of_japan/constitution_e.html#:~:text=Article%209.,means%20of%20settling%20international%20disputes.

Prime Minister of Japan and His Cabinet. “The Constitution of Japan.” Erişim tarihi: 29 Şubat 2024. https://japan.kantei.go.jp/constitution_and_government_of_japan/constitution_e.html#:~:text=Article%209.,means%20of%20ettling%20international%20disputes.

Prime Minister of Japan and His Cabinet. “The Constitution of Japan.” Erişim tarihi: 29 Şubat 2024. https://japan.kantei.go.jp/policy/2004/1210taikou_e.html.

Reuters. “Ailing Abe Quits as Japan PM as COVID-19 Slams Economy, Key Goals Unmet.” 28 Ağustos 2020. Erişim tarihi: 3 Mart 2025. https://www.reuters.com/article/us-japan-politics-abe/ailing-abe-quits-as-japan-pm-as-covid-19-slams-economy-key-goals-unmet-idUSKBN25O00F/.

Reuters. “Japan PM Abe’s Rating Falls in Media Poll Amid Scandal Woes.” 15 Nisan 2018. Erişim tarihi: 3 Mart 2025. https://www.reuters.com/article/us-japan-politics-idUSKBN1HM0D8/.

Ryukyu-Okinawa. Agreement Between the United States of America and Japan Concerning the Ryukyu Islands and the Daito Islands. Erişim tarihi: 25 Temmuz 2024. http://ryukyu-okinawa.net/pages/archive/rev71.html.

Schaller, Michael. Working Paper No. 2: The Nixon 'Shocks' and U.S.–Japan Strategic Relations, 1969–74. The University of Arizona. Erişim tarihi: 25 Temmuz 2024. https://nsarchive2.gwu.edu/japan/schaller.htm.

Sieg, Linda. "Japan Military Making History in Iraq Mission." Arab News, 1 Aralık 2004. Erişim tarihi: 14 Şubat 2025. https://www.arabnews.com/node/242896.

Statista. "Countries with the Highest Military Spending Worldwide in 2023." Erişim tarihi: 19 Eylül 2024. https://www.statista.com/statistics/262742/countries-with-the-highest-military-spending/.

Stokes, Henry Scott. "To Anti-Koizumi Savants, We Say 'Give Him Some Time'." Tokyo Weekender, 1 Şubat 2002. Erişim tarihi: 18 Şubat 2025. https://www.tokyoweekender.com/japan-life/news-and-opinion/to-anti-koizumi-savants-we-say-give-him-some-time/.

Takahara, Kanki. "The Time a Politician Was Assassinated with a Samurai Sword on TV." Medium, 7 Temmuz 2020. Erişim tarihi: 28 Mart 2024. https://ktakahara.medium.com/the-time-a-politician-was-assassinated-with-asamurai-sword-on-tv-786e4cc31339.

Tasker, Peter. "Japan Could Benefit from a 'Cold War 2.0'." Nikkei Asia, 12 Haziran 2019. Erişim tarihi: 4 Eylül 2024. https://asia.nikkei.com/Opinion/Japan-could-benefit-from-a-cold-war-2.0.

The Economist. “Emmanuel Macron Warns Europe: NATO Is Becoming Brain-Dead.” The Economist, 7 Kasım 2019. Erişim tarihi: 27 Ocak 2024. https://www.economist.com/europe/2019/11/07/emmanuel-macron-warns-europe-nato-is-becoming-brain-dead.

The Hindu Business Line. “Japan Decides to End Peacekeeping Mission in Golan Heights.” 12 Mart 2018. Erişim tarihi: 6 Şubat 2025. https://www.thehindubusinessline.com/news/world/japan-decides-to-end peacekeeping-mission-in-golan-heights/article23093000.ece.

The World Bank. “Military Expenditure (% of GDP) - Japan.” Erişim tarihi: 19 Mart 2024. https://data.worldbank.org/indicator/MS.MIL.XPND.GD.ZS?end=2022&locations=JP&start=1960&view=chart.

The World and Japan. National Defense Program Outline. Erişim tarihi: 10 Ağustos 2024. https://worldjpn.net/documents/texts/docs/19761029.O1E.html.

The World and Japan. “Security Treaty Between Japan and the United States of America.” Erişim tarihi: 14 Mart 2024. https://worldjpn.net/documents/texts/docs/19510908.T2E.html.

Thomas, Richard. “Analysis: What We Know About the Fujian, China’s New Aircraft Carrier.” Naval Technology, 9 Mayıs 2024. Erişim tarihi: 19 Eylül 2024. https://www.naval-technology.com/news/analysis-what-we-know-about-the-fujianchinas-new-aircraft-carrier/?cf-view

Trading Economics. “China Military Expenditure.” Erişim tarihi: 19 Eylül 2024. https://tradingeconomics.com/china/military-expenditure.

Trading Economics. “Japan-Military Expenditure (% of GDP).” Erişim tarihi: 15 Mart 2025. https://tradingeconomics.com/japan/military-expenditure-percent-of-gdp-wb-data.html.

U.S. Energy Information Administration. “East China Sea.” 17 Eylül 2014. Erişim tarihi: 19 Eylül 2024. https://www.eia.gov/international/content/analysis/regions_of_interest/East_China_Sea/east_china_sea.pdf.

USA Customs Clearance. “How to Import Cars From Japan to USA: A Step-by-Step Guide.” 16 Ağustos 2021. Erişim tarihi: 12 Eylül 2024. https://usacustomsclearance.com/process/how-to-import-cars-from-japan-tousa/#:~:text=Similar%20to%20the%20EPA%2C%20cars,EPA's%2021%20production%20year%20exclusion.

USAFacts. “Which Countries Own the Most US Debt?” 1 Ağustos 2024. Erişim tarihi: 9 Eylül 2024. https://usafacts.org/articles/which-countries-own-the-most-us-debt/.

United Nations – Treaty Series. No. 1832 Treaty of Peace with Japan, 48–52. Erişim tarihi: 2 Mart 2024. https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%20136/volume-136-I-1832-English.pdf.

WITS. Trade Summary for Japan 1991. Erişim tarihi: 9 Eylül 2024. https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/JPN/Year/1991/Summarytext#void.

WITS. Trade Summary for Japan 2000. Erişim tarihi: 9 Eylül 2024. https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/JPN/Year/2000/Summarytext.

Wilson Center. “Seabed Petroleum in the East China Sea: Geological Prospects and the Search for Cooperation.” Erişim tarihi: 19 Eylül 2024. https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/media/documents/publication/Zhao_Li_Guo.pdf.

Worldometers. “World Oil Statistics.” Erişim tarihi: 19 Eylül 2024. https://www.worldometers.info/oil/.

Yamaguchi, Mari. “Suspect Charged with Murder in Assassination of Japan’s Abe.” AP News, 13 Ocak 2023. Erişim tarihi: 3 Mart 2025. https://apnews.com/article/shinzo-abe-japan-government-homicide-assassinations-8267d689b9f63d5461bddf4f880dddc3.